

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האגרים דחסידי סאטמאר

גנשיצות כ"ק פון רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים

ברחובות קריה בין שאון האנשים הסתובב לו איש רמאי רע מעללים מלוכש בבגדים יקרים כשכל כולו מראה על אדם עשיר בן מזכרים ובחלקלקות לשונו היה צודה ברשתו אנשים תמימים וישרים.

יום אחד נזדמן לשם עובר אורח שבא ממקום רחוק ואין הוא מכיר בעיר זו, החל הרמאי לשוחח עמו ושאלו: אם נצרך הוא לדבר מה, אולי אינו יודע לאן לפנות בעיר הזרה, כי מוכן ומזומן הוא ללוותו לכל מקום אשר פניו מועדות, בהיותו במל ממלאכתו ויש לו פנאי לסייעו ולהוליכו למקום חפצו.

שמח האורח על ההצלחה בלתי צפויה שהאירה לו פנים, הוא הודה בדברים חמים למארחו ובלבו הרבה: לא נכון הדבר אשר בפי בריות כי פסו בני אדם הגונים מקרב הארץ, הרמאי הוליך את האורח לביתו וכיבד את מארחו בסעודה דשנה כשבכל עת דיבר עמו בחלקלקות לשונו דברי ידידות וחנופה, אולם האורח הבחין לפתע שהמארח זומם רעה ותחת מסוה של ידידות הוא מתכוון לרצחו נפש ולשדוד לו את כל רכושו, האורח נבהל ולא ידע לשות עצות בנפשו איך להנצל מידי הרוצח.

והנה עלתה עצה בלבו, באמצע הסעודה הוא החל לשבח את המארח ואת מעם המאכלים, וכך היה אומר: מעמיה של הסעודה משובח מאוד, והוא דומה למעמיה של המאכלים שאכלתי בבית המלך על שולחנו.

המארח בשמעו זאת רפו ידיו וחשב לעצמו, אם כנים הדברים שהוא ידידו של המלך ושהוא מייסב על שולחנו, הרי שאני מסתכן בזה מאוד כאשר אבצע את זממי, פן תתעורר חמת המלך אשר ינקום בי ביד רמה על מות ידידו, ולכן מוטב לי שאמנע מלהזיק לו, ועל ידי תחבולה מחוכמת זו שעלתה בלבו, ניצל האורח ממות ונפשו היתה לו לשלל.

על פי משל זה מבואר בגמרא (פסוק דף מא) את מאמרו"כ שאמר יעקב אבינו לעשו "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים", כי למרות דברי הידידות שהראה עשו כלפי חוץ בפגישתו עם יעקב, חשש יעקב שמא עשו הרשע מתנכל לו להרגו, לכן החליט להשמיע באזני עשו את קירבתו המיוחדת להקב"ה, וממילא לא כדאי להרע לו, כי הקב"ה אהבו ויעמוד לימינו של יעקב וינקום נקמת דם הקמים עליו, ובאופן זה ניצל יעקב ממוזמותיו של עשו.

והם הם דברי רש"י על הפסוק כאן שכתב: "ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שיתירא הימנו ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה", כיון שיעקב הוא אהובו ומקורבו של הקב"ה, ומי שיתנכל לו סופו יהיה מר ורע.

תוכן הענינים

- א. לקח טוב
- ב. תורה והתורה
- ג. דבש התורה - לקיטת תורה
- ד. קדוש יצ"ד
- ה. בשפת צדיקים - לשון חכמים
- ו. פרשאות לחכמה - דורש טוב
- ז. שבת דפ"ז
- ח. חוקים להורות
- ט. פשיטת כהנא
- י. היולד רב
- יא. פשוטן פלכים
- יב. דברות קודש

לשמר בכל עת

מינה לא תזיע

צו יעדע צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מול טוב, הנצחת שם, לעז"ה, אפשר לפנות:
להר"ר אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש הי"ד

052-7648437

כל הזכויות שמורות ©

חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמי
בך בטחו אבותינו בטחו ותפלטמו, אליה זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו

דינער השנתי

סעודת הודאה

להחזקת אלפי תשב"ר
במוסדותינו הקודשים

ביום הגלות מנן רבינו
הקדוש והטהור יי"ע

שתתקיים אי"ה ברוב פאר וחדר במקהלות עם רב

**ביום רביעי פרשת וישב
כ"א כסלו תשפ"ו לפ"ק**

למש' 10 '25 December

בשעה 6:30 בערב

בבנין ענקי

WATERFRONT SQUARE

492 Kent Avenue, Brooklyn New York 11249

מחכים אנו לקבל פניכם באהבה ובכל אותות כבוד בכניסתכם שם שפועם זו

המלאת הילכה

עטרת תפארת ראשינו

בבוד קדושת מרח רבינו הגה"ק שליט"א

יבאום בחובת השעה בגושננו של בעל הנס רבינו הקדוש יי"ע לגדור גדר ולעמוד בפרץ בעינים העומדים על הפרק

**גדלו
וטובו**

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

המלאת הילכה

**כ"א כסלו
תשפ"ו לפ"ק**

**יום רביעי
פרשת וישב**

לקח טוב

ליקוטים יקרים, לפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

מחמת ההכרה, כשהוצרך לקבל הברכות, ומחמת כיבוד אם, וזהו: "הצילני מיד אחי מיד עשו" ממדת שוא "כי ירא אנכי" על מה שאמרתי "אנכי עשו בכורד" ונדבקתי ח"ו במדתו של עשו, שוא ושקר, ועי"ז "פן יבוא והכני אם על בנים" ח"ו.
דגל מחנה אפרים

'עצבות' בכאן פ מתחבולות היצר לנצח את האדם ח"ו

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכחו והיה המחנה הנשאר לפליטה. הכתוב מבאר לנו כלל גדול בעבודת ה' מה שאמר א"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאמיר זי"ע שלא יתעקש אדם לדאוג ולהתעצב על מכשול אחד ח"ו, "כי זה העצבות היא עצת היצר, להפילו ולהכשילו יותר ח"ו, רק העיקר להזהר מכאן ולהבא שלא יקלקל עוד חלילה, ויוסיף בתורה ותפלה ותשובה בשמחה וחיות, וממילא יתוקן מה שעבר". מושל למה הדבר דומה, לסוחר שעומד בחנותו ביום השוק, והגנבים אורבים מבחוץ, ושולחים נער אחד משלהם, שיחטוף חפץ אחד ויברר, כדי שהסוחר ירדוף אחריו, ובתוך כך יבואו הם ויכזבו את כל החנות. אמנם סוחר שהוא פיקח ויודע תחבולות אלו, אומר אל לבו, יחזיק לו הלה מה שחטף ואינו רודף אחריו, אלא שומר חנותו מכאן ולהבא, ונושא ונותן ומרירה, וכך מתמלא החיוך בכפלי כפלים. וכמו כן הוא עבודת ה'. המתעצב ומתעסק עם חמאיו ישאר בעירום ובחוסר כל. לא כן המשכיל בעבודת ה' ישוב מיד לעבודתו לעסוק בתורה ומצוות בשמחה, ובמושך הזמן יתוקן הכל.

וזהו שרמזו כאן הכתוב: "אם יבוא עשו" היצר הרע "אל המחנה האחת והכחו" שיכשיל את האדם באיזה חטא ח"ו, "לא יתיאש עצמו ממה שעבר, רק יראה שיהיה 'המחנה הנשאר לפליטה' להכשיר מעשיו מכאן ולהבא, וממילא יתוקן מה שעבר".

דברי ישראל

כשאדם קרוב לנצח את היצר, תחבולתו הוא לרחותו לזמן אחר, ונצחון האדם תלוי בזה שיהיה דוקא עתה

ויאמר לא אשליח בי אם ברכתני. מעשה אבות הוא סימן לבנים. והנה כי כן ראינו שיעקב אבינו ע"ה, כשנאבק איש עמו ויאמר 'לא אשליח כי אם ברכתני', ופירש רש"י שהמלאך בכה והתחנן לפניו "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו" (הושע יב, ה) [וישיתין לו עד שיבא לבית אל ושם יברכנו כחפצו] כי זהו מדרכו של היצר ומתחבולותיו כשרואה שאינו יכול לו לארבע, על כל פנים רוצה הוא לרחות אותו על זמן מאוחר. אבל יעקב אבינו לא הניח ליצרו להכשילו אפילו בזה, ואמר לו: "לא אשליח בי אם ברכתני".

הרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע

רק ע"י מלחמת היצר יקיים גם השם"ה מצוות ל"ת

עם לבן גרתי. וברש"י: עם לבן גרתי ותר"ג מצוות שמרתי. יתכן שאדם יקיים את כל הרמ"ח מצוות עשה, אבל כדי שיקיים את כל השם"ה מצוות לא תעשה, זה שייך רק אם כשהיצר מסיתו לזכר עבירה, והוא כובש את יצרו ופורש את עצמו מן העבירה, ובזה מקיים הוא את אותו לא תעשה, יעקב אבינו גר אצל לבן, משכן היצירה, ועי"ז יכול היה לקיים גם את כל השם"ה מצוות לא- תעשה. וז"ש: "עם לבן גרתי" בזה שגרתי אצל לבן, עי"ז "ותר"ג מצוות שמרתי", ואילו לא גרתי עם לבן לא היה ביכולתי לקיים את כל המצוות לא-תעשה.

אור יצחק (ראדוויל)

"ויצר לו" על שנכנס בלבו יראה מעשו

וירא יעקב מאוד ויצר לו. כשאדם עומד חזק באמונתו אז ה' עמו, ומורא לא יעלה עליו, וכפי שאמר דוד המע"ה בתהלים (קמ"ו): "ח' לי לא אירא מה יעשה לי אדם", כלומר, 'ח' לי' עימי, וסימן לכך, כי 'לא אירא' שאינני מתיירא משום נברא בעולם, ואם כן 'מה יעשה לי אדם' כי הרי ה' עימי. והוא מה שפי' האלשיך הק "ויירא יעקב מאוד" שבא לו יראה מעשו, ולכן "ויצר לו", כי יראה זו היא סימן שאין ה' עמו בצרתה לו ח"ו.

אמרות טהורות (להח"ק בעל "נועם מגדים" דל)

יעקב הכין עצמו לקראת עשיו בג' העצות נגד היצירה

ויצו אותם לאמר כה תאמרנו לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו'. וברש"י: "גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותר"ג מצוות שמרתי" רבותינו ז"ל נתנו לנו (ברכות ה) ג' עצות להלחם עם יצר הרע, יעסוק בתורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה. והנה, ידוע דעשיו הוא היצירה מסמרא דמסאבא (ראה זוה"ק ד"א קלז), ושלח אליו יעקב להודיעו שהוא אינו ירא ממנו, כי ערוך לקראתו בשלשה דברים אלו. וזהו שאמר: "כה אמר עבדך יעקב", 'כה' מרמז על כ"ה אותיות שבפסוק "שמע ישראל"; "עם לבן גרתי" רמזו על העיצה של יזכיר לו יום המיתה' שהאדם מלוכש אז בלבנים, "ותר"ג מצוות שמרתי" הוא העיצה של יעסוק בתורה.

עמרת ישועה, דויקוב

יעקב נתירא שלא ידבק בו ממדת השקר של עשו

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו. עשיו הוא מקור השקר (במדבר: 'עשו' הא שוא), ויעקב הוא מקור האמת (תתן אמת ליעקב) ובאמת רחוק ממדתו של עשו כמטחוי קשת. וירא היה פן ח"ו נכנס בו מדתו של עשו שאמר 'אני עשו בכורד'

דבש תמרים

פנינים יקרים, פלאר הפרוה שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

הכתוב הצילנו נא מיד ר"ת המן, שזה עמד להם בימי המן גם כן.

(ייטב לב)

עם לבן גרתי וגוי ויהי לי שור וחמור. פירש"י עם לבן גרתי ותר"י"ג מצות שמרתי, ויתבאר לפי מה שידוע דאף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא היינו דוקא שכר על גוף המצוה, אבל שכר על ההכנה שקודם למצוה איכא אף בהאי עלמא, וז"ש עם לבן גרתי ותר"י"ג מצות שמרתי, שהכנתי עצמי לקיים כל המצות ע"ד ואביו שמר את הדבר שהיה יושב ומצפה מתי תבא לידי ואקיימנה, ואמר ע"ז מאין מוכח מכיון ויהי לי שור וחמור וקשה הא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ע"כ שהכנתי אי"ע לקיים כל התרי"ג מצות ובא זה בשכרי.

(קדושת יו"ט)

עם לבן גרתי. ופירש"י ותר"י"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים וצ"ב

למה הודיע זאת לעשו, י"ל לפימ"ש בתפלי"מ עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא ה' שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל וכו', ד"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל אי מישאל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאוח"ע בכל הענינים אי"ב נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא ה' שמו וא"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם אי"ב בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי

ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק. וצריך להבין דבפרשת ויגש על הפסוק ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק פירש רש"י חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, ואם כן קשה מה נשתנתה תפילתו של יעקב כאן שהקדים להזכיר את אברהם. וי"ל דבשולחן ערוך יורה דעה (סימן רמ"א) הובאה שיטת מהרי"ק דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו, וכתב על זה השאנת ארי' לחלק שכל זמן שאביו קיים יש טעם לחייבו לנהוג כבוד באבי אביו, שהרי אתה ואביך חייבים בכבודו, משא"כ לאחר מיתת אביו אין בן הבן חייב בכבוד אבי אביו. ומעתה מובן היטב כי אז בלכתו לחרן הי' יצחק קיים והי' יעקב חייב בכבוד אבי אביו לכן הקדים להזכיר את אברהם לפני יצחק, אבל שם בפרי ויגש מייירי שלא הי' יצחק כבר קיים, וכבר לא הי' חייב בכבוד זקינו, לכן הזכיר רק את יצחק אביו.

(ישמח משה)

ויחן את הנם אשר אתו. יש לרמוז על פי מה שאמרו חז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים הקב"ה שקליון לשקליון, ופי' המפרשים כי מצות מחצית השקל בא להורות שידמה כל אחד בנפש כאלו הוא מחצה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם חברים כל ישראל למען יהיו כולם אגודה אחת ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן, וז"ש ויחן את העם שהורה להם להיות כל אחד חצי, אשר ביחד הם אדם השלם, וזהו שאמר

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

נתיירא ממנו אלא על אשר נתעכב שם בשביל תשלום שכרו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי גוי. והנה לכאורה קשה למה היה לו להודיע את כל זאת. ונראה דהנה לכאורה קשה למה נתיירא יעקב אבינו כיון שהשי"ת הבטיחו שישמור אותו, וגם יצחק אבינו בירך אותו, רק שאמר לו 'והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צווארך', וכתב רש"י ז"ל דהיינו כשלא יעסוק בתורה, והנה באמת שמר את התורה כמו שאמר בעצמו 'עם לבן גרתי ותר"י"ג מצות שמרתי'.

אמנם מצות כיבוד אב לא שמר כהוגן מפני שהיה בבית לבן, ואף שאותן הי"ד שנים שהיה בשביל נשיו עשה כדין, מפני שאביו בעצמו שלח לו לזה, אך מה שהיה שם בשביל מומונו לזה נתיירא, לכן שלח לו 'עם לבן גרתי ותר"י"ג מצות שמרתי', ואם כן אין לי להיות ירא ממך, רק בשביל 'ואחר עד עתה' כדי שיהיה לי שור וחמור צאן עבד ושפחה, לזה 'ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך'. (ואף שמפורש בה"ק ענינים נוראים שהי' לו ליעקב אבינו בעבודתו ואת כידוע, אמנם לפי ערכו חשב זאת לעצמו לפגם) **אחר זה שמעתי זאת מפני הרב הצדיק מאוהעל זל"ה** (עיין ביש"מ בפרשתנו ד"ה עם לבן גרתי) וברוך ה' שמונתי לדעתו.

אך פרי תבואה

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

כיון שהגדיל ה' חסדו עמי כ"ב, ע"ב הנני רחוק עוד יותר מללכת בדרכיו, וזהו קטנת"י, מכל החסד"ם

נאמר משמיה דהגאון הקדוש הישגה משה ז"ל דבר יקר, דיעקב אבינו היה מתיירא יען כי הקב"ה הראה לו נסים הרבה, ועשה עמו חסדים גדולים ועצומים, והאדם מחויב להדמית לבוראו ולהידבק במדותיו מה הוא רחום וכו', וכמו שהרחיב בזה הרמ"ק בספר 'תומר דבורה'. והוא חשד עצמו שלא לקח לעצמו כלום לקנות שלימות המדות, ואם כן כל מה שנתוסף לו חסדי השי"ת, והוא לא למד מהם עשות כמוהם, אם כן לערך מעלת קדושתו חטא על ידי זה. וז"ש קטנתי מכל החסדים וגו', הדיינו שעל זה יש לי לירא שגרים החטא, ואיני בערך החסדים שעשה לי השי"ת, וקטן אני מהם בערכם, שעל ידי החסדים נודע לי שקטנותי.

אפסי ארץ

היכן איש היינו גבריא"ל, והיכן הוא שרו של עשו, אמר רביה"ק זי"ע פי' מהרה"ק מצאנו זי"ע, במעשה שהיה

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ויאבק איש. ופירושו רז"ל שהוא שרו של עשו (רש"י). סיפר רבינו ז"ל שפעם בא חסיד עני, ושפך מר שיחו בפני מרן הדברי חיים ז"ל, שבתו בגרה, ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה, מרן ז"ל נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב מרן הדברי חיים ז"ל סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני שמוסר את הכתב. החסיד העני נסע אל הגביר שאליו שלח מרן הדברי חיים את המכתב, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי ה" טרוד בלימודו, ואח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאל לו למבוקשו, החסיד הראה לו את מכתבו, וכאשר ראה הגביר שמרן הדברי חיים ז"ל דורש סכום מסוים, התחיל להתווכח עם החסיד העני, ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייק את הסכום שנקב מרן ז"ל, כה התווכחו ביניהם עד אשר יצא מבית הגביר בידים ריקניות, וחזר לצאנו וסיפר למרן ז"ל את כל הענין.

מרן הדברי חיים ז"ל נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את דרישת מרן ז"ל נתן לו מיד את כל הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה. לימים כשנסע הגביר אשר דחה את החסיד, להסתופף בצל מרן הדברי חיים ז"ל, הוכיחו מרן הדברי חיים ז"ל ואמר לו: הגה כתיב ב' וישלח ויאבק איש עמו, ופירש"י ז"ל שהוא שרו של עשו, ובפ' וישב כתיב וימצאהו איש וגו' ופירש"י ז"ל זהו גבריא"ל שנאמר והאיש גבריא"ל, ולכאורה מנא לי' לרש"י דאיש ב' וישב הכוונה לגבריא"ל, ובפ' וישלח קאי האיש על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר איש ותו לא. אלא ביאור הענין שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה, והלה מתחיל להתאבק ולהתווכח עמו, ואינו רוצה לעזור לו, בודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותו, מה תבקש, ומושיט לו יד עזרה, הרי הוא מלאך גבריא"ל, ודפח"ח.

מושיען ש"י, ח"ב

לזית כמה שהוא רענן מושרש בבית אלקים דהיינו מובדל ומופרש מאוה"ע וא"כ אי"צ לכתישה ע"כ, וזהו ששלח יעקב לו עם לבן גרתי ותרייג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וא"כ הנני נמשל כשמן הטוב שא"צ לכתישה ויסורין, כי התבדל מלבן הרשע וא"כ אין לך לשנוא אותי כיון שא"צ לכתישה.

(דברי יוא"ל)

☆

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. פרש"י עשו לבדו, ואבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ויתבאר בהקדם מה שכתב בתפארת שלמה בפרשתו לפרש דברי רשיו"ל וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, כי ידוע מזוה"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא ק"ש להכניעו וי"ש והיה בית יעקב אש ובית עשו לק"ש ר"ת קריאת שמע כמ"ש במג"ע על פסוק כה תאמרן לאדוני לעשו כה הוא ק"ש ויש לרמוז בתיבת ממי"ש ר"ת מקבלת מלכות שמים היינו המלאכים היוצאים מכוונת ק"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, עכ"ד התפארת שלמה, וזהו כוונת רשיו"ל ואתם ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו אחיד אחיד, היינו שהכניעם יעקב אבינו בכח קריאת שמע שלו, באמרו בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע ישראל הי אלו קינו הי אחיד.

(ברך משה)

☆

עם לבן גרתי. פירש"י לא נעשיתי שר וחשוב, ויבואר לפימ"ש"פ מהר"י מבצלזא זי"ע הכתוב ואלה שמות בניי הבאים מצרימה, דיותר הוליל אשר באו, דהנה דרך העולם כשאדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת כי אין שם מקומו, אבל במשך הזמן כאשר נעשה תושב אז חן המקום על יושביו ולכך מרמו הפסוק שיעקב אבינו התפלל על ימי הגלות שיחיה לבנ"י הכח שיחו תמיד בבחי' הבא"ים לשון הוה שבאים עכשיו ותמיד ירצו וישתוקקו לצאת, ושה"כ הבאים ישרש יעקב יצוין ופרח ישראל, שיעקב אבינו השריש בלב ישראל שיחיו נקראים הבאים, ובזכות זה יצוין ופרח עליהם ישועות ע"כ, ומעתה כאשר התפלל יעקב אבינו להנצל מיד עשו הרשע נענה ואמר כה תאמרן לאדני ומבואר כנוע"א שכיון בדברים אלו תפילה להקב"ה, וביקש הצילנו נא מיד אחי ומיד עשו, בזכות אשר עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ובזכות זה יוכח לפעול ישועה ולהנצל מידי עשו הרשע.

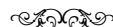
(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שלימ"א)

שרמו להם שלא יצרחו הנדיקים ויניחו את העם בצער, כי כיום ההגנה צריך להיות במקום מרה וזרה, ולא שיניחו את העם והם יצרחו למקום חיותא, לפי שהנדיקים צריכים להשתתף בצערן של ישראל, שעל ידי זה יוושעו כל ישראל, משום שאין ה' רוצה שהנדיקים יהיו שרויים בצער. ואינהו סברי שאדרכה כשהמגינים במקום חיותא יכולים להתפלל ולהשתדל, אבל כשהם עמם בצרה, אין חבוב מתיר עצמו מצית האסורים; ונראה עוד טעם, דאינהו סברי שעדיף יותר שיהיו במקום חיותא, לפי שצדיותם בתוך מזור לא יהיה לבם פנוי להתפלל לה' בלב שלם, כדאמרו (עירובין סה.): כל שאין דעתו מיושבת עליו אל יתפלל; וזהו וימח העם אשר אתו, ולא היה דעתו להפקיר את הממנה האחת בידי עשו, אלא בטוח היה שינצלו, אמנם ידע שכדי שינצלו יש צורך לתפלה מעומק הלב, ואם ישו כולם באותו הצרה, לא יהיה לבם פנוי להתפלל לה' מעומק הלב, על כן צחר לחלקם לשנים, שכשיראו אותם בצמחנה השני שהאחרים שרויים בצער, יוכלו להתפלל עליהם מעומק הלב, וזוה ינצלו כולם. (חידושי תורה רש"א)

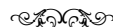

אם יבוא עשו אל המחנה האחת והבחרו וגו'. אמר רבי אושעיא: נדקה עשה ה' בישראל שפזון לבין האומות, והיינו דאמר ליה ההוא מינא לרבי חנינא, אכן מעלין מייניכו, כתיב בכו (מלכים א' יא) כי ששת חדשים ישב שם וגו', ואילו אכן איתניכו גבן כמה שני ולא קא עבדינן לכו מיד, אמר ליה רזוקן יטפל לך תלמיד אחד, נטפל ליה רבי אושעיא, אמר ליה משום דלא ידעיתו היכי תעבדו, תיכלינן כולו ליתנייהו גבייהו, מאי דאיכא גבייכו קרי לכו מלכותא קטיעתא, אמר ליה גפא דרומאי [נשבע בעבדה זרה], צהא נחתינן צהא סלקינן [במחשבה זו אכן עסקינן תמיד] (פסחים פו:). נמצא שהאומות רוצים להשמיד את בני ישראל הנחונים תחת ממשלתם, אלא שנמנעים מזה מטעם שיקראו להם מלכותא קטיעתא, שאין צידם

באנו אל אחיך אל עשו וגם חולך לקראתך. כי יסיתך אחיך בן אמן (דברים יג). ק"ו הישמח משה (ראה ד"ה ב) פירשו על פי דברי הרשב"ם (שם): כל ענה שסופה פורענות נקרא הסתה, ומה שהוא לטובה נקראת ענה, ואמרו (כתובות קה): האי צורבא מרבנן דמרחמין ליה בני מתא, הוא משום דלא מוכח להו במילי דשמאי. ולפי זה יוצן, שמי שמיעץ לאדם לשבר תאותו הוא מתרחק מעמו, אבל המיעץ לו אחר תאותו, מתחבר עמו כחם וכריע. והיינו 'כי יסיתך', מה שסופו פורעניות ולתאווה שנקרא 'הסתה', אז הוא תיכף 'אחיך'; וזה שאמרו צאנו אל אחיך אל עשו, היינו הסטרא אחרת שעשו מרכבה אליו, מראה עצמו כאחיך וזהו מתחבולות דרכי הסתתו, וזוה הוא הולך לקראתך ללחום אתך. (דברי יואל)

ויירא יעקב מאד ויצר לו. ויירא שמא יהרג, ויצר לו שמא יהרוג אחרים (רש"י). כל הפרשה תרמוח על לעתיד, כדאמרו (מדרש): 'אם יבוא עשו אל המחנה האחת, אלו אחינו שצדקו, ויהיה המחנה הנשאר לפליטה', אלו אחינו שגולה, והוא רמו על הדורות העתידים, דהרי הי"צ שצטים לא היו צדקו ולא בגולה, אלא ודאי שכל דיבוריו של יעקב היו להכין הצלה לדורות הגלות, ועליהם התפלל: והיה המחנה הנשאר לפליטה; וזהו ויצר לו שמא יהרוג אחרים, ולא כתב 'שמא יהרוג עשו', שכל יראתו היתה בצביל הדורות האחרונים, שלא ילחמו ישראל צבני עשו לפני הזמן, ולא על אז היה מירר לו, רק על דורות האחרונים שמא יהרגו את אחרים שלא כדת. (דברי יואל)

ויחץ את העם אשר אתו וגו' לשני מחנות. ההוא פולמוסא דאחא לפומצדיתא, ערקו רבה ורב יוסף, פגע בהו רבי זירא, אמר להו ערוקאי כוית שאמרו שצריך להשחיר מהכבד כדי שלא תהיה טריפה, צריך להיות במקום מרה, רב אדא אמר במקום שהיא חיה (חולין מו:). החסם סופר כתב: כינה אותם 'ערוקאי',

לכלות את כל האומה דליתנייהו גזייהו. ולזה עשה יעקב פועל דמיוני צמה שחילק את בניו לשני מחנות, לרמוז על ישראל שילכו בגלות, ויהיו מפוזרים בין האומות, ואמר **אם יצוא' עשו אל המחנה האחת והכהו**, ולא אמר אם יכה, פירוש שמחשבתו יהיה להכות, ובהאומות מררף ה' מחשבה רעה למעשה (ירושלמי פאה א), על כן ישארו צמדינה אחרת **מחנה הנשאר לפליטה**, כיון שאינם כולם במקום אחד, ולטעם זה ימנעו מלהכות גם את המחנה הנמצא בגבולם, שלא יקראו להם מלכותא קטיעתא, ועל ידי זה יהיו כולם לפליטה. (דברי יואל)

והיה המחנה הנשאר לפליטה. כל פירצה שאינה מן הגדולים אינה פירצה (בראשית רבה כו). וזהו **אם יצוא עשו** בחלקלקות לשונו לפתות את המחנה האחד המיוחד שציראל להיות גוי ככל הגוים, וליקח לעצמם מדינה בחרב וחנית, כמו עשו שנאמר לו (בראשית כו): ועל חרבך תחיה, וזה יגרום והכהו, שזהו סכנה היותר גדולה לכלל ישראל, שאז אמר ה' אני מתיר את צשרכם (כתובות קיא.), ועל זה התפלל יעקב שעל כל פנים יהיה והיה המחנה הנשאר לפליטה, שינשא על כל פנים מחנה אחת שהם בצחינת שארית נחלתו, שילכו דרכו של יעקב ושימו עזמן כשיריים, כדאמרו (ראש השנה יז): לשארית נחלתו (מכילתא ז), למי שמשים עצמו כשיריים. (תירושי תורה)

קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. נתמעטו זכיותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמדי, לכך אני ירא שמא משהבטחתי נתלכתי בחרטא, ויגרום לי להמסר ביד עשו (הש"י). לכאורה מה יועיל מה שאמר יעקב ואתה אמרת היטב איטיב עמך, אם גרם חרטא אחר כך (רמב"ן). ונראה דכתבו (מפרשים): שיעקב לא רצה להרוג את עשו, בשביל נפשות הקדושות שעמידים ללא מחנה; נמצא שלא היה עצה זולתו, רק שיתהפך לבצו לטוב שלא ירצה להלחם עם יעקב, והיה צורך שה' יקח בחירתו של עשו להכריחו נגד רצונו, ולזה נריך זכויות גדולות, כדאיתא בזה"ק (וישג קפה): ועירין אינון שיוכלו להנצל מידי בעלי בחירה; אמנם ציית שמאל אחרון (מאורע) כתב: דבר שכבר נכתב הצטחה בתורה, תו לא הוא נגד הטבע, שהרי התורה

קדמה לעולם (פסחים נד); וזה התפלל יעקב קטונתי מכל החסדים, שנתמעטו זכיותי, ואין לי זכויות גדולות כל כך שנשתנה הטבע עבורי, ואין להתפלל על מניעות הבחירה, אף על פי כן אני מתפלל על זה, לפי שאתה אמרת היטב איטיב עמך, ודיבורו של ה' כבר כתוב בתורה, ותורה קדמה לעולם, אם כן לא הו' זה שינוי הטבע כלל, ולכן אף שאין זכותי כדי להנצל מיד בעלי בחירה, מכל מקום אפשר שיתהפך לבצו של עשו לטובה, כיון שכבר נכתב בתורה ואין זה שינוי הטבע. (דברי יואל)

כי במקלי עברתי את הירדן הזה. כל אחד יודע, כי אלו מעט היהודים אודים מוגלים מאש שנשארו לפליטה, ונילוו מידי הרשעים הארורים במחנות השמד, הכל הוא בדרך נסים ונפלאות, וגם אני בתוכם בניסי נסים ניצלתי בעזר ה'. ובאמת אוכל לומר כי במקלי עברתי את הירדן הזה, כי צינאיתנו משם לא יכולנו לציר שומה לכל זה, ואין אנו יודעין באיזה זכות הוא ולמה. ובאמת כל אחד יודע כי בניסי נסים ניצלו בעזר ה', ואם יעקב אמר קטונתי, אנו צוודאי בצחינה זו באמת, וצוודאי איני כדאי לזה שה' עשה לי כל כך הרבה נסים, אמנם יכול להיות כי היה בשביל להעמיד כל אלו המחנות זעיר שם וזעיר שם, ומי שמסייע לזה יש לו חלק בזה, ואפשר שזהו הסיבה, ובשביל זה כדאי היה כל ההללה. (דברי יואל)

הצינתי נא מיד אחי מיד עשו. תמחה את זכר עמלק (דברים ה). אליו ערב רב המעורבים בישראל, והגלות היותר קשה, הוא גלות ישראל בערב רב (תיקוני זוהר קט:). ובאור החמה ציאר: הכוונה אף באלו הנולדים מזרע ישראל, ששורש נשמותיהם מסטרא דעמלק, ובה שלהם הוא מלילית אמא דערב רב; ואפשר שהתפלל יעקב על גלות האחרון הצינתי נא מיד אחי, הם הערב רב שהם אחים לישראל שנולדו מזרע ישראל, אבל שורש נשמותיהם מיד עשו, כי ירא אנכי אותו פן יצוא והכני' אם' על צימם אמא של הערב רב, ומוזה היה יראתו שלא תצא באחרית הימים להכות בצניו, והתפלל עליהם שינצלו בכח מה שהבטיח ה' היטב איטיב עמך. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גביאור הפסוקים הפלאים יז ונוגה פפיקים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו

חסיד אחד מחסידי הבעש"ט הק' זי"ע שהיה מכיר היטב את נכד רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבז זי"ע עוד משחר טל ילדותו, ואחרי פטירת הבעש"ט נסע פעם אל הרבי ר' ברוך ל, ויען שהיה זוכר ומכירו בעודו ילד קטן, והחסיד היה כבר אז בא בשנים, לא הכניע עצמו לפניו כיאות והתנהג לפניו בהרחבה, הקפיד עליו הרה"ק הרבי ר' ברוך ואמר לו: כתוב בתורה "וישלח יעקב מלאכים" ופרש"י מלאכים ממש, ולכאורה קשה האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלח אותם אל עשו, ולמה אם כן הטריח את המלאכים, אך יש לומר שאלו המלאכים היו מאלו שהיו רגילים לבוא אל אברהם אבינו ע"ה, ואחר שהיו חסידים של הרבי ר' אברהם היו מחסידי בנו הרבי ר' יצחק, וכשנפטר יצחק אבינו, נעשו לחסידי בנו הרבי ר' יעקב, והנה אצל אברהם אבינו היו מתנהגים בהכנעה ובאובדנות "אנשים", כמו שנאמר "ורא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", אך אצל יעקב כיון שהכירו אותו מילדותו לא התנהגו אצלו בכבוד ודרך ארץ הראוי, ובא אצלו בבחינת "מלאכים", לכן שלחם יעקב מאתו ואמר להם: לכו אל עשו...

עם לבן גרתי

סיפר הרה"ק בעל הבני יששכר זצלה"ה בשם הבעש"ט שאמר כי פעם אחד היה בבית עכו"ם והיה שמה עבודה זרה, וכשיצא משם אמר לתלמידיו שהוא בשמחה גדולה מחמת שבשעה אחת קיים כל התורה כולה כי עבודה זרה דינה כצוואה, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, נמצא במה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי

תורה נחשב לו כאילו קיים כל התורה, ובזה יש לפרש דברי יעקב עם לבן גרתי ופרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, דלכאורה האיך קיים כל התרי"ג מצות, והלא יש ביניהן גם מצות התלויות בארץ וכדו', שלא כל אחד יכול לקיימם, אולם לפי האמור נחא שהרי בית לבן היה מלא גילולים ותנאים וכששהה יעקב אבינו ע"ה בביתו היה מוכרח לשמור מחשבתו מבלתי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזאת נחשב לו כאילו קיים כל התורה, וזה שאמר ותרי"ג מצות שמרתי, היינו ששמרתי מחשבתי מלהרהר בבית המטונף, ולכן נחשב לו כאילו קיים כל התרי"ג מצוות.

(צמח דוד)

והוא צולע על ירכו

פעם אחת באמצע לימודו, באו אנשים אל הרה"ק ר' אברהם דוב מחאמעלניק ז"ל ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו, שהיא גדולה בשנים, אמר כתיב ויאבק איש עמו היינו היצר הרע לוחם עם האדם, ורוצה לבלבל אותו דווקא שצריך לעסוק בפרנסה, וירא כי לא יכול לו, היינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו אלו יוצאי ירכו, שהוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים, וצריך להשיאן ומוכרח להתבטל, ואז ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, היינו שבזו הטענה התגבר עליו, ובוודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל והתיישב בעצמו ואמר והוא צולע על ירכו בתמיה, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים, חס ושלום, ותיכף חזר ללימודו, והתחיל לומר "אמר אביי".

(אור הגנוז)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. אאמו"ר ז"ל הי"ד הי' רגיל לפרש בדרך צחות. דהנה רואים כמה פעמים דכשאישי ישראל מקבל פני צדיק אז עושה עליו רושם כל אחד ואחד לפי הדרגתו והשגתו שיתבונן במעשיו ויטיב דרכיו על כל פנים לזמן מועט, לא כן הרשעים שאף על פי שראה והסתכל עשו הרשע בדמות דיוקנו של יעקב אבינו שהוא אחד מרגלי המרכבה ונחקקה צורתו בכסא הכבוד, עם כל זה לא עשה עליו שום רושם דקדושה אף לזמן קצר אלא וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, דרך עקלתון המורידתו לשאול.

כונת הלב

עם לבן גרתי ואחר עד עתה. פי' רש"י כלומר עם לבן גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל על דרך צחות, על פי הגמרא (סוטה כג) דמוצהר בעידנא דעסיק ביה מוגיני ומצלא, תורה מוגיני ומצלא בין בעידנא דעסיק בין בעידנא דלא עסיק, והנה יעקב בבית לבן לא היה יכול ללמוד כל כך שהיו שם טרדת לבן (שהחליף את משכורתו עשרת מונים, והיה צריך להתייגע להוציא בלעז מפיו), ולכן היה ירא מעשו דרך תורה מוגיני ומצלא בכל עת ועידן. והנה מה שבי' רש"י דאין הכי נמי תרי"ג מצות שמרתי, אבל לא למדתי, ממעשיו הרעים, ר"ל מחמת מעשיו הרעים לא יכולתי ללמוד, ולכן שלח מלאכים אל עשו.

פני מבין

מוסדות יטב לב בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרץ אדמו"ר שליט"א

ישמח מש"ה במתנת חלקו

ברגשי הודאה והערכה, נשגר בזה כוס של ברכה, בברכת מז"ט בשיר ושבחה, קדם ידידינו הנכבד והנעלה, נודע לשם ולתהילה, תוך נדיבי עם סגולה, רודף צדקה וחסד, מגדולי תומכי מוסדותינו הק' בכל עת תמיד,

הרבני הנכבד והמפואר, מוכתר בכל תואר

מוה"ר משה ישעי' זאב

ויערצב ערגער הי"ו

מראשי קהילתנו הק' במאנטריאל

לרגל שמחת נישואי בתו החשובה

שתחי' למזל טוב

עב"ג החתן החשוב המופלג בתורה ויראה, נודע לתהילה ולתפארה

כמו יואל משה שמואל הי"ו

בן ידידינו הרבני הנכבד המפואר מוה"ר דוד שמואל הי"ו

יה"ר שתזכו לראות ולרוות רב תענוג ונחת ממנו ומכל יוצאי חלצכם, ותזכו להמשיך במעשי צדקה וחסד לאורך כל ימי חייכם, ואלקא דמאיר יענכם, להניח ברכה אל תוך בתיכם.

המברכים בתורה וקול זמרה

הנהלת מוסדות יטב לב בארה"ק

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים כפתור ופרח משוקדים

המחנה השני, אזי עד שיגיע לשם ימות, שהרי שניהם ימותו ביים אחד, ואם כן על כרחך "זהה המחנה הנשאר לפליטה".
(חנוכת התורה)

☆

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. נתן ענינו ביוצאי ירכו המה נדב ואביהוא. בילדותי שמעתי פירש נאה על המדרש הנ"ל דהנה המלאך הזה היה שרו של עשו שבא לערער על

הבכורה, דשלא כדון לקחה יעקב דמן הדין לא קנה יעקב את הבכורה, לפי שמכרה עשו באונס מוחמת ולעפות רעב ואעפ"י שבסוף היה ברצון, מ"מ סבר המלאך דתחילתו באונס וסופו ברצון כאונס נחשב ולא קנה יעקב את הבכורה ויעקב טען כנגדו זה דסופו ברצון אעפ"י שתחילתו באונס לרצון נחשב, והנה ידוע דנדב ואביהוא מתו בחטא אהרן שעשה את העגל והנה לכאורה קשה הא קבלת התורה היתה באונס דכפה עליהם ההר כגיגית ואף שלבסוף היה ברצון מ"מ אם נאמר דמתחילתה באונס אעפ"י שסופו ברצון לאונס נחשב א"כ חטא העגל לא חטא הוא שהם לא כפרו בד' רק שתפו שם שמים

ודבר אחר ושיתוף אינו איסור לב"ע כידוע וא"כ למה מתו נ"א בעבור זה וע"כ דמתחילתו באונס וסופו ברצון לרצון נחשב, וי"ש וירא כי לא יכול לו כי יעקב טען דסוף המכירה היתה ברצון, וכרצון נחשב הכל, ולכן נגע ביוצאי ירכו זה נ"א כי לשיטה זו, יש חטא באהרן, ולכן שעשה את העגל ולכן מתו נ"א בעבור החטא הזה.

(דמשק אליעזר)

ויוצא אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו וגו' עם לבן גרתי. פירש"י ותר"ג מצות שמרתי, פליאה דעת היא מה לו לעשו אם כן שמר תר"ג מצות או לא שמר, ונראה דלכאורה קשה למה לא שלח להודיעו שיש לו נשים ובנים, וי"ל כי לא היה איכפת לו שעשו יהא סבור שאין לו נשים ובנים, ולכך שלח להודיעו רק שיש לו שור וחמור וצאן וכו' ועדיין עוסק הוא באסוף הון ונכסים עוד ועוד, וכיון שאין לו יורשים יירשנו עשו לבסוף, וזו היתה כוונתו

באמרו ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, אולם עם זאת היה יעקב ירא, שמא כשיבוא ויראה נשיו ובניו אזי יקצוף עליו על שהעלים ממנו לכן שלח לו ברמיזה לומר תר"ג מצות שמרתי, והלא בכללן מצות פריה ורביה ויאמר לו שהודיעו לו בזה שיש לו בנים ואשה, ואמנם כששאל אותו עשו מי אלה לך כלומר לא ידעתי מאלה, השיב לו הילדים אשר חנן לי אלקים כלומר על ידי המצוה שזיכני.

(כתב סופר)

☆

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, ולכאורה יפלא מנין לו הבטחון שאם ילחם עמו ישאר המחנה השני

לפליטה, אולי ח"ו ינצח עשו ויהרוג גם את המחנה השני, וי"ל דאי במדרש דבין שני המחנות ה' רחוק מהלך יום, ועל הפסוק (ל"ג ג') "והוא עבר לפניהם" פרש"י אמר אם יבוא אותו רשע להלחם ילחם בי תחילה, הרי שיעקב הלך במחנה הראשון, עוד כתיב לעיל (כ"ג, מ"ה) שרבקה אמרה "למה אשכל גם שניכם יום אחד, פי' שם רש"י רוח הקודש נזרקה בה ונתנבאה שביום אחד ימותו כמו שמפ' בגמ' (סוטה י"ג.) ולזאת נתחכם יעקב והרחיק את המחנות דרך יום שאם יבוא עשו ויהרגהו, כי הוא היה במחנה הראשון, ואח"כ ילך אל

דורש טוב

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו על ירכו, בני יעקב באו על החללים ויבזו וגו'. יש לדקדק למה נעשתה ההריגה ע"י שמעון ולוי לחוד בלי השתתפות יתר השבטים, והביזה נעשתה ע"י השבטים, גם יש להבין למה גער יעקב בשמעון ולוי על מעשיהם, במאי פליגי.

ונראה דיעקב היה חושש דאנשי שכס מלו את עצמם לשם שמים, והם גרים גמורים וא"כ אסור להרגם [ואף שחטאו קודם הגירות הלא קי"ל בסנהדרין (דף ע"א) דבן נח שחטא ואח"כ נתגייר פטור, שנשתנה דינו] וכן סברו כיעקב השבטים האחרים מלבד שמעון ולוי. אך שמעון ולוי סברו שלא מלו עצמם לשם גירות רק משום שרצו להתחתן ביעקב וכיון שגויים המה, הלא עכו"ם נהרגים על עוון גניבה ועוון דינים וכו' כמבואר בראשונים, ולכן דייקא שמעון ולוי בעצמם עשו ההריגה.

ולענין הביזה דדייקא שאר השבטים בזו ולא שמעון ולוי, הוא ג"כ מהאי טעמא גופא, דכיון ששמעון ולוי סברו שדין גויים לבני שכס, המה לא שללו את נכסי אנשי שכס, כי אמרינן בקידושין (דף י"ז) שאף הגוי יש לו יורשים, וא"כ אם יקחו נכסיהן הרי זה גזל עכו"ם דאסור. אבל שאר בני יעקב שסברו כיעקב אבינו שהיו גרים גמורים, וגר אין לו יורשים ונכסיו הפקר' (שכשנתגייר הוי תינוק שנוח, ואין קרוביו הגויים נחשבים כבר לקרוביו) ע"כ דייקא בני יעקב - שאר השבטים - באו על החללים ויבזו אותם כי לשיטתי אין כאן איסור גזל כלל.

דברי אברהם, בשם רבו מרן בעל חת"ס זללה"ה

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לִפְנֵי אֶל עֲשׂוֹ אָחִיו אֲרֻצָּה שְׂעִיר שָׂדֶה אָדוֹם: (פרק לב פסוק ד)

וַיַּעֲנֵנוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שְׂכָם וְאֶת חֲמוֹד אֲבִיו בְּמִרְמָה וַיַּדְבִּירוּ אֲשֶׁר טָמֵא אֶת דִּינָה אַחֲתָם: (פרק לד פסוק יג)

... ורבים ושאלו, ואיך עשו בני יעקב הצדיקים המעשים הנה לשפך דם נקי. והרב השיב בספר שו"ת (מלכים פ"ט ה"ד) ואמר, שבני נח מצוים על הדינים, והוא להושיב דינים בכל פלך ופלך לדון בשש מצות שלחם, ובן נח שעבר על אחת משבע מצות נהרג בסוף. ראה אחר שעבר על אחת מהן ולא נהרגו להרגו, הרי זה הרוואה יתרג בסוף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם נזל, והם ראו וידעו ולא נהרגו.

ואין הדברים הללו נכונים בעיני וכו'. ומה יבקש הרב בהן חיוב, וכי אנשי שכם וכל שבט עממים לא עובדי עבודה זרה ומגלי עריות ועושים כל תועבות השם היו? וכו'.

וַיָּבֵא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אֲבִיו מִמְּרָא קִרְיַת הָאֲרָבֶּה הוּא הִבְרֹן אֲשֶׁר גֵּר שָׁם אֲבִרָהָם וְיִצְחָק: (פרק לה פסוק כז).

מעשה הש"ב

לא ניתנה התורה, "והטעם מפני שהיא מצוה משכלת, אין להם בה צורך לנביא מזהיר" ע"ל. וכ"כ רבינו (לעיל פרק כה פסוק ו) ש"ע"ג שכתובה היא מדברי סופרים גם נהגו כן לפני קבלת התורה.

וכן כתב רבינו (לעיל כה לד) שלכן קנה יעקב את הבכורה מעשו, אע"פ שענין שהבכור נוטל פי שנים היה רק לאחר קבלת התורה, מ"מ "הבכור היה נוטל מעלת האב ושרתו ושיהיה לו כבוד ומעלה על צעירו... ואולי היה נוטל גם בנחלה יותר מעט". וכן כתב רבינו (לקמן פרק לה פסוק ח) לענין יבוס, שהיה נוהג כבר קודם מתן תורה, וז"ל "היו החכמים הקדמונים קודם התורה יודעים כי יש תועלת גדולה ביבוס האם וכו', והיה נוהגים לישא אשת המת".

וא"כ מסתבר לומר שכן היה נהוג מאז ומקדם שבאונס ומפתה משלמים על בשת ופגם, כיון שהוא מצוה משכלת, ואין צורך לנביא להזהיר בזה. ולכן פשוט היה לרבינו שהיה מגיע להם כל ממונם וחונם, לכפר על מה שעשו. ולכן לא הוצרך לכתבו כלל. ורק כתב לבאר למה היו חייבים מיתה.

דעת רש"י שיעקב קבל הברכות בבאר שבע, דיצחק היה גר אז בבאר שבע, כמו שכתוב (בסוף פרשת תולדות כו כג) ויזעל משם באר שבע וגו' ויט שם אהלו. ולכן בפרשת ויצא שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, היה קשה לרש"י שלא היה צריך לכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, שהרי היה גר שם. לכן תירץ מגיד שציאת צדיק מן המקום עושה רושם.

ולפי"ז קשה שהרי כאן כתיב ויבא יעקב וגו' אל 'חברון' אשר גר שם אברהם ויצחק. וצריך לומר לדעת רש"י שיצחק אבינו לא היה יושב במקום אחד, אלא פעם גר בבאר שבע ופעם גר בחברון. ואמנם בשעת הברכות גר בבאר שבע, עכשיו שחזר יעקב אבינו מח"ל כבר גר בחזרה בחברון. ואין התורה מספר תמיד כשהיה עוברים ממקום למקום.

מבואר כאן דעשו היה גר בארץ שער, עוד לפני שבא אליו יעקב אבינו. ואילו לקמן (סוף הפרשה, לו ו-ח) כתיב, ויצחק עשוי את נשיו וגו', וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, כי היה רכושם רב משבת יחדיו וכו'. וישב עשו 'בהר שער' וגו'. הרי לנו שרק אחר שיעקב הגיע לארץ ישראל הלך עשו לגור בארץ שער.

ולפי דברי הרמב"ן (שם ד"ה ויקח עשו) א"ש, שבתחילה הלך עשו לשער והיה לשר החולץ עם ארבע מאות איש, ויתכן שהיה לו אחווה שם 'בשדה' אדום במושור. אבל בני שער לא נתנו לו לעלות ל'הר' ששם היו המבצרים, ובני ביתו ומשפחתו נשארו בארץ כנען. ולכן שלח יעקב מלאכים ארצה שער 'שדה' אדום, דשם היה עשו. ורק לאחר שיעקב הגיע לארץ ישראל, נטל את כל משפחתו, ונלחם בחורי וירש את 'הר' שער וישב שם, וזש"כ בסוף הפרשה וישב עשו 'בהר' שער.

נחלקו הרמב"ם ורבינו מפני מה נתחייבו כל אנשי שכם מיתה, הרי רק שכם לבד חטא. דעת הרמב"ם שבני נח מצוים על הדינים, והוא להושיב דינים, ומאחר שלא הושיבו דינים, נתחייבו כל אנשי שכם בהריגה. ודעת רבינו מפני שהיו עובדי עבודה זרה.

והנה האור החיים הק' (פרק לד סוף פסוק כו), הביא מחלוקת הרמב"ם ורבינו, ומסיים וז"ל "זש"נ המאורות לא נתנו טעם ללקיחת ממונם וחונם". והאזה"ח הק' מבאר שלכן לקחו את ממונם, שהיה דמי בושת, וחלואי שיספיק כל חילם לדמי בושת בת יעקב המיוחד בעולם ברום המעלות מחמור ונחבזה עד מאד, עיי"ש.

ואפשר לומר טעם הדבר שלא כתב רבינו הטעם שלקחו ממונם וחונם, לפי המבואר בכמה מקומות ברמב"ם שמצות שכליות הנהיגו עצמם גם בבני נח. וכן היו נוהגים לפני קבלת התורה. כגון מש"כ רבינו (לעיל פרשת נח פ"ז פסוק יג) שנחתם גור דינם של דור המבול משום גזל, אע"פ שעדיין

וַיְהִי יָמֵי יִצְחָק מָאֵת שָׁנָה וְשִׁמְנֵים שָׁנָה: וַיָּגַע יִצְחָק וַיָּמָת וַיֹּאסֶף אֵל עַמּוּי זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים

וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ עִשָׂו וַיַּעֲקֹב בְּנָיו: (לה כח-כט)

וַיְהִי יָמֵי יִצְחָק. אֵין מְקַדֵּם וּמֵאַחֵר בַּתּוֹרָה, מְכִירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף קִדְמָה לְמִיתָתוֹ שֶׁל יִצְחָק, לְשׁוֹן רִשִׁי. וְכִבְר כְּתִבְתִּי (לְעִיל יא לב) שָׁנָה מְנַהֵג הַכְּתוּב בְּכָל הַדּוֹרוֹת, יוֹסֵף עֲנִין הָאָדָם וְתוֹלְדוֹתָיו וּמִיתָתוֹ, וְיִתְחִיל בַּתּוֹלְדוֹת הַדּוֹר הָאַחֵר. וְרֹאוּ הֵיךְ לְהַקְדִּים מִיתַת יִצְחָק לְתוֹלְדוֹת יַעֲקֹב, כְּאֲשֶׁר עָשָׂה בְּאַבְרָהָם וּבְכָל דּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים. אָבֵל יִתְכּוֹן הַכְּתוּב לְהַגִּיד כִּי יִצְחָק מֵת בְּשִׁיבָה מוֹכָה זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים אַחֲרֵי שֶׁשָּׁב אֵלָיו בְּנוֹ הַמְּבֻרָךְ, הַנוֹחַל מַעֲלָתוֹ. וְקִבְּרוּהוּ בְּכָבוֹד עִשָׂו וַיַּעֲקֹב בְּנָיו

וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם עִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּבֹאֹ מִפְּדֹן אָרֶם וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר: (פרק לג פסוק יח)

וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם מִפְּדֹן אָרֶם. כְּאוֹמֵר לְחִבְרוּ יֵצֵא פְּלוֹנִי מִבֵּין שְׁנֵי אֲרָיוֹת וְכֹא שָׁלֹם, אָף כֵּאֵן וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם מִלְּבָן וּמַעֲשׂוֹ. זֶה לְשׁוֹן רִשִׁי. אָבֵל רַבִּי אַבְרָהָם פִּירֵשׁ שֶׁבֹא בְּשָׁלוֹם וְלֹא אָרַע לוֹ שׁוֹם מֵאַרְעֵי, כִּי עָתָה יִחַל לְסַפֵּר מֵאַרְעֵי דִינָה.

וּלְפִי דַעְתִּי אִמֵּר הַכְּתוּב כֵּן, כִּי בַסְּכוֹת הָיָה מִתְפַּחַד מַעֲשָׂו, כִּי סְכוֹת בְּעֵבֶר הִירָדָן מִזֹּרַח בְּמַלְכוּת סִיחוֹן, אִם הוּא הַמְּקֻבֵּר בְּסִפְרֵי יְהוֹשֻׁעַ יג כז. וְאִם הוּא (אַחֵר), הֵנָּה הוּא יוֹתֵר קְרוֹב לְשַׁעִיר. וְעַד הַיּוֹתֵר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן לֹא שָׁקַט לְבוֹ, כִּי אִזְּדַע שֶׁלֹּא יָנַע בּוֹ כִּי אָבִיו קְרוֹב מָשָׁם. אוֹ שִׁיעֲזָרוּהוּ אֲנָשֵׁי הָאֶרֶץ, כִּי אָבִיו נָשִׂיא אֱלֹהִים בְּתוֹכָם. אוֹ שִׁזְכוּת הָאֶרֶץ תַּצִּילָהוּ. וְלָכֵן אִמֵּר עָתָה שֶׁבֹא שָׁלֹם אֶל אֶרֶץ מְגוּרֵי אָבִיו. כִּי הִצִּילוּ אֱלֹהִים בְּדֶרֶךְ מִכָּף כָּל אוֹיְבָיו.

מַעֲשֵׂה חֵשֶׁב

יִצְחָק אָבִיו לִלְבֵּן. וְכֹל זְמַן שֶׁלֹּא חוֹר יַעֲקֹב אָבִיו אֵל יִצְחָק אָבִיו, עֲדִיין לֹא הָיָה אֶצֶל יִצְחָק בְּבַחֲשֵׁי זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים, וְרַק אַחֵר שְׂרָאָה שְׁחוֹר יַעֲקֹב אָבִיו, הַנוֹחַל מַעֲלָתוֹ, אוֹ שְׂפִיר אִפְשֵׁר לוֹמֵר עַל יִצְחָק זָקֵן וְשִׁבְעַת יָמִים. וְלָכֵן כָּתַב פְּסִירַת יִצְחָק רַק כֹּאן.

לְפִי רִשִׁי 'שָׁלֹם' הַכוּוֹנָה, שָׁלֹם בְּמִמּוֹנֵי, שָׁלֹם בְּגוֹפוֹ, שָׁלוֹם בְּתוֹרָתוֹ. לְפִי הָאֲבֵעִיז שְׂעַד עֲכָשׁוּ לֹא אִירַע שׁוֹם מֵאוֹרֵר רַע. וְעַתָּה מִסְפֵּר מֵאוֹרֵר שֶׁל דִּינָה. הַנִּפְמָ' בֵּין רִשִׁי לְאֲבָהֲעִיז. שְׁלִפִי רִשִׁי אִינוֹ מִיּוֹרִי מִיעֵקֵב בְּעֶצְמוֹ, רַק מִהַפְרָטִים שֶׁל יַעֲקֹב, מִהַגּוֹף, מִהַמִּמּוֹן, וּמִהַתּוֹרָה. וּלְפִי הָאֲבֵעִיז מִיּוֹרִי מִיעֵקֵב בְּעֶצְמוֹ, שֶׁלֹּא אִירַע לוֹ מֵאוֹרֵר רַע.

אִפְשֵׁר לְפָרֵשׁ כּוּוֹנַת רַבִּינוֹ, שֶׁהַכְּתוּב בֹּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ, שֶׁעֲכָשׁוּ הַתְּקִיִּים הַנִּדְרֵי שְׁנֵדֵר יַעֲקֹב אָבִינוּ, (פרק כח כ-כא) יִזְדַּר יַעֲקֹב נִדְרָ לְאִמֵּר גּוֹי, וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי. דְּכִיּוֹן שֶׁהִגִּיעַ לְעִיר שְׂכָם אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, הַתְּקִימָה הַנִּדְרָ שֶׁל יִשְׁבְּתִי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי. וְאַעֲרֵפִי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ עֲדִיין לְחִבְרוֹן, עִיר מְגוּרֵי אָבִיו. מִ"מ נְתִקְיָמָה כִּבְר נִדְרוֹ, שֶׁהִגִּיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבִּינוֹ שְׁכִינֵי שֶׁהִגִּיעַ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שׁוֹב לֹא יִדָּא מַעֲשֵׂו, כִּי יִדַּע שִׁיעֲזָרוּהוּ אֲנָשֵׁי הָאֶרֶץ.

וְהֵנָּה לְקַמֵּן (פרק לה פסוק א) 'וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל יַעֲקֹב קוּם עֲלֵה בֵּית אֵל וְשֹׁב שָׁם גּוֹי, מִפְּרֵשׁ רַבִּינוֹ ז"ל 'זוֹאֵלִי צוּה וְשֹׁב שָׁם, לְפָנוֹת מַחֲשַׁבְתוֹ לְדַבְּקָה בְּקָל'. פִּירוּשׁ שְׁתִּיכָשׁ שְׁכָלָךְ וּמַחֲשַׁבְתְּךָ לְדַבּוֹק בַּהֲשִׁי"ת.

וְאַפְשֵׁר לוֹמֵר שֶׁדְּבָרֵי רַבִּינוֹ כֵּאֵן לְשִׁיתָתוֹ לְמַשִּׁיכִי לְעִיל (כח כא) שֶׁהִנֵּדֵר שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוֹ זִוְהִי ה' לִי לְאֱלֹקִים, 'אִם אֲשׁוּב אֶל בֵּית אָבִי, אֲעַבְדֵּךְ הַשֵּׁם הַמְּיוּחָד בְּאֶרֶץ הַנִּבְחָרָת בְּמִקּוֹם הָאֵבֶן הַזֶּה, שֶׁתִּהְיֶה לִּי לְבֵית אֱלֹקִים'. וּלְפִיזִי מְבֹאֵר הַכְּתוּבִים כְּדִלְהֵלָךְ, 'וַיָּבֵא יַעֲקֹב שָׁלֹם, הֵינִי שְׁתִּקְיָם נִדְרוֹ שֶׁהִגִּיעַ בְּשָׁלוֹם לְאֶרֶץ כְּנָעַן. וְלָכֵן הִגִּיעַ הוֹמֵן שְׁצִרִיק לְקִיָּם אֶת נִדְרוֹ, וְהִי ה' לִי לְאֱלֹקִים, שֶׁאֲעַבְדֵּךְ הַשֵּׁם הַמְּיוּחָד בְּאֶרֶץ הַנִּבְחָרָת, וְלָכֵן אִמֵּר לוֹ הַקִּבָּה 'וְשֹׁב שָׁם, הֵינִי לְפָנוֹת מַחֲשַׁבְתוֹ לְדַבְּקָה בְּקָל.

וְכֵן מִצָּאנוּ אֶצֶל אַבְרָהָם אָבִינוֹ שְׁקוּדֵם הָיָה גֵר בְּחִבְרוֹן, כ"ה שָׁנִים, וְאַחֲ"כ הָיָה גֵר בְּבֹאֵר שֶׁבַע כ"ז שָׁנִים, וְשׁוֹב חוֹר לְחִבְרוֹן כְּדִמְפּוֹרֵשׁ בְּרִשִׁי (יִדָּא, כא לד).

אִמֵּנֵם דַּעַת הַרְמֵב"ן (וַיֵּצֵא כח יב ד"ה כי אם) שִׁיעֲזַק הָיָה גֵר אוֹ בְּחִבְרוֹן, וְשֵׁם קָבֵל יַעֲקֹב אֶת הַבְּרִכּוֹת, וְהִבְאִי רֹאיָה מְקָרָא דִּידֵן שֶׁכְּתוּב שִׁיעֵקֵב בֹּא לְחִבְרוֹן אַחֵר שְׁחוֹר מַח"ל 'אֲשֶׁר גֵּר שָׁם אַבְרָהָם וַיַּעֲזֹק. וּמַשִּׁיכִי וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבֹּאֵר שֶׁבַע, לְכֹאֲרָה מַחֲרָן יֵצֵא, עִיז מִתְרָן דַּהֲלָךְ שֶׁם לְשִׁטּוֹל רִשׁוֹת וְכו'.

פִּירוּשׁ, דְּלִכְאֹרָה קִשָּׁה שֶׁהַתּוֹרָה הַקְדִּימָה אֶת הַמֵּאוֹחֵר, שֶׁהִי מְכִירָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הָאֲמֹרָה בְּפִרְשַׁת וַיֹּשֵׁב, קִדְמָה לְפִטְרִיתוֹ שֶׁל יִצְחָק שָׁנִים עֶשְׂרֵה שָׁנִים, עַל זֶה מֵיִישֵׁב רִשִׁי שְׁאִין מוֹקֵדֵם וּמֵאוֹחֵר בַּתּוֹרָה.

רַבִּינוֹ לְשִׁיתָתוֹ שְׁסוּבֵר שְׁכָל הַתּוֹרָה כְּסִדְרָן נִכְתָּבוֹ, אִינוֹ יוֹכֵל לִיִּישֵׁב כְּמוֹ רִשִׁי שְׁאִין מוֹקֵדֵם וּמֵאוֹחֵר בַּתּוֹרָה, לָכֵן מֵיִישֵׁב הַטַּעַם שֶׁנִּכְתְּבוֹ כֵּאֵן פְּטִירַת יִצְחָק, מִשּׁוֹם שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ הַכְּתוּב כְּשֶׁמִּתְחִיל לְסַפֵּר עֲנִין גּוֹמֵר הָעֲנִין עַד הַסּוֹף, וְכְשֶׁמִּתְחִיל לְסַפֵּר מֵאִדָּם מִסְפֵּר עֲנִין הָאִדָּם תּוֹלְדוֹתָיו וּמִיתָתוֹ, וְאַחֲ"כ מִתְחִיל לְסַפֵּר תּוֹלְדוֹת בְּנוֹ. כְּמוֹ שֶׁבִּסּוֹף פִּרְשַׁת חִי שֶׁרָה כְּתִיב פְּטִירָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוֹ 'זֹאלֵה יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם אֲשֶׁר חִי גּוֹי, אַעֲ"ג שֶׁאַבְרָהָם עוֹד הָיָה חִי ט"ז שָׁנִים אַחֵר לִידַת יַעֲקֹב וְעוֹשֵׁה הַנֵּאמָרוֹת בְּפִרְשַׁת תּוֹלְדוֹת, וְהַטַּעַם כִּיּוֹן שֶׁבְּפִרְשַׁת תּוֹלְדוֹת מִתְחִילִים לְסַפֵּר מִתּוֹלְדוֹת יִצְחָק, לָכֵן גּוֹמֵר קוּדֵם עַם אַבְרָהָם. הַכֹּא נִמֵּי כְּתוּב פְּטִירָתוֹ שֶׁל יִצְחָק כֵּאֵן, אַע"פ שֶׁהִי עוֹד חִי בְּמִכְרִיתוֹ שֶׁל יוֹסֵף.

אִמֵּנֵם לְפִיזִי קִשָּׁה דֹא"כ הָיָה צִרִיק לְכַתּוּב מִיתַת יִצְחָק בְּפִרְשַׁת יוֹצֵא, לְפָנֵי שֶׁהַתּוֹרָה מִתְחִיל לְסַפֵּר הַתּוֹלְדוֹת שֶׁל יַעֲקֹב אָבִינוֹ. וְלִמָּה הִמְתִּין לְכַתּוּב מְלֹמֵר מִיתַת יִצְחָק עַד כֵּאֵן. עִיז מִפְּרֵשׁ שֶׁלָכֵן הִמְתִּין הַכְּתוּב מְלֹמֵר מִיתַת יִצְחָק עַד כֵּאֵן, דְּכֹאֵן מְבֹאֵר בְּכְתוּבִים דִּיעֵקֵב חוֹר מִבֵּית לָבֵן, וְכֹאֵן אֵל יִצְחָק אָבִיו, וְכֹאֵן נִגְמַר הַשְּׁלִיחוֹת, שֶׁשְׁלַחוֹ

חוקים להורדתם

הלכות ודינים, פסקי הראשונים והאחרונים. עם תוספת ג'אורים וטעמים שונים

נ"צ ע"י הרב הנאון דומ"ץ דקהלתנו שליט"א

דיני בל תשחית בכלים

בפרשתנו (לב, כה) "ויותר יעקב לבדו", וברש"י שכתב פכין קטנים וחזר עליהם, ובגמ' (חולין צא.) אמר רבי אלעזר, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם ויותר מוּגוּפם.

ובמאירי ביאר הטעם, דמשום שאין פושטין ידיהן בגזל, ואין מטכסים שלהם [ואין דרכם] לבקש טרפם בדברים שאינם מהוגנים, ראוי להם לצמצם בממונם, ומה ששייך להם יהא חביב בעיניהם.

ובחת"ס ביאר דצדיקים שכל דרכיהם ביושר אין בנכסיהם שום גזל, ואדרבה הכל בקדושה ובטהרה, ולכן חביב עליהם ממונם.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' בא ד"ה וגם מקנינו) מביא מוקינו מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שכל מזה שיש לאדם הן עבדיו ומשרתיו ובהמותיו ואפילו כל הכלים שלו כולם הם ניצוצות שלו השייכים לשורש נשמתו וצריך להעלותם לשורשם.

אחיהם של מוֹזִיקִין שמחים בהשחתת עולם, והמה משחיתם במדה שאדם מודד מודדין לו, כלומר בה הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב "שמח לאיד לא ינקה רע", והחפץ בטוב ושמה בו נפשו בטוב תלין לעולם, זה ידוע ומפורסם. לשון ספר החינוך (סי' תקכ"ט).

שניית כלי בתנאים ובחופה

המנהג לשבור כלי בתנאים ובחופה, ואין בזה משום בל תשחית כיון שעושין כן בכדי לזכור את ירושלים.

שו"ע (סי' תק"ס סעי' ב' ברמ"א ובאחרונים שם), והטעם אי" בפמ"ג (משב"ז סק"ד), והוסיף דלכן תחת החופה לוקחים כוס שלם ובתנאים לוקחים קערה של חרס שבורה, כיון דבחופה לוקחים בכדי לזכור חורבן ירושלים לכן לוקחים שלם וזכית, משא"כ בתנאים שעושים בזה להבהיל ולמעט השמחה ראוי ליקח

השחתת כלים

כל המשבר כלי או קורע בגדים או הורס בנין, וכן המקלקל שאר כל דבר הראוי לבני אדם, עובר בלאו.

רמב"ם (מהלכות מלכים פ"ו ה"י), שו"ע הרב (חומ"מ דיני שמירת גוף ונפש ובל תשחית סעי' י"ד) שנאמר לא תשחית את עצה וגו' (דברים יט כ).

שורש המצוה

להתרחק מכל דבר רע ומכל השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה, אוהבים שלום ושמחים בטוב בבריות ומקרבין אותן לתורה, ולא יאבדו אפי' גרגיר של חרדל בעולם.

בכדי ללמוד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת, ולהדבק בו, ומתוך כך תדבק בנו הטובה, ולא כן הרשעים

פשוט הוא, וכל שכן הוא מבגד שאינו צנוע שמותר לשרפו, שכלים אלו הם הרים לכל דבר שבקדושה, וסכנה לעתיד קיום הדורות, וכפי שזכינו לשמוע דא"ח מפי רבינו שליט"א במעמד "צאתכם לשלום" דכל מיני הכלים אסורים באיסור גמור.

שריפת בגדים בל"ג בעומר

אותם שקיימו מנהג שריפת בגדים בל"ג בעומר, דעתם דאין בזה משום איסור בל תשחית כיון שעושין כן מחמת המנהג.

בשו"ת שואל ומושיב (מהדורא ה' סי' ל"ט) קורא תגר ע"ז שעוברין בבל תשחית ועוד טעמים, אמנם הגאון רבי שמואל העליר זצ"ל אב"ד צפת כתב בקונטרס מיוחד בשם "כבוד מלכים" אשר בו הוא מברר שאין בזה איסור בל תשחית ואדרבה מצוה הוא, וכ"כ בשו"ת תורה לשמה (שם) דזה נחשב לצורך מצוה, וכמו שמדליקים נרות בבית הכ"נ אפילו ביום.

ליתן כלים לקטן שישחק בהם וישברם

מותר ליתן לקטן כלים שישחק בהם וישברם, שזהו צורך הקטן, ויש שכתבו שזהו דוקא בכלים שאין דמיו יקרים או בכלים סדוקים כבר, ומצוי שנותנים לקטנים דפים וניירות לעסוק בהם, שיש להם תענוג לקרוע ניירות ולחתכם לחתיכות קטנות.

בגמ' יומא (ע"ה:) מובא עפ"י רש"י דרבא קנה עבור בניו כלים סדוקים של חרס בדמים קלים שישחקו בהם וישברו אותם, ובגמ' מביאו שם הטעם כיון דזהו גידולו של קטן שהוא צריך לזה בכדי לגדול, ובפשטות מבואר דליכא בזה בל תשחית, אולם בפ"י היעב"ץ כתב דלכן לקח כלים סדוקים משום איסור בל תשחית, ובשו"ת תורה לשמה (סי' ת"א) כתב דההיתר שם כיון ששונים היו בדמים קלים, והיה תענוג לקטנים בשבירותם לכן אין בזה משום בל תשחית.

קדירה שבורה חרס מחרסי האדמה, עיי"ש עוד, ובאחרונים כתבו דלא יפה עושים בני אדם החסים על ממונם ומחזירים אחר פחים קטנים ושבורים, כי הוא זכר לחורבן וצריך שיהיה כוס יפה לערך בעל השמחה כדי שידאג עליו בעל השמחה, שדי חמד (מ' זי"ן אות י"ב).

שבירת כלי בכדי למעט שמחה יתירה

בנישואין שוברים כלי, ויש אומרים שהוא בכדי למעט השמחה.

בגמ' ברכות (ל' ע"ב) מביאה עובדא בנישואין שהיו שמחים בה הרבה יותר מדי והביאו החכמים כלי יקר שישה ד' מאות זוז ושבירוהו ונפסק השמחה, ובתוס' (שם) דמכאן המנהג לשובר זכוכית בנשואין, ובמהר"ץ חיות וכן בשו"ת תורה לשמה (סי' ת) כתבו דלכן אין בזה משום בל תשחית כיון שעשו כן לצורך מצוה בכדי להעציבם, אולם מהפמ"ג (הג"ל) מבואר דכשאפשר עדיף לקחת כלי שבור, וכן כתב בס' בן יהודע שהכלי ששברו היה כלי סדוק ועומדת לישר.

שריפת בגד שאינו צנוע

בגד שאינו צנוע וחוששים שילבשוהו מותר לשרפו.

בשו"ת תורה לשמה (סי' ת) השיב לגבי בעל שחושש שבגד אשתו, אינו ראוי לפי דרכי הצניעות, והבעל חושש שאשתו תלבש הבגד, יכול הבעל לשרוף הבגד, כיון שעושה כן לאפרושי מאיסורא דחושש משום צניעות, ויעשה כן באופן שלא יבואו לידי קטטה.

שבירת פלאפון שאינו כשר

מותר לשובר פלאפון שאינו כשר.

דיני שנים מקרא ואחד תרגום [ו]

קריאת הפרשה לפי הסדר

א. יש להקפיד לקרוא הפרשה שמו"ת כסדרה דוקא ולא ידלג פסוקים ולא יקרא פסוק המאוחר לפני המוקדם ^(א).

בדיעבד אם דילג איזה פסוק

- ב. אך בדיעבד אם טעה ודילג פסוק אחד והמשיך לקרוא כמה פסוקים אחריו יכול להשלים שם את הפסוק וא"צ לחזור למקום שדילג ולהמשיך משם לחזור ולקרוא על הסדר את הפסוקים שכבר קרא ^(ב).
- ג. ויש מי שכתב שאם דילג איזה פסוק והמשיך לקרוא כמה פסוקים יחזור ויקרא שנית מאותו פסוק שדילג והלאה כדי שתהיה הקריאה על הסדר ^(ג).

אם הקדים פרשה לפני פרשה המוקדמת

ד. אמנם נראה כי גם לדעת המחמירים כל הקפידא הוא רק באותו פרשה פתוחה או סתומה שהקדים את פסוק המאוחר אבל אם קרא פרשה פתוחה או סתומה לפני הפרשה המוקדמת לה אין קפידא ^(ד).

המסתפק אם כבר קרא שמו"ת

ה. מי שנסתפק אם קרא שמו"ת או שאינו זוכר היכן אוחז בריבועי או בחמישי אינו צריך לחזור ולקרוא כיון שהוא מצוה דרבנן וספיקא דרבנן לקולא ^(ה).

ביאורים והוספות

(א)

א"ר [רפ"ה א'] ומשנ"ב [סק"ו] ומקורו מספר סדר היום [סדר הנהגת יום שישי] שכתב שהוא ע"פ הסוד עיי"ש ועוד מצינו לרבינו דוד עראמה על הרמב"ם [סופ"ג הל' תפלה] שכתב "יש אומרים שאם השלימה למפרע לא יצא" והיינו דכמו שמצינו בקריאת שמע והיו הדברים האלה דדרשין שצריך שיקרא אותן כסדרן כן גם לענין קריאת הפרשה צריך שיקרא אותן כסדרן.

(ב)

כ"כ בקצות השולחן [ע"ב ה'] ובדעת תורה סק"א דקריאת שנים מקרא ואחד תרגום אינה חמורה יותר מהקריאה בתורה דמבואר בסי' קל"ז שאם דילג פסוק אחד מוציאים שוב ס"ת וקורים אותו פסוק ועוד שני פסוקים עמו וא"צ להשלים את הפרשה משם ואילך על הסדר. וכל הדין של הקורא למפרע לא יצא הוא דין מיוחד בקריאת שמע הלל ומגילה ותפלה כמבואר בתוספתא ברכות [פ"ב ה"ד] אבל לא בקריאת הפרשה.

(ג)

כ"כ בכף החיים סי' רפ"ה אות ט"ו ויש מקום לומר דלא פליג על דעת הקצות השולחן הסובר שבדיעבד יצא שהוא מיירי מצד הדין דאין זה לעיכובא שיקרא את הפרשה כסדר, והכף החיים כתב כן ע"פ הענין והסוד שיהיה קריאת הפרשה על הסדר ולא למפרע.

(ה)

כ"כ הג"ר יחזקאל דרברמדיקער שליט"א וכמו שמצינו בקריאת שמע שהקורא למפרע לא יצא זהו דווקא באותה פרשה אבל הקדים פרשה שניה לפרשה ראשונה יצא ואף כי שם הטעם הוא מפני שאינם סמוכים זה לזה בתורה זהו רק מגלה על הלימוד של קריאת שמע שלא יקרא למפרע שזה רק באותה פרשה ולא בפרשה שלפניה אבל בעצם הענין אין קפידא בזה בקריאת שמו"ת.

שו"ת משנת יוסף [חי' סי' פ"א] וכמבואר באו"ח [סימן ק"ז] לגבי ספק התפלל דמעיקר הדין ספיקא דרבנן לקולא אלא דשם חוזר ומתפלל בתנאי של נדבה דהלואי שיתפלל אדם כל היום כולו עיי"ש משנ"ב סק"ב וביאור הלכה שם וכן לגבי הלל מבואר בבית יוסף [סימן תכ"ב] דאם יש לו ספק ואינו יודע היכן טעה יחזור לקרות הפרשה שנפל שם הספק ותמה בזה בביאור הלכה דהרי הוא רק דרבנן וספיקו לקולא וכתב דאפשר כיון שמברך על הלל ויש בזה חשש דלא תשא אם לא יחזור ויקרא הוי כעין ספק דאורייתא וצ"ע עיי"ש ובספר קריאת שמו"ת והלכותיה [עמוד שס"ב] האריך בענין זה, אמנם דעת בעל חוט שני [חי' עמוד ק"א] שיתחיל לקרוא ממקום שזוכר בוודאי שקרא

ו. אמנם אם הספק הוא על כמה פסוקים בלבד ראוי שיחזור ויקרא אותם ויצא מכלל הספק⁽¹⁾.

החסיר שבוע להעביר הסדרה מה יעשה בשבוע הבא

ז. אם לא קרא פרשת וישלח שמו"ת מחמת סיבה ואונס ובא להשלימה בשבת פרשת וישב יש מי שכתב דיש להשלים הפרשיות כסדר שהן כתובות בתורה ולכן יקרא קודם את הפרשה שזמנה בשבת שעברה ואח"כ יקרא את הפרשה שזמנה בשבוע זה⁽¹⁾ אך דעת כמה פוסקים שיש להקדים קריאת פרשת השבוע שעתה הוא זמנה ולאחר מכן ישלים את הפרשה שהחסיר משבוע שעבר⁽²⁾.

ח. אמנם אם על ידי זה יאחר גם קריאת שמו"ת של פרשת השבוע יקדים קריאת פרשת השבוע שמו"ת בזמנה ואח"כ ישלים הפרשה שהחסיר⁽³⁾.

ט. אך אם איחר ובא להשלים הפרשה בשבוע הבא עד יום שלישי בערב לקרוא פרשה הקודמת ואח"כ בימי השבוע הבאים או בערב ש"ק שאז עיקר זמנה יקרא פרשת השבוע⁽⁴⁾.

ביאורים והוספות

שדימה זאת להמבואר בהלכות תפלה [סי' ק"א] דיש להקדים חובת התפלה של עכשיו ואח"כ יש להשלים התפלה הקודמת שעבר זמנה. וכ"כ בשו"ת מהרש"ם [ח"א סימן רי"ג] דלגבי קריאת התורה מבואר באו"ח [סימן קל"ה] שאם החסירו ולא קראו בתורה משלימין קריאת פרשה זו בשבת הבאה ונחלקו האחרונים אם בשבת הבאה יקרא קודם הפרשה שהוא זמנה ואח"כ ישלים החסרון משבוע שעבר או שיקרא כסדר שהם כתובים בתורה ויקרא מקודם הפרשה שהוא זמנה ורק לאחר מכן יקרא את הפרשה שהוא רק בתורת תשלומין אמנם דעת ספר לשון חכמים לקרוא את שתי הפרשיות כסדרן קודם של שבוע העבר בתורת תשלומין ואח"כ הפרשה שהוא זמנה וכן הורה גם הנודע ביהודה והמהרש"ם הורה לגבי קריאת התורה וקריאת שמו"ת כדעת הצנצנת המן דבאופן שיש לפנינו חובת היום ותשלומין הרי מבואר בטו"ז [או"ח ק"ח] ובסימן תרפ"ד דגם בדיעבד לא יצא אם הקדים את התשלומין ופשיטא שיש להקדים את חובת היום ואף דקריאת שמו"ת אינה חובה כמו קריאת התורה מ"מ כשקורא אותה בתור חובה יש להקדים חובת היום וכ"כ בשו"ת בצל החכמה [ח"א סימן ט].

שו"ת בצל החכמה שם דאם ישלים את החסר ורק אח"כ יקרא של שבוע זה הרי איחר ב' פרשיות שלא השלים פרשיותיו עם הציבור משא"כ אם יתחיל לקרוא משבוע זה גם אם לא יספיק של שבוע שעבר אינו מגרע כלום דבלא"ה אין מוטל עליו לקרוא דווקא בשבת זו והוא רק מדין תשלומין ויכול להשלימה גם בשבת הבאה עד שמיני עצרת.

הליכות שלמה תפלה [פ"ב סל"ו] דלכמה ראשונים הוא עדיין זמן של פרשה הקודמת וראוי להקדימה ולקרותה בזמנה ובפרט דלכמה ראשונים עיקר זמן קריאת שמו"ת של שבוע הבא הוא רק בשבת או ער"ש. ועי' שם שכתב דאם כבר התחיל לקרות פרשת השבוע רשאי להשלים הפרשה ואח"כ להשלים פרשה הקודמת דהקריאה אינה מעכב שיהיה כסדרן.

וע"ע בשו"ת שבת הקהתי [ח"ה סימן ס"ט] שדן בזה להחמיר ולקרות שוב שמו"ת ממקום שמסתפק אם קרא כבר, וטעמו עפ"י הערוך השולחן דקריאת שמו"ת הוא תקנת משה רבינו ועי' בבית יוסף [תקנ"ח ס"ב] בתירוץ הראשון דתקנת הנביאים הוא חמור כדברי תורה ולא נאמר בו ספיקא דרבנן לקולא א"כ כל שכן תקנת משה רבינו שתיקן שיקראו שמו"ת אין להקל בספק אך בשדי חמד [ח"ה דף קי"ב] הביא כמה פוסקים דלא קיי"ל כהבית יוסף ותקנת נביאים דינה רק כדרבנן אך דעת הש"ך בכללי ס"ס דספק איסור דרבנן שיש לו חזקת איסור דינו דאסור ולפי"ז אם מסופק אם קיים מצוה דרבנן כיון דגברא בחזקת חיוב קיימא צריך לקיים המצוה עכ"ל אך לדינא מצינו הרבה אחרונים החולקים על הש"ך הפר"ח והפלתי והצל"ח שסוברים דאם אין לו עיקר מן התורה לא קיי"ל כהש"ך וכן מבואר בפמ"ג יו"ד ק"י על הש"ך בכללי ס"ס [אות כ'] ועי' בשו"ת דברי חיים [אנן העור סי' נ"ה] שכתב שכבר הסכימו רוב האחרונים כדעת הפרי חדש להקל ועי' בחיי אדם [כלל ג' סל"ב] בענין אמירת דברי קדושה כנגד מי רגלים שאיסורו מדרבנן דלכתחלה יש לחוש לשיטות הסוברות דספיקא דרבנן במקום שיש חזקת איסור יש להחמיר ורק במקום הדחק יש להקל ולכן פסק שם שאם ידע שהיו מי רגלים ונסתפק אם הטילו לתוכן רביעית מים דיש להחמיר ומ"מ בשעת הדחק שיתבטל על ידי זה מקריאת שמע ותפלה מותר לסמוך על הפוסקים דאפילו באיתחזק איסורא אזלינן לקולא וכן פסק המש"ב סימן ע"ו סק"ה.

(1) עי' בהערה הקודמת דיש צד לחוש ולהחמיר בזה ואף אם נאמר שמדינא יש להקל בזה מ"מ ראוי שיחזור ויקרא כיון שענין הקריאה נגשג עד למאוד שהבטיחו לנו חז"ל כי המשלים פרשיותיו עם הציבור מאריכין לו ימיו ושנותיו.

(2) כ"כ בקצות השולחן [ע"ב ט'] ובשו"ת באר משה [ח"ה סימן ע"ט].

(3) כ"כ בשו"ת שיח יצחק [להג"ר יצחק ווייס מווערבוי זצ"ל סימן קנ"ד]

חלק מהוצאות הגליון

נתנדב לעי"נ האה"ח

מרת **שורה ביילא**

בת הגה"צ ר' שלום יעקב שמחה

ברייטשטיין ע"ה

נלב"ע כ' כסלו

הונצח ע"י בנה הרבני החשוב הנגבד רודצו"ח

מזה"ר **צבי עקיבה ברייטשטיין** הי"ו

מנהל מוסדותינו וקהילתנו הק'

בבית שמש יצ"ו

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורי קודש יקרים
מצדיקים קדושים וטהורים, בעלי ההילולא זי"ע

י"ח כסלו

הרה"ק הרבי ר' ברוך
ממעזיבוש זי"ע

ואלה תולדות

נולד בשנת תקי"ג (וי"א בשנת תקט"ו) לאביו הצדיק נסתר ר' יחיאל ולאמו האשה הצדקנית מרת אדל בתו של מרן הבעשט"ק זכותו יגן עלינו, הרה"ק ר"ב ה"י קדוש מרחם כפי שהעיד בעצמו, שפ"א כשבא מבית הספר שאל אותו זקינו הבעשט"ק זי"ע מה הוא לומד בחדר, ענה בבא קמא, שאלו זקינו מפני מה דווקא בבא קמא, ענה הילד: כי בבא קמא ר"ת ב"רוך ב"ן א"דל ק'דוש מרחם אימו, בעודו ילד קטן זכה ליצוק מים על ידי זקינו הק' הבעשט"ק זי"ע שאהב מאד להשתעשע עמו, פ"א הושיב אותו זקינו על ברכיו

והאכיל אותו, ואמר: כשיגדל לא יאכל לכן הנני מאכילו עכשיו, כשנעשה בן ג' שנה הביאו אותו להחדר והראה לו המלמד האותיות א, ב, ג, כנהוג, שאל הילד מפני מה נדפס בהסידור סדר הא"ל"ף ב"ית בלא שום נקודות, אמר לו המלמד אמור אתה, ענה הילד למען נוכל לומר האותיות כאשר יהי' ברצונינו, וסיפרו זאת לזקינו הבעשט"ק, נענה הבעשט"ק ואמר: מזה נראה שיהי' אדם גדול, כשהי' תינוק הי' ישן עם זקינו, פ"א לא רצה כ"כ ללמוד אצל המלמד, וסיפר המלמד לזקינו שאינו רוצה ללמוד, ושאלו זקינו על זה, ענה הילד וכי איני יודע שאתה הולך ממני בחצי הלילה ואתה לומד עם אחיה השילוני, וגם אני רוצה ללמוד עמו, ומאז והלאה לא לקחו עמו לישן.

בשנת תק"כ נחשכו העולם בעדו עם הסתלקותו של זקינו מרן הבעשט"ק, אז עבר לתלמידו של זקינו ה"ה הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע, אשר פתח אז בית מדרשו בעיר אוסטראה, ושם נתגדל ונתחנך, עם כי עיקר חינוכו הי' אצל הרה"ק מקאריץ, גם הסתופף בצלם של גדולי תלמידי זקינו הק' ה"ה הרה"ק המגיד הגדול ממעזריטש והרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" מפולנאה, זי"ע, בשנת תקל"ג אחר פטירת המגיד זי"ע הי' מעריצו של

ימי ההילולא

ט"ז כסלו

- רבי מנחם מאמשינוב ב"ר יעקב דוד מאמשינוב – תרע"ח

י"ז כסלו

- רבי דוד טבלי מווינא, חתן המהרש"ל – שכ"ז

י"ח כסלו

- רבינו אברהם החסיד בן רבינו משה (הרמב"ם) – ד"א תתקכ"ז
- רבי ברוך ממעזיבוש ב"ר יחיאל מיכל ממעזריטש – תקע"ב
- רבי יוסף יצחק מאווריטש ב"ר מנחם מענדל מליובאוויטש – תרל"ז

י"ט כסלו

- רבי דוב בער (המגיד) ממעזריטש ב"ר אברהם זצ"ל – תקל"ג
- רבי שמואל יהודה לייב ב"ר גדליהו מליניץ – תקע"ח
- רבי ישעי' בנעט אב"ד קאליב ב"ר מרדכי בנעט אב"ד ניקלשבורג – תרכ"ז
- רבי אלעזר רוקח (אב"ד סקאהל) ב"ר שלום מבעלזא זצ"ל – תרמ"ב
- רבי מנחם נחום מטאלנא ב"ר מרדכי זצ"ל – תרע"ו

הרה"ק ר' מענדעלע מוויטעבסק זי"ע, כל רבותיו העידו עליו כבר בהיותו ילד גדולות ונצורות, פ"א אמר הרה"ק בעל ה"באר מים חיים" זי"ע לאחד מבאי ביתו של הרבי ר' ברוך, באם הייתם מכירים את רבכם כמו שאני מכיר אותו הייתם יראים מלפניו כמו שאני ירא מפניו, וסיפר כי בהיות הר"ב ילד קטן הייתי אצל המגיד זי"ע ואמר לי המגיד בא ואראה לך "דבר חידוש" אשר לא ראית מעולם, הנה יש אצלי נכד הבעשט"ק ה"ה הילד ברוך תראה אותו כי הוא דבר חידוש, ומדי דברי בו נכנס הילד אמר לי המגיד זה הוא הילד תביט בו כי הוא דבר חידוש, ולא הבנתי שום חידוש, אחר כמה שנים הייתי בק' אוסטראה אצל הרה"ק ר' פנחס ודברני ביחד, ובעודנו

מדברים חלף מבעד החלוף ר"ב עמד ר"פ ואמר לי לך במהרה ותראה את ר"ב כי הוא דבר חידוש אשר לא ראית מעולם, ונזכרתי בדברי המגיד והלכתי בחפזון לראותו, ואז ראיתי והבנתי שהאמת שהוא "דבר חידוש", פ"א ישן ר"ב על מטתו, אמר ר"פ מקאריץ למקורבים שלו בואו ואראה לכם עד היכן מגיע דביקותו של ר"ב בהקב"ה, ר"פ ניגש אל המוזהב וכיסה אותו בידו, מיד התחיל ר"ב להתנועע על מטתו כמקין משנתו, וכאשר לקח את ידו מן המוזהב, ישן ר"ב במנוחה, כך עשה כמה פעמים, אמר ר"פ: ראו עד היכן מגיע קדושת הר"ב שגם באמצע שנתו אינו מסיח דעתו אף רגע אחת מדביקותו.

האיש מקדש

שמה באוסטראה נשא את זיווגו הראשון הרבנית בתו של הנגיד רבי טובי' קצקש ז"ל מאוסטראה, הרב מפולנאה הרה"ק בעל "תולדות יעקב יוסף" הי' השדכן, השידוך הי' נמשך שתי שנים ולבסוף נסעה אמו מרת אדל ע"ה עם בנה לאוסטראה, והי' על האכסניא, והרב מפולנאה הלך להצד השני וגמר עמהם, זמן קצר אחר החתונה נתדלדל הגביר, וירד מנכסיו, ונשאר הר"ב בלי

ימי ההילולא

ב' כסלו

- רבי משולם פייביש מקרעמניץ ב"ר דוב בעריש (משנת חכמים) - תקל"ה
- רבי בנימין זאב וואלף הלוי מבאלטא ב"ר שמואל (תלמיד הר"פ מקאריין) - תקפ"ו
- רבי דוב בעריש מאושפיצין ב"ר משה (דברי צדיקים, תלמיד החוזה) - תקצ"ח
- רבי ברוך מוויזניץ ב"ר מנחם מענדל - תרנ"ג
- רבי חיים משה צבי מראחמסטריווקא ב"ר מרדכי דוב מהארנאסטייפל - תרצ"ד

כ"א כסלו

- שמעון בן יעקב משבטי יה - ב"א שי"ד
- רבי יעקב מאניפולי (חתן ר' צבי בן הבעש"ט) ב"ר מנחם מן (ר' מגלי) מקארלין - תקצ"ד
- רבי יעקב מאיר פאדווא אב"ד בריסק ב"ר חיים - תרט"ו
- רבי נפתלי ב"ר יהוקאל שרגא משינאווא - תרכ"ד

כ"ב כסלו

- רבי אליעזר אשכנזי (מעשי ד') ב"ר אליהו - שמו"ו
- רבי משה רוקח אב"ד זלאטשוב ב"ר אליעזר רוקח מאומסטרדם - תקי"ד
- רבי פנחס מאומסטרדה ב"ר יעקב יוסף (י"ב) מאומסטרדה - תקס"ו
- רבי יואל אשכנזי מזלאטשוב ב"ר משה דוד מנטאלטשאווא (שו"ת מהר"י) - תרמ"ו
- רבי יהוקאל פאנעט מדעעש ב"ר משה (מנחת יהוקאל) - תר"ץ

משען, והי' בדוחק גדול, והי' שם הרה"ק רבי אהרן זי"ע הידוע בשמו "דאקטיר גארדן" מתלמידי המגיד זי"ע, וקיבל על עצמו מצוה זו לפרנס את ר"ב, וכל שבוע שלח עם חסיד אחד סכום כסף לאשתו של ר"ב, ור"ב לא ידע מזה, כשנפטר הדאקטיר גארדן, נתודע לר"ב מן הדבר שעשה הדאקטיר גארדן, והי' לו קפידה על החסיד על שלא גלה לו מזה, שאם הי' יודע מזה הי' יכול לעשות לו טובה גדולה יותר מאשר נתודע לו עתה, בור"ש הי' חתן ש"ב בתו של הרה"ק ר' אהרן מטטוב בן הרה"ק ר' צבי בן מרן הבעשטה"ק, זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקל"ח עם עלייתו של הרה"ק רבי מענדל מוויטעבסק זי"ע לאה"ק, התחיל להתנהג באדרמור"ת, בשנת תקמ"א התיישב הר"ב בעיר טאלטשין, והקים את חצרו

הק' בבחינת מלכות, הי' לו בית גדול ומפואר, והי' נוסע עם מרכבת שרים, ומטלאשין עבר לעיר זקנו מעזיבוש, ושם נהרו אליו אלפי חסידים, וגם צדיקי דורו הכניעו את עצמם תחתיו ויראו ופחדו ממנו יראת הרוממות, מסופר כאשר בא להתיישב במעזיבוש אמר: פה אשב כי איתיה" (תהלים קל"ב) שזה מקום זקני הק' הבעש"ט זי"ע, וכי תימא "צידה בך" מאין יקח ברוך מזון וצידה, "אברך אבינוה" אברך את העניים שיתעשרו, "אשביע לחם", ועי"ז אקבל פדיונות ואתפרנס מכך לשובע, ואכן נהרו אליו אלפי חסידים והמון עם מי להסתופף בצלו לקבל רוחניות ומי להתברך ממנו בישועה ורחמים.

תורה

הי' תלמיד חכם גדול ובקי נפלא, הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע אמר שר"ב בעת שהי' כבן י"א שנה הי' בקי בכל התורה, ש"ס בבלי וירושלמי וכו' וכשהי' בן י"ב שנה כבר הי' בקי בכל חדרי סתרי תורה, והוסיף ואמר ששני צדיקים היו בעולם שלא שכחו התורה ממעי אמם הרבי ר' ברוך והרה"ק מריזין זי"ע, מסופר שהרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטווקא זי"ע, כשעלה לא"י נתעכב בטערקיי אצל הגאון הגדול רבי דוד בכר זצ"ל בעמח"ס לדוד אמת, ודברי ונתפללו ביניהם בדבר תורה, ונתפלא הגאון על

גדלותו בתורה של הרה"ק משפיטווקא, ושאלו אם השאיר בחו"ל עוד אחר כמותו השיב לו במעזיבוש נמצא צדיק אחד ושמו רבי ר' ברוך נכד הבעש"ט, אשר יודע כל התורה כולה כנתינתה מסיני.

עבודה

עבודתו שבלב זו תפילה הי' בהתלהבות ובתרגשות גדולה, פ"א באו אצל הרה"ק רבי ר' מענדלעלע מרימנוב זי"ע חסידים של הרה"ק ר"ב, הסב הפנים מהם ושאלם מאין אתם בודאי מפולין ובאתם לראות מופתים, ענו לו אנו נוסעים רק ליראת שמים, שאלו אותם מאין אתם יודעים שהרב שלכם הוא יראת שמים, ענו לו הגיד שאחורי האזן שידוע שזה לא דופק רק בשעת הגסיסה מחמת פחד המיתה רואים שהיא דופק, והגיד הזה דופק אצל רבינו כל פעם שהוא מתפלל, אז החזיר אליהם את פניו, וביקש מהם לישב, ידוע ומפורסם

אמירת "שיר השירים" שלו בערב שבת קודש אחר הטבילה, שהי' בוער באש ובהתלהבות גדולה עד שלא יכלו לעמוד שם מחמת גודל כח הקדושה שהי' שורה שם, וידוע מה שסיפר הרה"ק ר' צבי הירש מזידוטשוב זי"ע שפ"א החביא את עצמו בתוך החדר של הר"ב באותו שעה ביחד עם עוד חסיד אחד, והי' כאשר התחיל לומר שיר השירים בהתלהבות והשתוקקות אמר החסיד שאינו יכול להיות שם מרוב פחד, וכאשר הגיע להפסוק ודגלו עלי אהבה סמכוני באשיות וגו' כי חולת אהבה אני, ברח החסיד מהחדר כי לא הי' יכול לשאת האש הגדולה והנורא, ורצ"ה התחזק ואמר יהי' עלי מה הנני מוסר נפשי לה' באהבה לשמוע דברי אלקים חיים, עד שאמר הר"ב הכתוב כי עוז כמות אהבה וגו' רשפיה רשפי אש שלחבה י-ה, אז מפני גודל ההתלהבות והשתוקקות כמעט נתבטל במציאות וכמעט יצאה נפשו, וסיים הרה"ק מזידוטשוב, אבל ב"ה עזר לי הקב"ה שהתחזקתי עד סוף שיר השירים, וכל פעם שאני נופל בעבודתי מזכיר אני את אותו הרגעים ובוזה אני מתחזק, ידוע שפ"א הי' ר"ב אצל המגיד ממעזיבוש זי"ע, המגיד הי' ישן בחדרו, ור"ב הי' שם בהחדר החיצון והתחיל לומר שיר השירים, שלח המגיד לר"ב שיפסיק לומר שיר השירים שכל הפמליא של מעלה באים לראות איך שהוא אומר שיר השירים וזה מפריע לו לישון.

גבורה שבחסד

ידוע שר"ב ה"י מסטרא דגבורה, ונהג עצמו בקפדנות דקדושה כל ימי חייו, ולפעמים התחיל לצעוק קולות על אדם ולפעמים גם חירף וגידף אותו, וידוע כבר שעל מי שהוא צועק או ששורה עליו דינים או פועל לו ישועה, פ"א בא לפניו איש עשיר אחד ור"ב התחיל לצעוק עליו ובוה אותו מאד וצוה שידחפו אותו החוצה, והי' שם הרה"ק רבי אברהם דוב מחמעלניק זצ"ל ואמר לר"ב מה נעשה עם הגמ' המלבין פני חבירו ברבים ופחד לסיים הסיום של המימרא, החזיר ר"ב אליו ואמר לו מה אומר הלמדן המלבין פני חבירו ברבים, מפני אינו מסיים אין לו חלק לעולם הבא, וסיים ר"ב ואמר ראיתי ששורה על האדם קטרוג גדול, הפקדתי את עולם הבא שלי כדי לעשות טובה לבר ישראל, כי בזה שבזיתי אותו בטלתי את הדינים ממנו, פ"א ה"י אצלו אחיו הרה"ק בעל "דגל מחנה אפרים" והרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע, וכבדם ביין שרף ושתו לחיים ור"ב בירך הרבי ר' אשר ואמר לו שיבוא משיח, ור' אשר בירך את ר"ב נלך לקראת משיח, והתחיל ר"ב לכעוס על ר' אשר וצעק לו איך תעזי פניך לומר להיפך נגדי, חזור בך, ואחר כך צעק לו עוד פעם חזור בך, ישלכו אבותיך מקברם, בעל הדגל לא ה"י יכול להתאפק ושאל את אחיו מקודם הבנתי דבריך, אבל עתה אינני מבין, מה לך ולאבותי הקדושים, שאל אותו ר"ב מה הבנת מקודם, ענה לו, אמרת מקודם שיבוא משיח, והכוונה היא בין זכו ובין לא זכו בכל אופן יבוא, והוא אמר לך, נלך לקראת משיח, הכוונה היא שאם נזכה לך, אבל מה שאמרת בפעם השני אינני יודע, ענה ר"ב אמת הראשון הבנת טוב, אבל מה שאמרת אח"כ היא ענין אחר לגמרי, להרבי ר' אשר אין בנים וברכתי אותו שיושע בבן זכר, וכפי שידוע באים האבות לברית (זוה"ק ח"ג רכ). וברכתי אותו שיבואו אבותיו הקדושים מקברם אליו לברית, וכן ה"י ולרבי אשר נולד בן זכר ה"ה בעל ה"בית אהרן" זצ"ל.

אשכבתי דרבי

ביום י"ח חשון שנת תקע"ב נסתלק ר"ב לגנוי מרומים, מסופר שבשעת הסתלקותו מצאו אצלו את ספר זוה"ק פתוח באותו דף בו נאמר: (זוהר כרך א) (בראשית) פרשת וישב דף קפד עמוד א) אית רוגזא ואית רוגזא, אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא ואקרי ברוך, נטמן בחלקת זקינו הק' הבעשט"ה"ק, אשר כבר ה"י טמון שם אחיו בעל ה"דגל מחנה אפרים", ולאחר זמן נטמן שם גם הרה"ק מאפטא שה"י דר בערוב ימיו במעזיבוש, ליקוטים מדברי תורתו נדפסו בספר "בוצינא דנהורא".

י"ט כסלו

הגה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

מתולדותיו

כבר מילדותו ראו בו סימני קדושה וטהרה, ועשה לילות כימים בעבודת הקודש בקדושה ובטהרה, בלוקאטש קיבל תורה מפי המרא דאתרא הגאון ר' שלמה דוב בער שניהל ישיבה במקום, ובהדרכתו השתלם במעלות התורה, וגדל מיום ליום עד

כי הפך לת"ח גדול, כעבור מספר שנים עבר לעיר לבוב אצל ישיבת הגאון בעל ה"פני יהושע" שחיבבו וקירבו מאוד והחשיב לו כתלמיד חבר.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את בתו של ר' שלום שכנא מטירטשין זצ"ל ועבר לגור שם בטירטשין ליד חותנו, וחזתו העמיד לו בית מיוחד כדי שיוכל לישב שם ולעבוד את בוראו באין מפריע כאשר עם לבבו, לימים התמוטטה פרנסת חותנו וכבר לא ה"י יכול לפרנס אותו כי פרנסתו ה"י מצומצמת מאוד ובגלל זה ה"י חי צער בדחקות נוראה, ופע"א נגע דחקותו לנפשו ונאנח אנחה, וגילו לו מן השמים, היות כי מדקדקים עם צדיקים כחוש השערה, ובגלל אנחה זו אבד חלקו בעולם הבא, כשמוע המגיד הכריז בשמחה גדולה ואמר: "מעתה אעבוד את ה' באמת שלא על מנת לקבל פרס", וגילו לו מן השמים שבגלל שעמד בנסיון קשה כזה מחזירין לו את חלקו בעוה"ב רק מהיום והלאה יהא נזהר שלא יעשה כזאת כי אין לך רחמנות מרובה מרחמנותו ית"ש.

עקב מצבו הדחוק נאלץ לעבור לכפר הסמוך ולהתפרנס שם כמלמד דרדקי, וכל תלמיד שהביאו אליו העמידו על במתי התורה בהשגה גדולה, ומסופר שכל ילד שבא אצלו ללמוד שאל אם עוד זוכר מעמד הנבחר של הר סיני שה"י שם כל נשמות ישראל, ובשאלתו צלל למעמקי נשמת הילד עד שנזכר הילד במעמד הנבחר, ואחרת לא ה"י מקבל את הילד כתלמיד.

אח"כ עבר להתגורר בעיר קאריץ, שם נתמנה למגיד מישרים, ומשם עבר לכהן במגידות ראוונא, ומני אז התחיל לנדוד על פני ערים ועיירות להוכיח את העם ולקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

לאור שבעת הימים נסע ונלך

כשהתחיל להתפשט שמו ודרכו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, וגם הוא המגיד הק' שמע את שמעו של הבעש"ט וכל העם נוסעים אליו, והנה בהיותו חירף גדול ובקי בש"ס ופוסקים וגם ה"י לו עשר ידות בחכמת הקבלה, והי' מתמיה מאוד מדרכו של הבעש"ט ורצה לנסוע אליו לראות ולהוכיח מסמוך, אבל היות כי ה"י מתמיד גדול בכל פעם תיכף כשהתחיל לנסוע ביום א' או ב' התחרט על נסיעתו כיון שמתבטל מלימודו, עד שלבסוף בא אל הבעש"ט ע"י מעשה שה"י: דהנה דרכו של המגיד הק' היתה להתענות ז' או ח' פעמים משבת לשבת רצופים, וחלה מאוד, פע"א בא ר' מענדל מק"ק באר לק"ק טארטשין, ונתאכסן אצל פרנס החדוש, והמגיד ה"י דר בבית קטן סמוך להפרנס, ונכנס ר' מענדל לפרוודור להבעל הבית שלו, ושמע דברי המגיד שלמד עם תלמידי אחד, והוטבו בעיניו הדיבורים שלו, ונכנס אליו וראה שהוא חולה מאוד, ואמר לו: האם לא שמעתם שיש בעש"ט בעולם, יסע מעלתו אליו וירפא אותו, והשיבו: טוב לחסות בה' מבטוח באדם, וכשבא ר' מענדל להבעש"ט, סיפר בשבחו של המגיד, ואמר: "הייתי בק"ק טארטשין וראיתי כלי יפה", אמר הבעש"ט: "ראיתי אותו מכמה שנים, ויש לי געגועים אליו שיבוא אלי".

וגילו לו מן השמים, שפע"א נסע בחול המועד דרך שלא הי' צריך כל כך והיות כי הקב"ה מרדקדק עם צדיקים כחוט השערה, לכן חשבו לו זה כמבזה את המועדות ולכן נענש ונעשה מפורסם. וידוע שהרה"ק מפולנאה אמר פעם: כיון שנסתלק הבעש"ט הק' נטלה השכינה את מקלה ואת תרמילה ונדהה לבית מדרשו של המגיד הגדול למעוריש.

אחרית ימיו

חדשים ספורים לפני הסתלקותו עבר לאניפולי, על סיבת עזיבתו את עירו מסופר כי לאחר שפרצה מגיפה רח"ל במעוריש וכן בכל הסביבה גזר הדוכס מושל העיירה אניפולי שלא יתנו להכנס לאיש באניפולי, משום שבה לא שלטה המגיפה, הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהי' גר באניפולי שכר עגלה שהסיע את המגיד ממעוריש לאניפולי בכדי להוציאו ממקום המגיפה, ומאחר שהעגלון חשש לנסוע בגלל איסור המושל והשמירה הרבה שהקיפה את אניפולי הפציר בו הרבי ר' זושא והבטיח לו כי איש לא ידע על כך, ובוודאי לא יזיק לו הדבר ולא יצא חלילה שום רע מזה, ואכן כך היה, אלא שמלשין אחד שנודע לו הדבר מיהר להלשין ולמסור למושל, הלה הזמין את הרה"ק ר' זושא ושאלו אם הוא יודע על גזירתו שלא יבוא שום אדם, וכשענה לו שידע, שאלו שוב אם האמת היא שהבאת את רכסם לכאן, והודה לו על כך, חזר המושל ושאלו: האם ידעת שגזרתי כי העובר על כך יתחייב בעונש מיתה ר"ל, נענה הרבי ר' זושא ואמר: הנני מבטיח לך שאם חלילה ינזק איזה אדם באניפולי אזי תעשה כמו שגזרת, ואף הוסיף: בכונה תחילה הבאתי לכאן את מורי ורבי בכדי שיגן בזכותו על העיר, המושל פטר אותו לשלום, ומסורת הי' בידי זקני אניפולי כי בכל אותה תקופה שבה גר המגיד באניפולי עד הסתלקותו לא מת שם אדם, והי' לנס, ולעומת זאת המלשין והמסור כשהגיע שוב להמושל, גירשו הלה בטענה שריחו רע ואינו יכול לשהות במחיצתו, והועד כי דקה בו ובורעו קללת חכם של הרבי ר' זושא, ואיש לא היה יכול לעמוד בקרבתם בגלל הריח הרע שהי' נודף מהם.

בתקופה זו גברה המחלוקת על רבותינו הק' המגיד ותלמידיו, והגיעו מים עד נפש כאשר הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שכינה כרבה של פינסק גורש ממקום רבנותו, ובכך לא הסתפקו הרודפים אלא הציקו למשפחתו, באותה שעה נסע הקדושת לוי לרבו הגדול, ובני ביתו שלחו אליו אגרת, ובה פירטו את הרדיפות, כשנודע הדבר להחבריא קדישא החליטו כי בסעודת יום השבת יקרא הרה"ק ר' לוי יצחק את האגרת לפני המגיד, וכן עשה אלא שהמגיד שתק ולא הגיב מאומה על כך, במוצאי שבת נתוועדו החבריא קדישא והחליטו לעשות כדון וכהלכה ולהפוך את החרמות שהחרימו אותם הרודפים עליהם, מאחר שהחרמות היו שלא כדון, נמנו וגמרו לצרף אליהם בתור עשירי (כי אז היו רק תשעה תלמידים) את הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, אמנם כיו שחששו שלא יסכים עמהם, פנו אליו בשאלה להלכה מה דינם של אלו הרודפים את חברים רבה של פינסק, וכשהשיב שבוודאי חייבים לנדותם, אמרו לו: קרינא דאגרתא איהו ליהוי פרוונקא, ולכן הצטרף לנידוי שהטילו על הרודפים אותם, בלילה ההוא שכבו התלמידים לישון ובתוכם גם הרה"ק

ואכן לבסוף החליט המגיד לנסוע להבעש"ט כדי לנסות וכשנכנס אליו סיפר לו סיפורי מעשיות מופלאים כגון איך שנסע דרך כמה ימים ולא הי' לו עוד לחם ליתן להערל שלו בעל העגלה, ונודמן לו גוי עני אחד עם שק לחם וקנה ממנו הלחם כדי לפרנסו, ועוד סיפורים כאלו, וכך הי' שני ימים שהי' שם, והי' ביום השלישי כשבא לבית מלונו אמר למשרתו שהוא חוזר הביתה, בחצות הלילה כשהכין לנסוע שלח הבעש"ט את משרתו אל המגיד שיבוא אליו, והלך אל הבעש"ט, ושאלו הבעש"ט אם הוא יכול ללמוד, וענהו כן, אמר לו הבעש"ט וכן שמעתי עליך שאתה יכול ללמוד, שוב שאלו הבעש"ט: האם יש לך ידיעה בחכמת הקבלה, ענהו כן, נטל הבעש"ט ספר עץ החיים, והראה לו מאמר אחד שיפרש אותו לו, המגיד עיין בו ואמר איזה פשט, אמר לו הבעש"ט הק' אינך יודע כלום, חזר ועיין בו, ואמר הפשט שאמרת נכון הוא, ואם יודע מעלתו פשט אחרת יאמר לי, אמר לו הבעש"ט הק' עמוד על רגליך, ועמד, והנה במאמר הזה הי' כמה שמות מלאכים, ומיד נתמלא הבית כולו אורה, ואש הי' מלהטת סביבותיהם, וראו בחוש המלאכים, ואמר הבעש"ט הק' אמת הפשט היא כמו שאמרת אבל הלימוד שלך היא בלי נשמה, ותיכף ומיד צוה המגיד למשרתו שיסע הביתה, והוא נשאר שם ללמוד אצל הבעש"ט הק' חכמות גדולות ועמוקות עד שנעשה ונהי' גדול תלמידי הבעש"ט הק'.

מן הבעש"ט הראה לו חיבה יתירה ועיכבו אצלו למשך תקופה ארוכה, בכל פעם שרצה לחזור לביתו מנע ממנו זאת, וכששאל אותו המגיד למה הוא מעכבו, ענה לו: שמוחו הוא כמעין הנובע, והמעין יותר ויותר ששואבין ממנו הוא נובע יותר, והבעש"ט אכן מסר לו ממעיינות חכמות ולמד אתו סודות שמות הק' ויחידים וגם ספר "מעין החכמה" למד אתו, ואמר לו פירוש על כל תיבה וגם הראה לו בספר ריאל אותיות וכתב מלאכים, וכן למד אתו שיחת עופות ודקלים.

רק שתי פעמים ביקר המגיד הק' אצל רבו הק' במעזיבו, ובנסיעתו השניה שהה למעלה מחצי שנה בבית הבעש"ט, ובכל ערב שבת היו הבעש"ט והמגיד הק' מתיחדים בחדר סגור כמה שעות, וכשנפרד ממנו בירכו הבעש"ט, ואח"כ הרכין הבעש"ט את ראשו שיברך אותו ולא רצה, ולקח הבעש"ט את ידו של המגיד ונתן על ראשו ובירך אותו.

על כס ההנהגה

אחרי פטירתו רבו הבעש"ט הק' הוסכם בין גדולי התלמידים כי התלמיד שיספר איזה עובדא מרבם אשר שום תלמיד לא יודע מזה הוא יהי' המנהיג, עמדו וסיפרו בזה אחר זה עובדות אך איש אחד לא חידש כלום, עד שעמד המגיד וסיפר כי במו עיניו ראה בכל ערב שבת לפנות ערב כשהבעש"ט הק' זי"ע הכין עצמו לכבוד שב"ק, שהי' מתפשט מגופו ומתלבש בגוף אחר של שבת, וראה על הקיר למעלה ממטתו של הבעש"ט תלוי גופו של הבעש"ט, כמו שאחד תולה כתנתו על הקיר, והי' תלוי ועומד עד מוצש"ק, ולא נמצא מבין התלמידים אשר ידעו מענין המופלא הזה, מיד דבקו בו התלמידים, והכתיירוהו כמורם ורבם, אבל בעיניו הי' זה לעונש מן השמים שהוצרך להתגלות שלא הי' יכול יותר לעבוד את בוראו בהצנע לכת, ופע"א נצטער על זה מאוד

הבעל התניא זי"ע, אך הוא הבין שבוודאי יתחדש כאן משהו הערב, ולכן לא נרדם והמתין לקראת הבאות, בתוך כך נשמעו פסיעותיו הכבדות של הגמדי (שבסוף ימיו חלה ברגליו והלך עם קביים) מיד עשה עצמו כאילו הוא ישן, רבם הגדול נכנס ובידו נר, וכך עבר מתלמיד לתלמיד והסתכל בפני כל אחד מהם, וכשהגיע אליו אמר כמתפלא: יהודי קטן זה (הוא ה' הצעיר שבחבורה) עתיד להיות רבה של רייסין וכו', בינתיים הקיצו התלמידים, ואז נשאלו על ידו מה עשו הלילה, והשיבו כי כשל כח הסבל ולכן עשו מה שעשו, נענה הגמדי זי"ע ואמר: "תדעו כי שבכך הפסדתם ה'ראש" שלכם כי נגזרה הגזירה על הסתלקותו, אך זאת הרווחתם שבכל עת שתהי' מחלוקת בין החסידים ומתנגדיהם תהי' יד החסידים על העליונה". – ואמנם באותה שנה ביום י"ט כסלו תקל"ג עלתה נשמתו הטהורה של הגמדי הק' למקומים,

כ"א כסלו

הרה"ק רבי נפתלי הלבערשטאם זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק ר' נפתלי האלבערשטאם זי"ע בעל "אילה שלוחה" היה בנו בכורו של הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע. מסופר שכאשר נולד היה הגה"ק משינאווא משתוקק מאוד לקרוא את שם הרך הנולד ע"ש הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיטץ זי"ע, שהיה רבו המובהק של אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע, אך בעת הזאת ישב הגה"ק משינאווא סמוך על שולחן חר"ו הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע (ביוזר היה חתנו של הגה"ק בעל ארי" דבי אילעי זי"ע חתן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע), והיה הסדר נהוג בעיר אוהעל שכיברו את מרן הישמש משה בסנדקאות וגם בברכות ודרכו היה לתת שם לילד מבלי שאלת אבי הבן איך לקרוא, לכן התפלל הגה"ק משינאווא להשי"ת שיתן בדעתו של היש"מ לקרוא את שמו "נפתלי".

בעת הברית כשאמר הישמש משה הברכות "ויקרא שמו בישראל" הסיב פניו אל הרה"ק משינאווא ושאלו: נו, כלומר איזה שם בדעתו לקרוא להילד, דבר שלא היה דרכו בכך כאמור, אך כאשר חז"ו שאלו כבר ענה שבדעתו לקרוא אותו נפתלי, ואחרי הברית אמר לו הישמש משה: כן היה בדעתי ג"כ לקרוא אותו "נפתלי", ע"ש הגה"ק מראפשיטץ זי"ע, (אולם פלא הוא שהרי שם הגה"ק מראפשיטץ היה "נפתלי צבי" והוא קרא אותו רק "נפתלי").

הגה"ק רבי נפתלי היה גר בעיר טשערקאס (כי זוגתו הרבנית היתה אחות הגה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע, ומכיון שהם נתייטמו בילדותם נתגדלו בבית זקנים מהטשערקאס), שם למד בחברותא יחד עם דודו הגה"ק מהארנאסטייפל זי"ע, ובשו"ת דברי חיים מובא כמה תשובות שכתבם לשניהם, וז"ל: אל כבוד חתני היקר ר' מרדכי דוב, ונכדי ר' נפתלי.

נסתלק ביום כ"א כסלו בעיר טשערקאס שברוסלאנד אשר כידוע שרר אז בעת ההוא קור גדול עד שכל הימים והנהרות קפאו מכפור, ולא היו מקוואות חמות מן המוכן כמו היום, רק אם רצה מאן דהו לטבול עצמו במים חמים היה צריך לפנות אל האיש הממונה על המקוה (בעדער) שיחמם לו את המקוה, אשר היה

עבודה קשה מאוד כי היה צריך מקודם לשבור את הקרח ולהפשירו בעצים ואש (העצים היה דבר יקר בימים ההם), וכך ארך החימום זמן רב וגם דרש סכום גדול על זה, וכאשר נסתלק ר' נפתלי בפתע פתאום (בספר מאחד מגדולי רוסיא כותב שם את כל השתלשלות פטירתו של ר' נפתלי כותב שם ג"כ בענין פטירתו הפתאומי שהיה באמצע הלילה) ולא היה פנאי להכין את המקוה, אך מ"מ רצו לעשות את הסהרה כדבעי ולטבול אותו במקוה כראוי לאדם גדול כמוהו, והחליטו לנסות לשאול את ה"בעדער" אולי הומין איש אחד שיחממו את המקוה וכך יוכלו לטבול גם את גופו הק' של ר' נפתלי, מה מאוד הופתעו לשמוע מה"בעדער" שאכן הומינו אצלו להכין את המקוה באמצע הלילה, והיות שכל הדבר הזה היה פלא בעיניהם, שאלוהו מי הומין את המקוה, ענה להם שר' נפתלי בעצמו בא ודפק על דלת ביתו ופקד עליו לחמם את המקוה בשבילו, דרשו וחקרו הדבר ונתברר להם שזה כבר היה לאחר פטירתו.

היה נשמה גבוהה מאוד, ונסתלק בדמי ימיו בהיותו בן כ"ח שנה, אביו הגה"ק משינאווא הוציא לאור ספרו בשם "אילה שלוחה" על שמו כמאמר הכתוב "נפתלי אילה שלוחה", אביו הק' כותב שם בהקדמה דאיתא בירושלמי שרבי בון היה חי כ"ח שנה והשלים עצמו כמו אחרים במשך מאה שנה, וכן ממליץ עליו שאע"פ שחי כ"ח שנה השלים עצמו כמי שחי שנים הרבה.

כאמור נסתלק ר' נפתלי בחיי אביו ולא הניח אחריו זש"ק והיו צריכים לקיים מצות חליצה, והגה"ק רבי משה משינאווא בנו של הגה"ק משינאווא זי"ע נסע יחד עם אביו לעיר טשערקאס לחלוץ אלמנת אחיו, בשעת החליצה כנהוג ברוב עם ישבו שם הבית דין, זקיני הגה"ק מטשערקאס זי"ע, אביו הגה"ק משינאווא, ועוד, באמצע מעמד החליצה אירע איזה שאלה בהלכה והגדולים שנכחו שם התפלפלו בדבר זה עד באו לידי החלטה, באותו זמן נכח שם גם דודו הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע ולא לקח חלק במלחמתה של תורה רק ישב על מקומו אחיו שרעפים, אחרי שקיימו מצות החליצה פנה הגה"ק משינאווא לגיסו הגה"ק מהארנאסטייפל זי"ע למה לא השתתף בריתחא דאורייתא שהיה שם, השיב לו הגה"ק מהארנאסטייפל שלא שמע כלל שהיה שם משא ומתן בהלכה, תמה הגה"ק משינאווא ושאלו איך יתכן שלא שמע כלום הלא היית נוכח כאן ושקלו וטרו בקול רעש גדול, ענה לו הגה"ק מהארנאסטייפל: ראיתי את הגה"ק ר' נפתלי שעמד כאן בעת מעמד החליצה ופניו זהרו כוזה הרקיע והייתי כ"כ משוקע לראות את צורת פני קדשו ולא יכולתי להסיר את עיני ממנו על כן לא שמעתי כלל מה שדיברו ודנו בהלכה.

על אודות אותו נסיעה לקיים מצות החליצה היו צריכים כסף רב כי נסיעה כזו בימים ההם היה כרוך בהוצאות מרובות, ובפרט לאשר היה הרה"ק ר' משה משינאווא איש חלוש היו צריכים לקחת עגלה נוחה עם כמה גבאים וכדו' ע"כ פנה אביו הגה"ק משינאווא זי"ע לכמה נדיבים לבקש את תרומתם למצוה רבה ונשגבה זו.

ויסופר שפע"א נכנס הגה"ק משינאווא זי"ע בביהמ"ד וראה אנשים משוחחים נוגש אליהם ושאלם על מה המדובר, והרהיב איש אחד עוז בנפשו וסיפר להגה"ק משינאווא שהם מדברים מהגיד ר' ברוך שהיה לו קפידה מהגה"ק רבי אלימלך רודניק'ער זי"ע (בנו של הגה"ק רבי מענדל בער מפשעווארסק בהגה"ק רבי אלעזר בהגה"ק הרבי

רבי אלימלך מליזענסק זי"ע) כי פע"א פנה הגה"ק רבי אלימלך רודניקער לר' ברוך הגביר מפשעמיש שילוח לו סכום כסף גדול וסירב, הקפיד עליו הגה"ק ר' אלימלך מרודניק ואמר: כתיב (תהלים ל"ג ט) "הוא אמר ויהי", הקב"ה אמר ונהיה עושר, "הוא ציוה ויעמוד", הוא יצוה ויעמוד דהיינו שיופסק עשירותו, וידוע שר' אלימלך קילל אותו בקללה נמרצת שלא יהיה לו כסף עבור התכריכים שלו, אך כבר עבר כ"כ הרבה זמן ולא נתקיים קללת חכם וצדיק.

אמר להם הגה"ק משינאווא: "עטס וויסט טאקע נישט אבער איך ווייס יא", הבה ואספר לכם גופא דעובדא היכי הוה: כאשר נלב"ע בני נפתלי ז"ל בדמי ימיו, והיו צריכים סכום כסף גדול בכדי לנסוע לרוסלאנד לקיים מצות חליצה לאשתו הרבנית, הלכתי לרפוק על פתחי הנדריים בעם, בין השאר מצאתי את ר' ברוך הנ"ל וביקשתי ממנו את תרומתו היות שבני צריך לנסוע לדבר מצוה לסדר החליצה ואין לי כסף לזה, ע"כ יואל נא לבוא בעזרתי.

וסיפר לי אז את כל העסק ביש שהיה לו עם הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע, ואכן כן הוה שאחר פטירתו של רבי אלימלך רודניקער התחיל הלה לירד מנכסיו ל"ע, ולעת עתה לא נשאר לו מחוט ועד שרוך נעל מעשירותו, רק תכשיטי אשתו היא מה שנשאר לו מכל עושרו, אך באם יבטיח לו לבטל הקפדתו של הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע, ימכור את התכשיטים לצורך המצוה, אך אני אמרתי לו שאיני יכול להכניס ראשי באשלי רברבי ולהסיר את הקפדתו של האי צדיק וקדוש.

ויהי בלילה נתגלה אלי הגה"ק רבי אלימלך רודניקער בחלום ואמר לי שאקח את התכשיטים מהגביר הנ"ל, ושהוא מוחל לו את הקפדתו, כי מפני מצוה גדולה כזו אני מתחרט על הקפדתי, (פאר אזא גרויסע ואך טרעט איך אפ), ואכן למחרת הלכתי לר' ברוך הגביר הנ"ל וסיפרתי לו כל ענין החלום, ומכר אז את התכשיטים וקיבלתי ממנו הכסף ונסעתי עם בני לרוסיה לסדר החליצה.

באותו יום הגיעו שני אברכים ממרחקים לקנות יער גדול והציעו לר' ברוך להיות שותף עמהם, כי עדיין לא התפרסם מצבו הרע, אמר להם ר' ברוך שאין לו כסף על אתר, ענו לו שיכתוב להם שטרות לעתיד, ר' ברוך ראה בזה יד ה' וכתב להם, ואמנם הרויח הרבה ונתעשר שוב מאוד, ואכן נתבטל ההקפדה. וסיים הגה"ק משינאווא: עכשיו תבינו כבר למה לא פגעה בו קללתו של הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע.

כ"ב כסלו

הגה"ק רבי יואל אשכנזי זי"ע אב"ד זלאטשוב

מתולדותיו

נולד לאביו הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי זי"ע אבדק"ק טאלטשווא (חותן מרן הייטב לב זי"ע) בערך בשנת תק"ע, ונתעלה בתיו"ש על ברכי אביו, וכשנתגדל יצק מים על ידי רבו הגה"ק ר' יעקב מליסא זי"ע בעל חוות דעת וממנו סלל לו דרך בלימוד לברר האמת לאמתו. רבו ראה בו כלי מחזיק ברכה,

ובחר אותו לחתן לבת חתנו הגאון ר' צבי הירש תאומים זצ"ל האבדק"ק קאליש, והי' סמוך על שולחן חותנו כמה שנים אחר חתונתו, במשך שנים אלה עלה ונתעלה עוד יותר, ונתפרסם מאוד בתפוצות ישראל לגאון עולם. גם הי' כוחו גדול בחכמת הקבלה, חכמה זו קיבל מהרה"ק מהר"א מזידיטשוב זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקצ"ה נתקבל כרבה של גאליגארי, ובערך בשנת תרכ"ה נתקבל לאב"ד בעיר חאדרוב לאחר מכן בשנת תרט"ו נבחר לכהן כרב ואב"ד זלאטשוב, עיר רבת מסורת של גאונים וצדיקים ומלאה לומדים מופלגים, ועל שם העיר הזאת נקרא, ושמו יצא למרחקים כגדול בתורה ומנהיג לעדתו, הקדיש את עצמו ללמוד וללמד, ובחוריו חמד נהרו אל ביתו לשמוע לקח מפיו, והוא השמיע לפניהם את שיעוריו שהצטיינו בבחיורם ובציליותם ובעמקותם, ולא פסק ישיבה מביתו. אחד המיוחד שבתלמידיו הי' הגאון הגדול ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל רבה של בראון המפורסם על שם ספרו שו"ת המהרש"ם, ומרבו זה קבל גם התרת הוראה.

קולו ברמה נשמע

הי' נחשב מגדולי המשיבים בדורו, ונדע בספרו שו"ת מהר"א אשכנזי, בנו הגאון ר' אשר אנשיל ז"ל כותב בהקדמתו שהרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע אמר שכמו שפוסק המהר"י אשכנזי כן פוסקים בשמים. רבנים גדולים וגאונים מופלגים שבדורו העבירו אליו שאלותיהם, מספרו אנו רואים שפלפל עם שלשה גיסיו הגאונים ר' אברהם תאומים מח"ס שו"ת חסד לאברהם, הגאון ר' יוסף יואל דייטש אב"ד מאניסטשארץ, וכן עם גיסו מרן הייטב לב זי"ע וגם בא בדין ודברים עם הגאון ר' מרדכי זאב איטינגא זי"ע מלובב, וגם ישנם תשובות בשו"ת דברי חיים המופנות אליו.

שמו הנערץ

מבין בנותיו היתה מפורסמת בתו הגדולה מרת חנה שהיתה אשת חבר של מרן הגה"ק בעל קדויו"ט זי"ע – ואת שם בנם הי"ה רבינו הקוה"ט זי"ע קרא אותו אביו על שם חותנו המהר"י אשכנזי שהתפרסם בכל אפסים בשמו הנערץ והנקדש יואל זי"ע.

אשכבתו דרבי

בשנת תרמ"ב כ"ב כסלו השיב נשמתו הטוהרה ומנוחתו כבוד בעיר זלאטשוב, העיר שכינה בה בתור רב ואב"ד למעלה משלושים שנה. השאיר אחריו הרבה כתבי ידות וממנו נדפס ספרו שו"ת מהר"י אשכנזי כששהה רבינו הקדוש פה באר"י בא אחד ובידו תכריך מאת מהר"י אשכנזי והציע להר"ר יוסף אשכנזי הי"ו משמש בקדוש אצל רבינו הק' שיקנהו מאתו מאחר שהוא נכד המחבר, וכן עשה וכשאמר לרבינו שקנה כתבי ידות מזיקנים אמר לו רבינו שגם הוא רוצה להיות שותף בזה ונתן לו מעות ע"ז והודפס לאחרונה בשם ספר מהר"י אשכנזי עה"ת.

משולח מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

המשך ביקור הגאון רבי שמעון יצחק שלעזינגער שליט"א

רב דק"ק קהל אנשי ירושלים בארה"ק – חבר הביד"ץ העדה החרדית ירושת"ו
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ד' פרשת פקודי תשפ"ד לפ"ק

דאס איז א דגול מרבכה,² ער זאגט אז בית דין דארף צו וויסן אז זי איז מעוברת. דער ישרעלעך עקב אין יבמות, ער איז מקיל. ער ברענגט דעם דגול מרבכה און איז זיך מפלפל אין דעם.

הגרש"י: יא, דער דגול מרבכה זאגט אז ס'איז תלוי באשלי רברבי.

רבינו: די שאלה איז, צו כפני בי"ד איז מעכב,³ ס'איז דא וואס זאגן אז ס'איז תלוי אין די מחלוקת צו עובר ירך אמו,⁴ און ס'איז דא וואס זאגן אז ס'האט מיט דין זכיה.⁵

2

בהא דנכרית מעוברת שנתגיירה שבנה אין צריך טבילה, כתב הדגול מרבכה (י"ד סי' רס"ח) אם ידעו הבית דין בשעת טבילה שהיא מעוברת, הדין פשוט שטבילתה עולה גם לו, אבל אם לא ידעו בית הדין שהיא מעוברת, יש לי בזה אריכות דברים ותליא באשלי רברבי, כלומר כשדייני בית הדין יודעים שהיא מעוברת, כוונתם בראייתם את טבילתה גם על גיורו של העובר, ובאופן כזה אין חולק שטבילתה עולה גם לו כמבואר בגמ' (כתובות יא.), אולם כשהבית דין אינו יודע מהויותה מעוברת, אף שנוכחים הם בעת הטבילה, מאחר שלא היו יודעים לקיומו של עובר זה, לא נחשב הדבר שטבל בפניהם, ובזה נסתפק הדגול מרבכה האם מועילה טבילה האם במקרה זה לגרותו של הולד או לא.

3

וביארורו של ספק זה יעויין בדגול מרבכה (בסעי' ג') שכתב לחדש דאף דלהלכה קי"ל שנוכחותם של בית דין בעת הטבילה אינה מעכבת בחלות הגרות, מ"מ גר קטן שטבל שלא בפני בי"ד לא עלתה לו טבילתו זו לשם גרות, והטעם בזה הוא, דהסיבה לכך שנוכחות בית הדין אינה מעכבת בחלות הגרות, היא משום שיעקר מעשה הגרות הוא בקבלת עול המצוות, וכיון שקבלה זו נעשתה בפני בית דין אין קפידא בכך ששאר מעשי הגרות יעשו שלא בפניהם, אבל בגר קטן שאינו שייך בקבלת עול מצוות, נמצא שיעקר חלות הגרות אצלו היא ע"י הטבילה, ובזה הוא דקדיף קרא שיעשה הדבר בפני בי"ד.

רבינו: נישט לאנג צוריק האמיר געהאט דא א מעשה מיט א גיורת – נישט דא איז געווען די מעשה, אין א צווייטע שטאט, נאר מ'האט דא אהנגעפרעגט – דער דין איז אז ווען א מעוברת איז זיך מגייר דעמאלטס דארף דער בית דין צו וויסן דערפון,¹ אז מ'ווייסט איז גוט, מאמער ווייסט מען נישט איז א שאלה. איז געווען די מעשה אז ס'איז געווען א תעודת גירות אויף די מאמע, און דארט איז געווען אויסגעריכנט צוויי קינדער, זי האט זיך מגייר געווען מיט צוויי קינדער, און ס'איז נישט געשטאנען אז זי איז מעוברת, און דער בית דין איז נישטא, ווייסט מען נישט צי דער בית דין האט יא געוואוסט, צי זיי האבן נישט געוואוסט, איז געווארן א שאלה אויף איר וואס זי איז?, זי האט געוואלט חתונה האבן, איז זי א גיורת, אדער דארף מען איר פריש מגייר זיין? ס'איז געווארן א שאלה הלכה למעשה וואס מ'מוט דא.

1

קבלת הגר על כל פרטיה נעשית בפני בית דין של שלושה דיינים ועל פי הוראתם, וכמו שאמרו ביבמות (מז ע"ב) אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן גר צריך ג', משפט כתיב ביה. ופי' רש"י שם: דכתיב (מגדבר טו טז) 'תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר ולאזרח הארץ ואין משפט פחות מושלושה. בתוס' שם למדוהו מן הפסוק (דברים א טז) ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (מכאן דרש רבי יהודה יבמות מז ע"א) דגר שנתגייר בינו לבין עצמו שלא בפני בי"ד אינו גר.

ובקידושין (סב ע"ב) ציין רש"י מקור נוסף דכתיב (ויקרא כד כב) משפט אחד יהיה לכם כגר כאזרח, וכ"כ שם התוס' בשם ר"י הזקן.

ואיתא בשו"ע (י"ד סימן רסה סעיף ו'): עובדת כוכבים שנתגיירה והיא מעוברת, בנה אין צריך טבילה ע"כ.

רבינו: אין ארץ ישראל האט פאסירט א מעשה, אויך נישט לאנג צוריק, א גר וואס די מאמע איז געווען א גוי'סע, און זיין מאמע איז געווען א איד, און און ער האט זיך מגייר געווען, לכאורה איז זיין נאמען 'בן אברהם אבינו'. ס'איז דאך ולדה כמותה לכל הדעות (יבמות כג.).

הגר"ש: ווען די מאמע איז א איד און דער מאמע איז א גוי, דעמאלטס איז א שאלה. ס'איז דא די רש"י אין קידושין (דף עה.).

רבינו: אונז האמיר עס שוין געהאט דא הלכה למעשה, אין משכנות יעקב איז דא א תשובה (אהר"י סי' ב'), און אונז האמיר געמאכט א גירות להומרא. ס'איז געווען נוגע הלכה למעשה, זי איז געווען א כלה פאר די התונה, און אונז האמיר געמאכט גירות.⁶

עכ"פ איך גיי צוריק צו די פריער'דיגע שאלה, ווען די מאמע איז א גוי'סע און ולדה איז כמותה, די גמרא נעמט עס אהן בפשטות אזוי, ער האט זיך טאקע מגייר געווען, אבער ער האט זיך געשעמט צו פארציילן פאר יעדן איינעם אז ער איז א גר, דער מאמע איז געווען א איד, האט ער זיך אנגעהויבן צו רופן 'בן יעקב', אזוי איז נשתכח געווארן אז ער איז א גר, ווייל ער האט עולה געווען לתורה 'בן יעקב', קיינער האט נישט געוואוסט אז דא איז דא עפעס, למעשה האט מען אים גערופן צו זיין עדות אויף א גט, און ער האט גע'חתמ'ט זיין נאמען 'בן יעקב', ערשט שפעטער האט מען זיך געכאפט אז ער איז א גר, און ער איז נישט 'בן יעקב' נאר 'בן אברהם אבינו'.⁷

מעוברת היא, שכן עצם מעשה הטבילה והמונה לשם גרות נעשית ע"י האשה, ובית הדין בלאו הכי אינו פועל בעצם מעשה הגרות עכ"ד.

דהנה בן ישראלית הבא מן הנכרי קיימ"ל דישאל הוא (קידושין דף ס"ה. וכן דף ע"ה), אלא דנחלקו הראשונים בדין טבילה לשם גירות, דמדברי הר"ן (קידושין י"ח) נראה דאינו צריך גירות, וכן מור"ן דברי הרמ"א (יור"ד סי' קמ"ט).

אולם מדברי המחבר בשו"ע (יור"ד סי' ר"ס סעי' י"ג) נראה דצד פסול אית ב', וכן נוטים דברי הגרעק"א בהגהותיו שם, ודעת החוות דעת שם (מוכא בפ"ת אבנ"י סי' ד' ס"ק כ"ג), וכדבריהם הורה הגאון מהרש"ק ז"ל (שו"ת טשו"ד סי' רכ"ט).

אולם הרמב"ן ז"ל (ויקרא ט"ו) כתב דאינו צריך גירות, ראה ג"כ דבריו בחידושי רמב"ן (יבמות מ"ח ע"א).

דהנה הרא"ש בתשו' (כלל מ"ו סי' ד') כתב וז"ל: כך נוהגין לכתוב בכתובות ובטיוטין של גרים - פ' בן אברהם ושמו המובהק בכתובין ואב המון גוים הוא אבי כולם עכ"ל. וכתב הב"י (סימן קכ"ט): ובתשובות אשכנזיות מצאתי שצריך לכתוב בלשון דמשמעטע שהוא גר, מן שיכתוב פ' הגר או בן אברהם אבינו, אבל אם כתב בן אברהם סתם, וגם לא הזכיר שהוא גר, מיהו כשקרא ומוזיין מתוכו עכ"ל.

כ"כ בהגהות יד שאל פסי"מ שמוציא שם הרמב"ן שהאריך לבאר שישודה של טבילה זו של האם דמהניא לולד, תלוי במחלוקת התנאים האם עובר ירך אמו או לאו, והיינו דלהצד שעובר ירך אמו ונחשב הוא כחלק מגופה ממש, ממילא הסיבה לכך שטבילת האם מועילה לולד, היא משום שנחשב הוא כאחד מאבריה וטפל לה בטבילתה, וממילא ודאי אין כל חסרון בכך שלא היו דייני בית הדין יודעים לקיומו של הולד, שהרי טבילתו אינה נחשבת כטבילה לעצמה אלא נטהר הוא בטבילת אמו, מה שאין כן למאן דאמר עובר לאו ירך אמו שהולד אינו טפל לאמו ונחשב כאחד מאבריה, אלא שכשטובלת האם טובל אף הוא עמה, וקמ"ל שגופה של האם אינו מהווה חציצה לטבילת הולד, ממילא כיון ששתי טבילות נפרדות הן, אפשר שצריך שיהיו בית הדין מודעים לקיומו של הולד, שאל"כ לא יחשב הדבר שטפל בפניהם, וזו היתה מונת הדגול מרבבה באומרו שספק זה תליא באשלי רברבי שכן לדברינו אלו תלוי הדבר בפלוגתא דתנאי.

לפי"ז דכיון שדעת רוב הפוסקים דלהלכה קיי"ל כמ"ד עובר ירך אמו, ממילא אם אף לא ידעו הב"ד שמעוברת היא, עלתה לו טבילת האם לשם גרות וכ"כ בס' תפארת למשה שם.

יתירה מזו כתב, שאם טבלה האם שלא על דעת להתגייר אלא כדי שיתגייר בנה בטבילתה זו אין טבילתה עולה לו, דעובר ירך אמו ואין גרות להצאין. אמנם בשו"ת בית שערים (יור"ד סי' שצ"ט) מצאנו לעיקר כשיטת ר"ת וסיעתו דעובר לאו ירך אמו, ולדבריו אם לא ידעו הדיינים שמעוברת היא לא עלתה לו טבילתה.

ענין בשו"ת בית שערים (יור"ד סי' שסב ד"ה ומש"ס) כתב לתלות צדדי מחלוקת זו בפלוגתא אחרית, דהנה מדברי התוס' בכתובות (יא. ד"ה מטבילין אותו) בביאורם לסוגית הגמ' שם, נתבאר שכוחם של בית הדין לקבל גרות עבור קטן זה ולהכניסו לקהל ישראל, יסודו הוא מדין זכין לאדם שלא בפניו, והיינו שבית הדין הם שזוכים עבור הגר הקטן ביהדותו, ודעתם היא הפועלת בחלות הגרות, וכיון שכך כל שאין הם יודעים לכך שאשה זו הטובלת בפניהם מעוברת, ובנה נכנס אף הוא לקהל ישראל בטבילה זו, הרי אינם זוכים ביהדותו עבורו, וע"כ פשיטא שצריך שיהיו דייני בית הדין מודעים לכך שמעוברת היא.

אמנם התוספות במסכת סנהדרין (סח: דף קטן) פירשו סוגיא זו באופן אחר, דאף שאמרו בגמ' שגרותו של גר קטן מועילה מדין זכין לאדם שלא בפניו, וכיהי זו שונה במהותה משיאר זכויות ממון שאדם זוכה עבור חברו, וז"ל שם: דמה שבית הדין מטבילין אותו, אינם זוכין בעבורו, אלא הוא זוכה בעצמו ובגופו שנעשה גר ונכנס תחת כנפי השכינה, ומה שבכל זאת בענין להאי דינא דזכין לאדם שלא בפניו, הוא משום 'שאם היתה חובתו לא היה לבית הדין להתמצע להכניס גופו בדבר שיש לו בו חובה' עכ"ד התוס'.

ובפשטות נראה לבאר מונתם, שעצם חלות הגרות נפעלת ע"י הגר עצמו ולא ע"י בית הדין כסברת התוס'. בכתובות דטבילתו ומילתו הנפעלים בגופו הם המכניסים אותו לקהל ישראל, ואף שהוא קטן מהני ככהאי גוונא, אלא שכיון שדייני בית הדין הם המזכירים לו דרך זו ומסייעים בידו לבצעה, ואף מקבלים אותו לאחמ"כ ככלל גר הבא להתגייר, אם לא שהיה הדבר זכות לו לא היה להם להורות לפניו לנהוג בדרך זו, והיה מוטל עליהם להניאו מוכך בכל דרך שתעמוד לרשותם.

ולפי דרכם זו י"ל דלעולם אין כל צורך שידעו בית הדין שאשה זו

די שאלה איז געווען אין ארץ ישראל, דעם ווינטער איז געווען די מעשה. ס'איז געווען א מעות אין א שם פון אבי העדות. זיי האבן מכריע געווען אז וויבאלד ער איז דאך עולה לתורה אזוי, במילא רופט מען אים אזוי.

הגרש"י: די גאנצע זאך פארוואס מ'שרייבט דעם מאטען נאמען איז כדי מ'זאל וויסן ווער ער איז, אבער מאטער רופט ער זיך אזוי, במילא איז גוט.

מוה"ר חיים שלמה פישער הי"ד, מושב"ק: אז ער וועט שרייבן מיט זיין לעצטן נאמען וועט נישט זיין כשר?

הגרש"י: אז ער שרייבט זיין נאמען אליין איז יא כשר, דא איז די שאלה וויבאלד ער האט געשריבן א אנדערע נאמען ווייסט מען שוין נישט ווער ער איז, אבער דא וויבאלד ער רופט זיך שוין נישט 'בן אברהם אבינו', איז עס ווי נשתכח געווארן, מ'ווייסט שוין נישט ווער דאס איז.

הג"ר יואל קאהן שליט"א יו"ר וועד לעניני עירובין בבית הוראה דקהלתינו קר"י: איז עס לכתחילה ער זאל זיך שרייבן אזוי.

הגרש"י: יא, לכאורה וואלט מען אים געדארפט הייסן שרייבן 'בן יעקב' און נישט 'בן אברהם אבינו', ווייל אז מ'וועט שרייבן 'בן אברהם אבינו' וועט מען נישט וויסן ווער ער איז אפילו, מ'רופט אים דאך נישט אזוי.

רבינו: בקיצור, איר זאגט אז מ'וואלט לכתחילה געדארפט אזוי שרייבן?

הגרש"י: יא, לכאורה.

כ'האב געהאט א מעשה ביי א גט, מ'האט געהאלטן אינמיטן דעם גט, אזוי נארמאל קוק איך צום סוף, איך קוק נישט אין אנהויב, כ'בין ארויס געגאנגען קוקן, זאג איך פאר דעם סופר ער זאל אפשטעלן, ווייל ער האט געשריבן 'על בורות' נישט 'על מי בורות',⁸ ער האט פארפעלט א ווארט.

פון אנהייב האב איך געוואלט זאגן אז ס'איז כשר, ווייל אין שולחן ערוך (פי"ב קכ"ה ס"ז) איז משמע אז מ'שרייבט בכלל נישט דעם לשון, כ'בין געגאנגען מעיין זיין, האב איך געזעהן אז אנדערע שטעלן צו אז ס'איז א מחלוקת, אז דער בושאמשער רב אין עזר מקודש האלט אז ס'איז נאר בשעת הרהק, אינעווייניג אין דאס לשון 'ואולי ואפשר איז

אמנם הבי" (ש) הביא תשובת הרשב"א וז"ל: ובתשובה אחרת כתב על יהודי שבא מארץ אחרת ולא נודע שם אביו, אם לא כתב שם אביו בגט כשר, והגע עצמך שהיה גר מה שם אביו כי תדע או אם היה שתוקי או אסופי שאינו מוכיר את אביו, היאך יכתוב בגט וזה פשוט עכ"ל. ולכאורה נראה מדבריו שאין לכתוב בגט 'הגר' אלא שמו לבד, עיי"ש עוד.

דבוסה הגט כותבין שם העיר 'דיתבא על נהר פלוני ועל מי בארות מסתפקא וכו'.

עם כשר בשעת הרהק, מיר וועלן באלד זעהן אז ער רעדט נישט ממש מי בורות, און כ'האב צוגעשטעלט אנדערע וואס האלטן אז ס'איז כשר לכתחילה. איז געקומען דער זיידע און מיך געבעטן אז איך זאל נישט מאכן דעם גט, איך זאל הייסן איבער שרייבן א נייעם גט. ס'איז געווען נאך פאר'ן גט. האב איך אים געזאגט אז אפילו ער וועט וועלן וועל איך עס אויך נישט מאכן, איך מאך א גט נאר לכתחילה שבלכתחילה.

כ'בין געגאנגען מעיין זיין דעם ענין, האב איך געזעהן אזוי, דער ערשטער וואס ברענגט אז זיי האבן געכשר'ט, איז געווען אזא מעשה, ס'איז געווען מיט אסאך יארן צוריק, ס'איז דא א שטאט אין ארץ ישראל 'פתח תקוה', ס'איז שוין דא אסאך יארן פון דעמאלטס, מסתמא הונדערט יאר, זיי שרייבן נישט 'בורות' נאר 'בארות'.

רבינו: אז ס'שטייט 'בארות' איז זיכער מיינט וואסער, דעמאלטס אז ס'פעלט די ווארט 'מי' איז נישט געפערליך.⁹

הגרש"י: אבער 'בורות' קען האבן א אנדערע מיינט, א בור פון תבואה, א בור פון כלים, ווער זאגט אז ס'איז וואסער? דער בושאמשער רב רעדט פון 'מי מעיינות', ער רעדט נישט פון 'מי בורות', האב איך געטראכט וואס איז 'מעיינות'? מעיינות איז דאך בפשטות נאר וואסער.

האב איך אריין געטראכט מיר האבן געמיינטשט 'מעיינות הוב' און 'מעיינות הובה', במילא קען עס האבן א אנדערע מיינט, דערפאר זאגט ער 'ואולי ואפשר איז עס כשר בשעת הרהק, אבער ווען מ'שרייבט 'בארות' איז עס גוט לכתחילה, דעמאלטס איז עס נישט לכתחילה. איז מיר אויסגעקומען אז ס'איז נישטא קיינער וואס איז מתיר ביי דעם. נאר דער בושאמשער רב שרייבט 'ואולי ואפשר', האט מען געהייסן איבער שרייבן דעם גט. עס האט גענומען נאך אפאר שעה, ווייל מ'האט שוין געהאלטן ביים סוף.

רבינו: עס לוינט זיך איבער צו שרייבן דעם גט, עס איז ווער צו ווארטן די פאר שעה...

הגרש"י: יא, אז מ'מאכט א גט דארף עס צו זיין לכתחילה שבלכתחילה. כ'האב הנאה געהאט אז כ'האב מכוון געווען ריכטיג.

רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן ס'זאל זיין שאלות פון קידושין, גומע שאלות. גיטין זאל מען יוצא זיין מיטן לערנען.

*

עיי"בס' גט פשוט (פ"ק נ"א) דבארית הוא מים חיים, ובורות הוא מים מכונסים.

הגר"י: ביי דוד המכונה 'דעוויד' ווי אזוי שרייבט מען?
הגר"ש: מ'דארף וויסן ווי אזוי מ'ספעלט עס דא. בפשטות ווי אזוי איך הער קומט עס מיט א אל"ף.
רבינו: מיט א עיין. א סגול נוצן זיי פאר א עיין. די ליטווישע שרייבן מיט א יו"ד 'דיוויד', אבער דער מהר"ם שיק (אהע"ז סי' ק"ד) זאגט אז 'דוד' מיט 'דאוויד' איז לשון אחד.¹⁰
הרח"ש: ס'איז אזוי ווי א צירי. אבער פארוואס שרייבן זיי דעם צווייטן יו"ד?
רבינו: א יו"ד קען זיין א חיריק אויך. די ערשטע יו"ד איז א צירי און די צווייטע איז א חיריק.
 אין ארץ ישראל האבן זיי ארויס געווארפן די אלע אותיות וואס איז מקובל, די שימוש, אז א עיין איז א סגול, און דארט שרייבט מען די אלע אידישע נעמען 'זעליג' שרייבן זיי אהן א עיין, 'גאלדא' שרייבן זיי מיט א ווא"ו 'גולדה', צום סוף שרייבן זיי מיט ה"א.
הגר"ש: 'גולדה' איז מיט ה"א צום סוף?
רבינו: די ארץ ישראל'דיגע יא, די וואס זיי הייסן 'זהבה' פון די רעד איך נישט.¹¹
הגר"ש: נארמאל איז דער כלל אז א נאמען וואס שטייט אין די תורה איז מיט א ה"א, און א אידישער נאמען איז מיט

10

עיינ"ש בשו"ת מהר"ם שיק דאנו צריך לכתוב המכונה 'דאוויד' שהכל שם אחד, ומביא שם ד' רבו החת"ס.

וב"כ בשו"ת קול יהודה (סימן כ"ט), היות ואין כל כך שינוי וידוע שמשם קודש מקורו, וכחא שכתב התה"ד (סימן רמ"א) לענין רעדים, וכן בשו"ת פנים מאירות (ח"א סימן י"ט) בשם העיר פרוסטיין.

11

בס' זכר צדיק לברכה מביא שאחד מאנשי שלומינו נכנס פעם א' אל הקודש פנימה עם קוויטל, ובחקוויטל כתב "ישראל בן שושנה". ושאל אותו רבינו ז"ל האם אמך באה מבית ספרדים, וענה ואמר שאמו נולדה בעסטרייך והוא דורי דורות מבית אשכנזים. וענה לו רבינו בתמיה: אם כן הרי שמה הוא "רווא" ולא "שושנה" ולמה אתה כותב שם "שושנה", ורבינו ציוה אותו שיכתוב עה"פ הקוויטל בשם "רווא".

סיפור דומה לזה סיפר הרב החסיד המופ' רבי חנני יו"ט ליפא שווארץ ז"ל את אשר אירע בשנת תשי"ט בעת אשר הגיע רבינו הק' לארה"ק, ואחד מתלמידי הישיבה אשר הגיע יחד עם רבינו לארץ ישראל נתארס כאן באר"י ורבינו נתכבד לקרוא התנאים. רבינו התחיל לקרוא התנאים וכשהגיע לשם הכלה ראה שנכתב בשם "זהבה" במקום "גאלדא", ונעמד אז רבינו במלוא קומתו וענה ואמר: "זי היסט גאלדא און נישט זהבה" כי אני בעצמי זכר היטב את השם של יקונה אשר אחריה נקרא נכדתה הכלה באשר היתה מוגיע אלי עם קוויטלעך, וקראו אותה "גאלדא" ולא "זהבה". ורבינו שאל את בתמיה את כותב התנאים היתכן שהוא כותב את השם בלשונם הטמא, וציוה או להוור ולכתוב עה"פ את כל התנאים ויכתבו שמה "גאלדא".

א אל"ף. איז לויט דעם 'גאלדא' קומט מיט א אל"ף.¹²
רבינו: א וואזי אזוי, אונז שרייבן מיר אלעס מיט אן אל"ף. אבער נאך די ג' איז לויט די כללים קומט עס מיט אן אל"ף, און אין ארץ ישראל שרייבן זיי מיט א ווא"ו.
הגר"י: ווער האט געטוישט די אלע שימושים?
רבינו: די העברעאיקער, דער המון שרייבט אזוי.
הגר"י: אבער ווי אזוי שרייבט מען אין בית דין?
הגר"ש: ביי אונז אין בית דין שרייבן מען מיט אן אל"ף.
רבינו: כ'שטעל מיך פאר אין בית דין ביי די עדה החרדית שרייבט מען אזוי, אבער די אנדערע האבן דאס אזוי פארדרייט אויף העבראיש...
הרח"ש: פארוואס דער נאמען 'שלומצא' איז דא וואס שרייבן מיט א ווא"ו?
רבינו: ווייל ס'קומט פונעם נאמען 'שלום'.¹³
הרח"ש: דער רבי האט געהייסן שרייבן 'שלומצא' מיט אן אל"ף.
רבינו: און ס'קען מאקע זיין אז די וואס שרייבן מיט א ווא"ו, קומט עס מאקע פון די העברעאישע שפראך.
 ס'איז דא א מדובר צי שלומצא, צי שלומצי, צי מיט א יו"ד צי מיט א אל"ף.¹⁴ איך שרייב מיט אן אל"ף.

12

כלל ידוע בהפוסקים שבסוף שמות כאלו כותבים עם א', כי רק שם שמקורו מלשון קודש כגון שרה רבקה לאה וכדו' מסתיימת באות ה', משא"כ שמות שהם בלשון הגמרא או בלשון אידיש צריך להסתיים באות א' כגון פיגא בילא הינדא וכדו'.

13

עיי' בשו"ת דעת כהן (לפ"ק הגה"צ ר' נחמן כהנא מספינקא ז"ל - סי' ט"ו אות ג') בתשובה לגיוסו כ"ק הגה"צ גאב"ד מוואזיא ז"ל אהיו של כ"ק אדמו"ר מסוליצא ז"ל, וזה לשונו: בענין בירור השם שלומצא אין לי כעת כח והזמן לציין לך עוד הפעם המקור במדרש רבה (והוא בפר' בחוקותי, ויק"ר לה, י - ב'ישי שלמנא המלכה) אבל אני זוכר כיון שזקנתי מירושלים (מחברתי של כ"ק הגה"צ ר' ברוך רובין אבד"ק בריזדאוויץ הי' חתנו של הרה"ק ר' מענדעלע מוויזשניץ ז"ל) שינתה בכל פעם חתימתה בירדתי לנכדתי שם הקודש שזכר בחז"ל שלדעתי מדור דורות זה השם שלומצא.

14

דהנה בספרי הפוסקים הקדמונים לא נמצא כלל השם 'שלומצא' לשם אשה, אלא בשמות השייכים לאנשים, והוא הבינוי לשם 'שלמה', ועיין בספר פסקי מהר"ש מלובלין (עמ' צ"א) חידושים מהגאון ר' שלומצא תלמיד מהר"ש מלובלין, שהגאון הנ"ל בשם 'שלומצא' הביא מוש"ש לכתוב 'שלמה' גם שם 'שלומצא', והוא כ' כיון דהוא רק נטפל לשם שלמה א"צ לכתוב, וכן עשה מעשה, וכתב שלמה לחוד, ע"ש. ובעיקר שם זה הביאו הבית שמואל אבהע"ז (סי' קכ"ט) בשמות אנשים (אות ש') וז"ל: אין צריך לכתוב 'שלמה' המכונה 'שלומצא' או 'שלומציל', ע"ש. ובהנחות שיי למורא שם ציין לעיין מדרש רבה פרשת בחוקותי (פרשה ל"ה י') דשם מבואר שלומצא המלכה, ומשמע דשם אשה היא,

הגר"י: 'האדם' האב איך געזעהן די וואך ווען כ'בין געווען אויף א חתונה, אז דער רבי שרייבט 'האדם' מיט אן אל"ף?
רבינו: יא, אזוי שטייט אין בית שמואל, אלע אחרונים האלטן אזוי.
א' הנוכחים: און די וועלט איז דא וואס שרייבן אבער אהן א אל"ף.

הרה"ש: ס'איז נישט אזוי ווי בדי הדם?

רבינו: ס'איז נישטא קיין פסוק פון א נאמען 'הדם' (במקוין) אין פסוק שטייט (ישעי' נה, יג) 'וְהָיָה כִּי־יִשְׁקָרְאוּ אֶת־הַשֵּׁם 'הָדָם' בְּמִקְוֵי, יֵשׁ לִכְתּוּב עִם א' אַחֲרֵי הָהֵן'. ס'איז דא א נאמען 'הדם' (אסתר ב, ז), און 'הדם', דאס ווארט 'הדם' ווי אזוי אונז רופן מיר מיט א קמץ, דאס געפינען מיר נישט אין פסוק, במילא שטייט אין בית שמואל און אין טיב גיטין און אין אלע ספרי שמות, אז 'הדם' קומט מיט אן אל"ף.¹⁵ ס'איז א אינטערסאנטע זאך, כ'האב עס געזאגט פאר איינעם איז ער געבליבן שטיין, ער האט קיינמאל נישט געוואוסט אז מ'שרייבט אזוי 'הדם'.

א' הנוכחים: כ'בין געווען די וואך אויף די חתונה און אין די משפחה איז דא אפאר וואס הייסן אזוי, און כ'האב נישט לאנג צוריק חתונה געמאכט אין שטאט, און געשריבן אהן א אל"ף. ווער האט געמאכט די כתובה...

רבינו: מ'קען עס נאכקוקן אין בית שמואל, אין טיב גיטין. אלע שרייבן 'הדם' מיט אן אל"ף. כ'ווייס אז פאר די וועלט איז עס א חידוש, אבער ס'איז נישטא קיין פלוגתא אין דעם.¹⁶

וציוה רבינו להביא כיבוד

הגר"ש: יישר כח פאר'ן רבי'ן פאר'ן רופן מנחם ויין. דער רבי זאל קענען רופן אויף שמחות.

רבינו: יא, נאר אויף בשורות טובות.

וכיבודו רבינו בברכת לחיים

ובקש רשות לקחת שיריים מכוסו של מרן רבינו שליט"א

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מיזאל קענען זיצן מיט הרהבת הדעת על התורה ועל העבודה להורות דבר ה' זו הלכה בלי שום מכשול, און קענען אהיים פארן בשלום געזונטערהייט, צאתכם ובואכם לשלום.

הגר"ש: אמן, דער רבי זאל זיין געזונט און שטארק, און פירן די עדה הקדושה אין די גאנצע וועלט, מיט הצלחה און סייעתא דשמיא.

אין די גמרא שטייט (שבת פמ.) אז ווען משה רבינו איז עלה למרום האט ער געטראפן הקב"ה יושב וקושר קשרים לאותיות, האט דער רבנו של עולם געזאגט 'אין שלום בעירך' האט משה רבינו געענטפערט 'כלום יש עבד שנותן שלום לרבו' האט דער רבנו של עולם געזאגט 'היה לך לעזרני'. זאגט רש"י, וועלכע ברכה האט ער געדארפט בענטשן 'תצלה במלאכתך'. מיד אמר לו ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברת. מיר לערנען 'מיד' גלייך, אבער רש"י זאגט אז ס'איז געווען די קומענדיגע עליה וואס משה איז ארויף אין הימל. שטייט דא אין די גמרא אז ווען איינער פירט עפעס, הקב"ה דארף נישט האבן קיין הילף פון קיינעם, איז אפילו מ'מיינט אז מ'דארף נישט, דארף מען געבן א ברכה. געב איך א ברכת הדיוט אז דער רבי זאל ווייטער קענען ממשיך זיין מיט גרויס הצלחה.

רבינו: מ'זעהט אויך אזוי, אין ירושלמי (גיטין סוף פ"ה) ביי די וואס זיי ארבעטן שמיטה, אז מען טאר זיי נישט זאגן הצלחה, אזוי איז די הלכה.

הגר"ש: ווייל מ'טאר נישט מסייע זיין פאר עוברי עבירה.

רבינו: איז מ'מיטש אז ווען איינער איז עוסק במצוה, דארף מען אים זאגן ער זאל מצליח זיין.

א' הנוכחים: דער מגן אברהם ברענגט צו די רש"י דארטן אין הלכות עירובין, אין סימן שמ"ז (ס"ד) אז אפילו פאר א גוי זאל מען זאגן, ווען ער ארבעט שבת, א גוי מעג דאך ארבעטן שבת, זאל מען יא וואונטשן 'תצלה במלאכתך'.

רבינו: יא, אבער ער פירט דארט אויס אז פאר א איד ווען ער טוט אן עבירה טאר מען נישט זאגן.¹⁷

ובמקדש מעט (בפירושו על חס' עור מקודש עמ' תל"א) אחר שדן בדברי העור מקודש שצריך לכתוב 'שלמה' הממונה 'שלאמצא' עם א' אחר ה' ולא עם ו' וכו', אה"כ הוא מותב: ...אך שמעתי שם אשה 'שלאמצא' שזה כל שמה כמובן, ולפ"ז יש מקום לבני אדם למטעות שגם איש שהם קורין לו 'שלאמצא' זהו כל שמו, כי כן דרך איזה שמות שהם באנשים ונשים כמו 'ברכה' 'שמוחה', וא"כ דמי קצת ל'אלחנן' 'חנן' דצריך לכתוב גם 'חנן'... עיין בטיב גיטין (אות ש') שדן אן מותבין באות י' או באות א' בסופה.

15

ועי' בדברי חיים (שמות נשים אות ה) מו"כ בזה לחלק בין הדסה שהיא נקראת ע"ש אדם, ואף אם היא נקראת כפי כל הדסה עם קמץ, מ"מ מותבין כמו שכתוב בפסוק, אבל הדס שאינו ע"ש אדם והואיל ונשתנה הנקודה יש לומר דיש לכתוב עם א'.

16

עיי' ביטעות יעקב אהע"ז (ס' קנ"ד) שתמהה על הבית שמואל שכ' לכתוב השם 'הדם' עם א' 'האדם', וכ' שהיה פוסק לכתוב 'הדם', אך לא מלאני לבי לעבור על דברי הבית שמואל.

17

ו"ל שם: דרך ארץ לומר לאדם שעוסק במלאכה תצלה במלאכתך (שבת ד' פ"ט) ואפי' לעמו"ס אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לומר לו כך (גיטין ס"ה).

מוהן, ס'איז דא א גרויסע פראפעטי פון א גוי, ער מאכט פראבלעמען...

רבינו: עס גייט נישט אזוי גרינג.

דער ייטב לב האט געוואלט מאכן א עירוב אין סיגוט, און ער האט געהאט שוועריגקייטן, דעמאלטס איז ר' משה ארי' געווען דארט (הרבני החסיד רבי משה ארי' פריינד ז"ל ראשון דק"ק סיגוט יצ"ו) ער האט אים צוגעזאגט עולם הבא אויב ער ערלעדיגט א עירוב, ער האט אים געזאגט אויב ער איז מסדר אן עירוב זאגט ער אים צי עולם הבא.¹⁹

19

בהדמנות אחרת האריך מרן רבינו שליט"א תחת אחד השיחים בסיפור ענין זה כדלהלן: "דער זיידע ז"ל דער ייטב לב האט צוגעזאגט עולם הבא פאר וועם ס'וועט העלפן צו מאכן דעם עירוב.

אינדערהיים האט נישט יעדער איינער געהאט אזוי ווי היינט וואו אוועק צו לייגן די טשאלנט, האבן אלע געטראגן צום בעקער זייער טשאלנט פון ערב שבת, טאמער איז נישט געווען קיין עירוב האט מען עס נישט געקענט צוריק אהיים טראגן, איז נישט געווען קיין טשאלנט, האט מען געמוזט צוקומען צו אלע מיני היתרים, מיט קינדער אדער מיט א גוי...

דער מעיאר האט געדארפט מסכים זיין. דער ייטב לב האט געהאט צוטוהן מיטן מעיאר פון שטאט.

אמאל האט דער ישמח משה גערופן דעם ייטב לב, און ער האט אים געזאגט, קום כוועל דין אויסלערנען ווי אזוי מ'איז מעביר א גוי, ווי אזוי מ'לייגט אוועק א גוי, כמשלח בינתא מחבלא (לשון הגמ' ברכות ה) אזוי גרינג ווי מ'געמט ארויס א הארל פון מילך, דאס איז א גרינגע זאך, האט ער געזאגט, זיידע, ביזן נאך צי יונג צו דעם, האט ער געזאגט, אבער כוועל דין אויסלערנען, ער האט אבער נישט געוואלט, ער האט געזאגט ער האט מורא, ער וויל נישט צורירן צו די זאכן, האט דער זיידע געזאגט איז נישט.

שפעטער מיט יארן איז געווען א מעשה אין סיגוט ביים ייטב לב, ער האט געהאט צוטוהן מיטן מעיאר פון שטאט - ער האט געהייסן דער בירגער מייסטער, אזוי האט עס געהייסן אינדערהיים - דא בלשוניו הייסט עס א מעיאר, ער האט געהאט צוטוהן מיט אים, האט ער דעמאלטס געזאגט אזוי, אז יעצט וואלט עס אים צוגיין געקומען, ווען דער זיידע לערנט מיר ווען דאס אויס, וואלט עס יעצט צוגיין געקומען, האט ער דעמאלטס אזוי געקערעכצט, דער זיידע האט אים עס געוואלט אויסלערנען, אבער ער האט נישט געוואלט.

ער (הייט לב) האט טאקע אמאל געהאט צוטוהן מיטן מעיאר, כווייס נישט צי דאס איז געווען דער מעיאר, צי עס איז געווען א צווייטער מעיאר, כווייס נישט ווען ס'האט זיך געטוישט די פירערשאפט, אבער ער האט געהאט אמאל צי מוהן מיט א מעיאר, ער איז געווען א רשע דער מעיאר, האט ער געשיקט א שליח קיין צאנז צום דברי חיים, אז ער האט א פראבלעם מיטן מעיאר, און ער זאל זעהן עפעס צוטוהן מיט אים, דער דברי חיים האט דאס געהערט, האט ער געזאגט, ער האט א שטארקן שר, אבער מיר וועלן זיך אן עצה געבן מיט אים, מ'וועט אים נאך ארויס טראגן מיט מוויק, אזוי האט געזאגט דער דברי חיים עפעס אזא לשון. למעשה איז געווען דער מעיאר איז זיך געזיגן ביי זיך אין אפיס, און אין א

אבער טאמער מוט ער א מצוה איז פארקערט, דעמאלטס איז עס א חוב צו זאגן, מיט דעם איז מען מסייע.

הגרש"י: די וואך שבת איז 'שבת חזק', דער אליה רבה זאגט (ארי' סימן קלט) 'חזק חזק ונתחזק' אז דו וועסט מוהן די מצוה וועסטו קענען מוהן נאך מצוות. דאס איז די ברכה פון "חזק חזק ונתחזק".¹⁸

רבינו: אוודאי דער כביכול דארף נישט קיין חיזוק, אבער דאס אויסצולערנען אז מ'דארף צו זאגן.

דער ענין שטייט אין פסוק (דברים כו, ה) 'וענית ואמרת, רש"י זאגט אז איך בין נישט קיין כפוי טובה, נו כביכול דארף דין יישר כת, נאר דער מענטש דארף דאס צו וויסן, ער דארף צו פארשטיין אז ער טאר נישט זיין קיין כפוי טובה, במילא קומט אויס דער אויבערשטער דארף עס טאקע נישט, אבער ער וויל אז דער מענטש זאל זיך דאס אויסלערנען. דאס איז מידות טובות פאר א מענטש.

ושאל רבינו: וואו שטייט מען איין דא אין אין קרית יואל? **הגרש"י:** ביי ר' מרדכי שבת ווערצבערגער.

רבינו: (פנה אל הנגיד מוה"ר יהושע מרדכי שלעזינגער הי"ו בעל אכסניא של הגרש"י שליט"א בבארא פארק) דו וואוינסט דאך אינדרויסן.

הרח"ש: ר' מרדכי שבת וואוינט אין שכונת חתם סופר. **מוה"ר יהושע מרדכי שלעזינגער הי"ו:** דער רבי האט מיר אהענגעוואונטשן פאריגע מאל אז איך זאל האבן א דירה אין קרית יואל.

א' הנוכחים: דער רבי האט אים געזאגט, אז ער זאל האבן א דירה אין קרית יואל. ער האט אריין געמופט אין א דירה אין די גלילות דא.

רבינו: דארט אין חתם סופר?

רימ"ש: עס האט נאכנישט קיין נאמען דארט, ס'איז ממש נעבן שכונת בית יוסף, בריגאדאן געגנט.

רבינו: אה, יעצט ציהען זיך אריין אידן דארט, עס וואוינען שוין דרייסיג פערציג אידן דארט.

רימ"ש: יא, עס איז שוין דא צוויי מנינים, אויבן און אונטן.

א' הנוכחים: מ'האט היינט געארבעט פאר די עירוב אין געגענט. מ'ווייל שטארק מאכן אן עירוב דארט, עס איז א שווערע זאך, מ'דארף מתפלל זיין. מ'האט מיט די גוים צו

18

ז"ל שם: בתשובת מוה"ר מינץ סימן פ"ה כתב טעם כמו שאומרים אחר כל פרק ומסכת הדרן עלך, כלומר השמר לך פן תשכח את הדברים חוזר בהן שלא תשכח, או כמו שנהגו לומר לחון יישר כותך כלומר גמרת מצותיך וחי ציון תשכח לעשות ולומר יותר מצוות. כתב הספר חסידים אחר הקריאה ינשק הספר תורה.

הגרש"י: אין די גמרא שטייט (שבת יד: עירובין כא:) אז ווען שלמה המלך האט מתקן געווען עירובין און נטילת ידים, איז ארויס געקומען א בת קול 'אם חכם בני ישמח לבי גם אני'. פארוואס איז עס פונקט אויף די צוויי זאכן, ער האט דאך מתקן געווען שניות לעריות (יבמות כא.), מיזעקט נישט אויף אנדערע זאכן אזוי, וואס איז דא די גרויסע 'אם חכם בני'. האב איך אמאל געזאגט, דאכט זיך מיר דער חתם סופר לערנט אזוי פשט, אלע דרבננים למשל 'מוקצה' מען מעג נישט מטלטל זיין, 'שניות לעריות' מען מעג נישט, ביי 'נטילת ידים' האט שלמה המלך נישט געמאכט אז מ'מעג נישט עסן קיין ברויט צוליב די סרך מומאה, ער האט געגעבן א עצה ווי אזוי מ'קען יא עסן, די זעלבע ביי 'עירובין' האט ער נישט געמאכט אז מ'מעג נישט, נאר ער האט געגעבן א עצה. דאס איז די חכמה דארט, אזוי לערנט דער חתם סופר פשט, 'אם חכם בני ישמח לבי גם אני'.²⁰

שיינעם טאג האט ער באקומען א געוון בראך, און ער האט אנגעהויבן צו טאנצן און צו שפרינגען, אזוי מושגען געווארן דאס, און ס'איז געווארן אן איבערקערעניש דארט, מ'האט גערופן די פאליציי, און ער האט געמאכט קולות וברקים, דער מעיאר, און מ'האט אים געבינדן די הענט, ער איז געווען צוואוילדעוועט, און מ'האט אים ארויס געפירט פון אפיס אזוי געבינדן די הענט, און ער האט געשריגן און געמאכט קולות וברקים, און ס'איז צוזאם געלאפן די גאנצע שטאט, ס'איז געווען א סענאציע, און מ'האט אים אזוי ארויס געפירט פון שטאט-הויז ווי ס'האט געהייסן, אזוי ווי דא פון 'סיני האל', האט מען אים פון דארט ארויס געפירט, דער נאסאדער רב האט געזאגט אז ער איז געווען א יונגל און איז אויך געווען דארט, בשעת די מעשה, און ער האט אויך נאכגעשריגן און נאכגעקלאטשט ווען מ'האט אים ארויס געפירט, אלע יונגלעך זענען דארט געווען, דער נאסאדער רב איז אויך געווען צווישן זיי, און זיי האבן מיטגענומען און מיט געקלאטשט אזוי ווען מ'האט אים אזוי ארויס געפירט, און נאכדעם האט דער ייטב לב געזאגט, פארפאלן, דער מחותן דער דברי חיים איז א כל יכול, אזוי האט ער געזאגט.

דער ייטב לב האט געוואלט מאכן אן עירוב אין שטאט, און מ'האט געדארפט האבן דעם מעיאר צו דעם, און דער מעיאר האט נישט געלאזט, כ'ענדעקט נישט דעמאלטס צי ווען ס'איז געווען די מעשה, צי דאס איז א צווייטע מעשה, ער איז דאך געווען רב אין סיגוט פינעף און צוואנציג יאר, און כ'משך די פינעף און צוואנציג יאר האט ער געקענט אסאך האבן צוטהוהן דארט".

20

כ"ב בשו"ת חת"ס (או"ח סי' צ"ט) לייזט קושית התוס' (עירובין כא:) מאי טעמא הבת קול יצא רק כשתיקון עירובין ונט"ו ולא שניות, וז"ל: וי"ל לפי הנ"ל במה שהוסיף חומרא לאיסורי שניות, אע"ג שהוא מצוה לעשות סייג לתורה, מ"מ לא שייך ישמח לבי, כי אולי יכשלו בזה בנ"א שאינם הגונים, אבל כשעושה סייג לשמירת שבת וגם עשה תיקון שלא יקלקלו בו, היינו שיערבו עירובין, אז ישמח לבי גם אני, וגם כשהוסיף סייג לקודש לומר טומאה על הדשים לא שמח לבו, אלא יען למד תיקון לטומאה בנטילת ידים איז ישמח לבי גם אני ע"ל. וכיוצא ב' בחידושי לשבת (נד:) עיי"ש.

א' הנרכחים: ס'איז דא א ברכה פונעם שינאווער רב אז מ'וועט קענען טראגן וועט מען טראגן, אז ס'איז א סגולה אויף קינדער, אויף זרע של קיימא.²¹

רבינו: דער פעטער ז"ל האט אמאל דאס געזאגט אויף קרית יואל...

דער אמרי נועם אין פרשת ויחי זאגט אז 'עירוב' איז בגימטריא רפ"ה, די ראשי תיבות פון ר'צפא חז"ל עימו 'ישראל, דאס איז דער שם רפ"ה, וואס איז דער שם פון רפואות, אן עירוב ברענגט רפואות פאר כלל ישראל.²²

*

הגרש"י: עס גייט יעצט זיין יו"ט פורים. עמיצער האט מיר נאכגעזאגט א חידוש אז עס שטייט אין פסוק (אסתר ט, כב) 'מתנות לאביונים', אין הלכות צדקה איז דא א הלכה אז די מעלה אין די צדקה אז מ'געבט פאר דעם עני און ער ווייסט נישט פון וועמען ער באקומט עס, חז"ל זאגן דאך (שבת י:) הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו, פארוואס שטייט 'מתנות לאביונים', פארוואס שטייט נישט 'נתינה לאביונים', ווייל מ'דארף זאגן פאר דעם אביון אז די געלט קומט פון אים, למשל ראובן געבט פאר שמעון דער עני, דארף ער וויסן אז ראובן האט אים עס געגעבן, מאמער שיקט ער אים מיט אן ענוואלאפ און קיינער ווייסט נישט, דעמאלטס פעלט עס אין מתנות לאביונים.

רבינו: 'מתנות לאביונים' זעהט מען, מ'האט מתקן געווען 'משלוח מנות' ווייל יענער האט נישט וואס צו עסן, און אפילו יענער האט יא וואס צו עסן, איז עס אבער מרבה צו זיין ריעות, וועגן דעם ווען מ'געבט צדקה איז די תכלית פון

21

עיי' בסוף ס' דברי יחזקאל (עמוד קמ"א) שהרה"ק משינאווא אמר לכמה אברכים אם אין עירוב בעיר ווי קען מען טראגן?, זאל מען מאכן א עירוב וועט מען קענען טראגן.

וכן בספר ילקוט מאורי אור משערנאביל (עמוד רמ"ח) מביא שהרה"ק רבי משה מקראסטיוש ב'נו של הרה"ק רבי מודרבי משערנאביל אמר לדאוג ולהשתדל מאוד שיהיה עירוב בעיר, אז עס וועט זיין אן עירוב וועט מען קענען טראגן, עיי"ש.

22

עיי' שם לשו"ק: והענין, כי ידוע מדברי האר"י לכוון בברכת ריפא חולי עיני ישראל ר"ת גימטריא רפ"ח [ענין בסידור ר' שבת דף צ"ב בברכת רפאן]. שהוא המתקה להמשיך רפואה, כי הוא גימטריא חס"ד גבור"ה להמתיק הגבורות בחסדים, המרומו בפסוק [שמות לד, ו] 'ועב"ר ד' על פניו, שהוא ע"ב רי"ו' [ענין בתק"ו דף כב ע"ב] והוא בבחינת עירוב"ב המבואר בספרים, אשר בחינת יעקב מדת תפארת הוא בבחינת עירוב של עירובי מבואות, ובחינת יסוד יוסף בבחינת עירובי חצירות, ענין בלקוטי תורה [בשעני המצוות פרשת בשלח סוד עירובי מבואות]. על כן בבוא יוסף אל יעקב, נמשך המתקה של ע"ב רי"ו, להמשיך הרפואה המרומו ב"ת בברכת ריפא חולי עיני ישראל גימטריא עירוב"ב. עיי"ש.

צדקה אז דער ארימאן זאל האבן, אבער פורים האט מען געמאכט 'משלוח מנות' און 'מתנות לאביונים', דאס איז אלעס כדי מרבה צו זיין ריעות, טאמער וועט ער נישט וויסן, איז עס נישט מרבה קיין ריעות. במילא קומט אויס ווייל ס'שטייט אין מגילה צוזאמען 'משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים' אז ביידע קומט צו מרבה זיין ריעות, וועגן דעם דארף טאקע דער עני יא צו וויסן ווער ס'האט אים עס געגעבן.

הגר"י: רבי יוסף ענגיל אין גליון הש"ס זאגט אזוי אז דער עני דארף וויסן, ער זאגט עס דארט אויף תוס' אין שבת (דף ט:) אויף די גמרא וואס זאגט 'הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו'.

הגר"ש: איך האב געוואלט זאגן פארוואס שטייט 'מתנות לאביונים', ווייל מ'האט נישט געוואלט מאכן דעם ארימאן פאר א געבער וואס מ'דארף געבן געלט, האט מען געמאכט פון דעם א 'מתנה', א מתנה געבט מען פאר א גוטער פריינד, מ'האט אים געוואלט מאכן בשמחה.

הגר"י: ס'איז די הויפוך אבער פון צדקה, ביי צדקה איז דאך אן ענין ווי מער ער זאל נישט וויסן.

הגר"ש: אבער דארט וויל מען ער זאל יא וויסן, כדי מרבה צו זיין ריעות, און מ'ווייל אים נישט פארנעבען.

רבינו: מ'ווייל אז ער זאל זיך נישט שעמען.

הגר"ש: ער זאל זיך פילן באקוועם, ער זאל זיך פילן אזוי ווי פאר א גוטער פריינד.

רבינו: אין די גמרא אין מסכת ביצה (דף מז.) 'הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו' זאגט אויך רש"י, אז דאס איז כדי צו מרבה זיין ריעות בישראל. וועגן דעם שמירט מען אהן דעם קינד די עלטערן זאלן זעהן, צו מרבה זיין ריעות בישראל.²³ ס'איז א אינטערסאנטע רש"י, אז די עצם מצוה להרבות ריעות בישראל. און דאס איז נישט פאר קיין ארימאן, דאס איז סתם פאר א קינד, פאר א שכן.

הגר"ש: שטייט אין אלשיך הקדוש אז דאס וואס מ'געבט 'מתנות לאביונים' איז לעילוי נשמת משה רבינו, ווייל עס שטייט אין מדרש אז אליהו הנביא איז געגאנגען צו משה רבינו זאל מתפלל זיין מבטל זיין די גזירה, האט ער געזאגט, לאמיר זעהן, אויב ס'איז נחתם בדם, אויב ס'איז בטיט ווען מען קענען מתפלל זיין, און וויבאלד משה רבינו האט

23

ו"ל רש"י שם: צריך להודיע את אמו, לעשות לו את וסימן, שאם יאכלנו קודם שיבא לאמו תראה את האות, ותשאלנו מי עשה לך כך, והוא יאמר פלוני, וגם נתן לי פת, ומתן כך ידעו אביו ואמו שהוא אוהבם, ותרבה אהבה ורעות בישראל.

געהאלפן מבטל זיין די גזירה, דערפאר געבט מען מתנות לאביונים לעילוי נשמת משה רבינו, אזוי שטייט דא אין אלשיך הק'.²⁴

רבינו: כ'האב אמאל געזאגט פארוואס דאס קומט לעילוי נשמת משה רבינו, ווייל ס'איז דא א מדרש (הובא בייטב פנים מאמר קול מגילה, עה"כ ויאמר הרבנות) אמר הקב"ה כיון שמת משה במדבר ולא נכנס לארץ לפיכך יתלו את המן על העץ. ס'איז שוין אסאך געזאגט געווארן וואספארא שייכות האט דאס. אבער ווייל משה רבינו איז געשטארבן אין מדבר און איז נישט אריין קיין ארץ ישראל, וועגן דעם איז ויתלו את המן, קומט דאך אויס אז תלית המן איז תלוי אין משה רבינו. האט דאך עס א גרויסע שייכות, במילא דארף מען געבן מתנות לאביונים לעילוי נשמת משה רבינו.

הגר"ש: זאל דער אויבערשטער העלפן אז די שמחת פורים זאל שוין זיין בשלימות, עס זאל שוין זיין די גאולה השלימה. מ'זאל גיין מקבל זיין משיח'ן ומלכינו בראשינו.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: מ'זאגט דאך 'לשנה הבאה בירושלים', אז אלע וועלן זיין אין ירושלים, וועלן מיר אלע האלטן פורים דמוקפין, ימי הפורים לא נבטלים, וועט דאך בלייבן פורים, איז וועלכע פורים וועט מען האלטן, אז מ'וועט זיין אין ירושלים וועלן מיר אלע האלטן פורים דמוקפין.

הגר"ש: אמן, זאלן מיר שוין זוכה זיין צו דעם נאך היינטיגס יאר, יישר כח.

24

ו"ל האלשיך הק': באותה שעה רץ אליהו ו"ל אצל אבות העולם ואצל משה בן עמרם ואמר לו עד מתי אבות העולם רדומים בשינה וכו', אמר לו מפני מה, אמר להם מפני שנהנו ישראל מסעודתו של אחשוורוש כו', אמרו לו אברהם יצחק ויעקב אם הם עברו על דת הקדוש ברוך הוא ונחתמה גזרתם מה אנו יכולים לעשות, חזר אליהו ואמר לו למשה אי רועה נאמן וכו' מה תענה על הצרה הזאת, אמר לו משה כלום יש אדם כשר באותו הדור אמר לו יש ושמו מרדכי אמר לו לך והודיעו כדי שיעמוד הוא מושם בתפלה ואני מכאן, אמר לו רועה נאמן כבר נכתבה אגרת כליה על ישראל, אמר לו משה אם בטיט היא חתומה תפלתו נשמעת ואם בדם נחתמה מה שהיה הוא שיהיה, אמר לו בטיט היא חתומה, אמר לו משה רבינו לך והודיעו למרדכי, מיד הלך למרדכי, הדא הוא דכתיב ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ע"כ.

וכ"ה בקיצור אלשיך (סתר ט כב) איתא במדרש שאליוהו הנביא בא אל משה רבינו וסיפר לו גזירת המן, ובקש ממנו שיתפלל לקב"ה לבטל הגזירה, ומשה אמר לו, האם יש איזה צדיק בעולם שישתתף עמו בתפילה, ואמר לו אליהו, יש צדיק אחד ומרדכי שמו, ואמר משה לאליהו שיאמר למרדכי שיתפלל, ובאותה עת שמרדכי יתפלל גם הוא יתפלל, וע"י תפילת שניהם היתה הגאולה, על כן תיקן מרדכי שבכל שנה בפורים יתנו צדקה ומתנות לאביונים עבור נשמת משה, עכ"ל.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

מעמד הוקרה לנדיבים בעם בוני הבנין בית חינוך לבנות שע"י מוסדותינו הק' בבני ברק יצ"ו יום ראשון פ' ויצא העל"ט

אורי וישעי" וועט מען זאגן דעם פסוק "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש ש'בתי ב'בית ה' כל ימי חיי" וועט יעדער זיך דערמאנען פונעם שבת קודש אין מירון... (הפסוק שביאר מרן רבינו שליט"א בכמה וכמה אופנים במשך השב"ק באתרא קדישא מירון).

אבער איך וויל זאגן אז אין די זעלבע צייט וועט רבי שמעון זיך אויך דערמאנען פון יעדן איינעם! אין די הייליגע טעג, יעדער וועט זיך דערמאנען פון שב"ק אין מירון, און עס וועט מעורר זיין למעלה אין די הייליגע טעג, אז רבי שמעון וועט זיך דערמאנען פון די אלע אידן אויף לטובה.

היינט זיין מיר דא, יעדער שפירט נאך דעם שבת קודש אין מירון. מ'פארט אהיים און מ'נעמט דאס מיט. יעדער נעמט דאס מיט "ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש" כפשוטו וכמשמעו.

ברכת תודה

אונז זעמיר דא איצט אין בני ברק, אויף א מסיבה מיט די מתנדבים בעם וואס האבן געגעבן צושטייער דא, מ'האט מנדב געווען כתות.

"ויתן" בזכות רבי שמעון"

מ'האט נעכטן געליינט "ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש".

ס'זיין דא אידן וואס שבת זעמיר געווען בצילא דמהימנותא אין אתרא קדישא מירון, מקום מנוחתו פונעם הייליגן תנא רבי שמעון בר יוחאי.

ויתן לך אלקים. ויתן איז בגימטריא שמעון"ן. די אלע וואס האבן זוכה געווען באתרא קדישא מירון אויף שב"ק ביים הייליגן תנא רבי שמעון בר יוחאי, איז שמעון"ן בגימטריא וית"ן. דער כח פון הייליגן תנא רבי שמעון וועט זיין אז מ'וועט זוכה זיין צו די ברכה פון "ויתן" לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש".

ויתן ויחזור ויתן. דער אויבערשטער וועט געבן איינמאל, און דער אויבערשטער וועט געבן נאכאמאל.

זכרון אחד עולה לכאן ולכאן

איך האב אזוי אינוינען געהאט בדרך צחות. עס וועט קומען די הייליגע טעג, און מ'וועט זאגן דעם קאפיטל פון "לדוד ה'

איש טוב מבשר טוב

איך טראכט אזוי אריין. וואספארא קורת רוח איז פאר'ן פעטער ז"ל בגנוי מרומים אזא בנין מפואר, א בית חינוך לבנות אין בני ברק. ער איז נישט געווען קיין סתם א מליצה-זאגער. אז ער האט געזאגט האט ער אזוי געשפירט, אז ער קען נישט צוגיין צום הייליגן טאג ווילאנג ס'איז נישט דא קיין בית חינוך לבנות אין בני ברק.

מ'דארף מבשר זיין די בשורה טובה פאר'ן פעטער, ב"ה, נישט נאר ס'איז דא א בית חינוך לבנות, נאר ס'איז דא א בנין מפואר פאר'ן בית חינוך לבנות אין בני ברק. ס'איז אים א נחת רוח בעולם העליון.

ס'איז היינט תשפ"ו, דאס מיינט אז ס'איז שוין מער ווי זיבעציג יאר צורק פון דעמאלט! זיבעציג יאר שפעטער איז דא תלמידיו ותלמידיו תלמידיו, א צווייטער און א דריטער דור וואס לאזן זיך קאסטן גרויסע סכומים פאר זיין מוסד.

דער בנין האט אפגעקאסט אסאך מיליאנען, אסאך מיליאנען, א גרויסער סכום, דאס געלט איז געקומען פון אנשי שלומינו תלמידיו ותלמידיו תלמידיו וואס ווייסן אפצושאצן, זיי ווייסן און זיי פארשטייען און זענען גרייט זיך צו לאזן קאסטן שווערע געלטער, כדי ממלא צו זיין רצונו הקדוש. אך בין זיכער אז אין הימל איז ער ממליץ טוב, און ער איז מתפלל פאר די אלע אידן.

מ'זיט א קוויטל פאר א צדיק בעולם העליון. וואס איז שייך צו געבן א פדיון ווען ער איז שוין בעולם העליון? ווען מען העלפט בויען אזא בנין, וואס דאס איז געווען זיין לעבן, זיין שטרעבן, ס'זאל זיין א בית חינוך לבנות אויף די אידישע שפראך אין בני ברק.

מוסד מיוחדת במינה אין די שטאט

ווען מען האט געעפענט די מוסדות, יענע יארן, האט דער חזון איש האט נאך געלעבט. דער חזון איש האט געזאגט, אז מ'קען עפענען א מיידל שולע, אויף די אידישע שפראך, אבער נישט אין בני ברק...

מ'האט געעפענט א מיידל שולע אויף אידיש אין בני ברק. ב"ה ס'איז געוואקסן, און במושך השנים זענען דא נתחנך געווארן הונדערטער אידישע מעכטער. מ'רעדט אידיש! און מ'רעדט דא פון די שטאט בני ברק! מ'גייט ארויס אויף די גאס, א גאס אהינציר פון דא, אדער גאר דא די גאס וואו דער בנין געפונט זיך, גייט אריבער די גאס, מ'פארשטייט נישט א ווארט אידיש!.

מ'האט פריער דערמאנט, ס'איז געווען א נחשון בן עמינדב ר' שלמה (קלאסכרוין) דעם ערשטן טשעק האט ער אראפגעלייגט אויפ'ן פלאץ די גאנצע נדבה, און דאס האט אונז געגעבן חשק אריינצוגיין, מ'האט זיך א נטערגענומען אויפצובויען אזא בנין.

איך וויל באדאנקן פאר אלע מתנדבים בעם, יעדער האט צוגעלייגט זיין שותפות, יעדער האט צוגעלייגט זיין חלק. דער אויבערשטער זאל העלפן, זיי זאלן געבענטשט ווערן מיט אלעם גוט. עס זאל ביי זיי מקוים ווערן די ברכה וואס מ'האט שבת געליינט "ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש" דאס וועט דער אויבערשטער א"ה געבן פאר די אלע וואס געבן צושטייער צו דעם בנין.

יומא דקגרים

מ'טראכט אריין, איך שטיי איצט און איך טראכט. וואס פאר א שייכות האט דער בנין מיט אונזער קומען אויף שבת קיין מירוש? איז מיר דורכגעלאפן א מחשבה אז עס האט א גרויסער שייכות.

מ'ווייסט, ס'איז געווען ערב יום הקדוש אין איינס פון די יארן, ווען דער פעטער ז"ל האט געהייסן אנרופן קיין בני ברק איבערצוגעבן, אז ער קען נישט צוגיין צום הייליגן טאג, ביז ווילאנג ס'איז נישט דא קיין מוסד, א מיידל חדר דא אין בני ברק. ערב יום הקדוש אינדערפרי האט ער גערופן, ווען דא איז שוין געווען נאכמיטאג און דארט איז געווען אינדערפרי - ער האט נישט געקענט צוגיין צום הייליגן טאג, ביז מ'זאגט אים נישט צו אז מען טוט ארגאניזירן די מיידלעך.

ביז דעמאלט האט מען געלערנט אין בית יעקב. עס זענען געווען מיידלעך, אבער מ'האט געלערנט אין בית יעקב. האט דער פעטער ז"ל געזאגט, ער קען נישט צוגיין צום הייליגן טאג ביז מען טוט נישט ארגאניזירן אז מען גייט עפענען דעם בית חינוך לבנות. מ'האט אים אנגערופן אפאר עלטערן וואס האבן געהאט קינדער, זיי האבן צוגעזאגט אז זיי גייען אריינשיקן די מיידלעך דא אין דעם מוסד, דעמאלט האט ער געזאגט, אזוי קען ער צוגיין צו יום כיפור.

אונז האמיר דעם פרייטאג (ראש חודש כסלו) געהאט א צווייטן יום כיפור (כמו שהזכיר רבינו שליט"א בשם מרן החתם סופר), מילא האט עס א גרויס שייכות דאס אז מען זיצט איצט דא ביי א חנוכת הבית פאר דעם בנין פון דעם בית חינוך לבנות.

דער אויבערשטער וועט העלפן ס'וועט מקוים ווערן די אלע ברכות וואס ער האט געבענטשט. ער איז געווען דא, בחיים חיותו איז ער געווען דא און ער האט זיך אסאך אפגעגעבן מיט בני ברק, אסאך כחות האט ער אריינגעלייגט אין בני ברק.

דער אויבערשטער וועט העלפן, זיין עבודת הקודש איז נישט לטמיון. עס וואקסט מיט גרויס הצלחה און מיט גרויס סייעתא דשמיא, דער אויבערשטער זאל העלפן אלע אידן זאלן געבענטשט ווערן בכל מילי דמיטב.

איך וויל זאגן פאר די אלע אידן, מ'פארט אהיים, פארט אלע אהיים לחיים ולשלום, און נעמטס מיט אלע ברכות וואס מ'האט מקבל געווען שבת ביים הייליגן תנא רבי שמעון. ווי מ'זאגט "ויתן לך אלקים ויתן איז בגימטריא שמעון" מ'נעמט אהיים די ברכות פון הייליגן תנא רבי שמעון, צו זיין באגלייט מיט אלע ברכות פונעם פסוק "ויתן לך אלקים" ביז מ'וועט בקרוב זוכה זיין צו די גאולה שלימה בב"א.

ב"י אינגלעך אפשר נאך יא, אינגלעך גייען אין חדרים, און ס'איז נאך דא חדרים וואו מען לערנט אויף אידיש, נישט אלע. אבער א מיידל שולע וואו מען רעדט אידיש, דאס איז נאר די דאזיגע מיידל שולע אין בני ברק.

פון דעמאלט אן פונעם התייסדות, ווערן דא מחונק ערליכע אידישע טעכטער, צו ערליכקייט, צו תורה, צו צניעות, צו מדות טובות, און טאקע אז מען זאל רעדן אידיש. דאס איז איינס פון די עניני החינוך, אז מען דארף רעדן אידיש. ברוך השם, ס'איז שוין היינט תשפ"ו און מען רעדט נאך דא אידיש.

ברכת צדיק יחולו על ראשינו

ס'איז א נחת רוח פאר'ן פעטער ז"ל בעולם העליון. ער איז מתפלל פאר די אלע מתנדבים בעם און ער בענטשט יעדן "ויתן לך אלקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש".

דבר ה' מירושלים: מתוך דרשה בהיכל ביהמ"ד "כתב סופר" שע"י כולל שומרי החומות בעיה"ק ירושלים ת"ו יום שלישי פ' תולדות העל"ט

און ב"ה דער כולל פירט זיך היינט אויפ'ן זעלבן דרך ווי ס'איז געווען אלע יארן.

דער הנהלת הכולל, און מיין מחותן דער ראש ישיבה (הג"ר יושע ליבערמאן שליט"א) שטייט בראש פון דעם כולל. המקום יהא בסעדם זיי זאלן קענען ווייטער ממשיך זיין תורה און חסד, און אלעס אויף וואס דער כולל איז מיוסד די אלע יארן, עד ביאת הגואל.

(אחרי שהאריך בדברי פלפול בסוגיא דמצוה הבאה בעבירה המשיך):

פותחין בכבוד האכסניא, די אכסניא דא פון "כולל שומרי החומות" דער כולל וואס איז נתייסד געווארן דורך די תלמידים פונעם חתם סופר ז"ל, דער כתב סופר מיטן מהר"ם אש זכרונם לברכה, די גרויסע צדיקים וואס בזמנם האבן זיי מאיר געווען אויף די גאנצע וועלט, עד היום הזה זעט מען ווי דורך זייער אור התורה און זייער השפעה איז דער כולל נמשך געווארן אלע יארן.

בזמנינו אלה איז געווען נשיא הכולל דער פעטער ז"ל בעל דברי יואל, און דער טאטע ז"ל איז געווען דער נשיא הכולל,

אין כבוד אלא תורה

איך בין מכובד געווארן דורך די הנהלה פון כולל שומרי החומות צו זאגן אפאר ווערטער, דברי תורה, דא אין ביהמ"ד וואס איז על שם מרנא ורבנא דער כתב סופר ז"ל.

די משנה זאגט אין אבות "אין כבוד אלא תורה". ס'איז ביי מיר א כבוד גדול וואס מ'האט מיך מכבד געווען צו זאגן דברי תורה דא אין דעם ביהמ"ד וואס איז גערופן על שם הכתב סופר.

דא במקום הזה איז בשעתו האט דער פעטער ז"ל געזאגט א דרשה, דברות קודש מלהבות אש. יארן שפעטער איז דער טאטע ז"ל געשטאנען דא אויף דעם מקום און געזאגט א דרשה באש להבה. איצט האב איך די זכי אני הקטן צו שטיין דא אויף דעם זעלבן מקום צו זאגן דברי תורה פאר די חכמי ורבני הכולל, תלמידי חכמים מופלגים יראי ה' ובראשם דער ראש ישיבה, דער ראש הכולל זאל זיין געזונט.

השי"ת יהא בסעדכם אז מען זאל קענען זיין באהלה של תורה, און קענען עוסק זיין בתורה מתוך בריאות השלימות והרחבת הדעת תמיד.

לאורו נסע ונלך

דער ביהמ"ד איז גערופן אויפ'ן נאמען פונעם כתב סופר ז"ל. דאס גרויסקייט פונעם כתב סופר, תורתו הקדושה, דער כח פון זיין תורה מי ימלל, זיינע חידושים אויף ש"ס, וואו עס איז דא, זיינע נפלאות'דיגע תשובות, מלאים זיין ומפיקים נוגה.

ס'איז דא זייער א שיינער הספד אין ייטב פנים, וואס ער האט געזאגט שלש עשרה מדות אין די דרשה אין די שוהל אין סיגוט, האט ער דארט געזאגט א הספד אויפ'ן כתב סופר. ער איז זייער מפליג בשבחו, ער טייטשט אויס דעם נאמען אברהם, שמואל, בנימין, ער טייטשט אים אויס דעם נאמען זייער שטארק, פון זיין גרויסן כח פון הרבצת התורה זייער שיין. זייער א שיינער הספד האט ער געזאגט אויפ'ן כתב סופר.

אנו שותים בצמא את דבריו, חיבה יתירה יש לנו זיך משתעשע צו זיין מיט זיינע חידושים וואס איז מאירות עינים. תורתו און זיין גרויסער זכות יגן עלינו אז מען זאל קענען ממשיך זיין זיינע דרכים.

אויסער וואס ער איז געווען דער גרויסער רב, דער גרויסער

תופס ישיבה, ער האט מרביץ תורה געווען, דער געוואלדיגער גרויסער צדיק, איז ער געווען דער גרויסער מנהיג, א גרויסער מנהיג ישראל בימיו, און ער איז געשטאנען בראש מערכת המלחמה וואס איז דעמאלט געווען קעגן די פושעים. ער און אנדערע גדולי המדינה האבן אויסגעארבעט זיך אפצוטיילן, מ'האט געמאכט דעם בארימטן טיילונג וואס מ'האט געמאכט אין די מדינה. דאס איז געווען אן הצלה פאר'ן יהדות החרדית אין די גאנצע מדינה.

קען מען זאגן, לאורם נסע ונלך מיט התבדלות מרשעים בכל מקום, ובפרט דא אין עיר הקודש ירושלים.

אין ארץ ישראל, ובפרט אין ירושלים איז ב"ה, וראה בטוב ירושלים, ס'איז זיך צואוואקסן דאס יהדות החרדית בכמות ובאיכות. טויזנטער בחורים און טויזנטער אינגעלייט זיצן באהלה של תורה, מ'לערנט בהתמדה רבה, ס'שטייגט און עס וואקסט דער כח התורה און דער כח פון אידישקייט לאורכה ולרחבה פון ארץ ישראל, געלויבט דער הייליגער באשעפער.

סכנת גיוס בני ישיבות

ליידער אבער, און מיט גרויס ווייטאג מוז עס ארויסגעברענגט ווערן, די גרויסע שטארקע סכנה וואס ס'הערשט אויף תלמידי ישיבות, בחורים מיט די אינגעלייט, פון די גזירה פון גיוס בני הישיבות, א שרעקליכע גזירה אויף לומדי תורה. ס'איז אויסער א גזירה פון ביטול תורה, איז עס א גזירה פון העברה על הדת.

יעדער פארשטייט, די גזירה איז נישט נאר אויף די לומדי תורה, העברה על הדת פארשטייט מען, אז עס מיינט גאנץ כלל ישראל. יעדער איינציגער אינגערמאן אדער בחור, וועט נעבעך מוזן גיין אינעם טמא'נעם מיליטער, וואס כל באי' לא ישובו. א פארדארבן מקום, מלא זימה וזוהמא אויף א שרעקליכן אופן.

עס הערשט א געוואלדיגע סכנה אויפ'ן יהדות החרדית בארצינו הק'.

אין געדענק, בערך מיט זעכציג יאר צוריק, איך געדענק דער פעטער ז"ל איז געזעסן ביי זיך אין שטוב, און האט גערעדט מיט א דערביטערטקייט וועגן גיוס בני ישיבות אין ארץ ישראל. האט ער געזאגט בזה"ל "איך פארקט מיך, ס'וועט קומען א צייט וואס אן ערליכער איד וועט נישט קענען וואוינען אין ארץ ישראל צוליב די גזירה פון גיוס בני ישיבות.

אידישע קינדער. ס'איז אן עון בל יכופר!

ס'איז נישט פשט איך ראטעווע אפ האלב, איך ראטעווע אפ וואס איך קען אפראטעווען בבחינת תן לי יבנה וחכמי'. רבי יוחנן בן זכאי האט נישט איבערגעגעבן דעם איבעריגן חלק פון כלל ישראל פאר די רשעי הרומי. דער וואס מאכט די פשרה, מאכט א געזעץ אז די נישט-פלייסיגע בחורים זאלן גיין אין מיליטער, ער גיט איבער בידיים צענדליגער טויזנטער אידישע קינדער צו שמד, און ער איז א מרים יד בתורת משה.

עס מוז ארויסגעברענגט ווערן דאס וויי-געשריי פונעם יהדות החרדית אין ארצנו הק' און אויך פון דאס יהדות החרדית אין חוץ לארץ.

דער אויבערשטער זאל זיך מרחם זיין אויף אלע אידן בכל מקום שהם, אז מען זאל פטור ווערן פון די ביטערע גזירה. דער אויבערשטער זאל העלפן, מזאל מיר זוכה זיין כי תעביר ממגלות זדון מן הארץ, דער אויבערשטער זאל שיקן דעם גואל צדק און אויסלייזן כלל ישראל פונעם גלות בב"א.

ס'האט דעמאלט אויסגעקוקט ווי א חלום. אבער ס'איז ליידער היינט בכל חומר ותוקף. עס הערשט א ביטערע גזירה אויף כלל ישראל. כלל ישראל איז צובראכן. כלל ישראל אין ארץ ישראל איז צובראכן. כלל ישראל אין חו"ל ווייטאגט מיט מיטן יהדות החרדית אין ארץ ישראל.

קיין פשרות

י"ש אומרים, ס'איז דא אזא שמועה אז מען גייט מאכן פשרות אויף די ביטערע גזירה. די וואס לערנען בהתמדה די וועט מען פטורין, און די וואס לערנען נישט בהתמדה וועלן נעבעך מוזן אריינגיין אינעם סמא'נעם מיליטער.

מוז מען ארויסברענגען ברכים, מ'טאר נישט מאכן קיין פשרות אין די ענינים. יעדער ווייסט דעם אמת, דאס מיליטער איז כל באי לא ישובון, און ווער עס קומט נעבעך אן אהין, קומט נעבעך ארויס א גוי גמור, ליידער. דאס איז העברה על הדת.

ווער עס איז מסכים צו א פשרה איז מפקיר בידיים טויזנטער

דברים חוצבים מלהבות אש בסעודת רעוא דרעוין פר' תולדות העל"ט באת"ק מירון

באשעפער, שבתי בבית ה', מיין שטוב זאל זיין א הייליגע שטוב, מיין שטוב זאל זיין א בית ה', ס'זאל זיין א שטוב וואס זאל טאקע ראוי זיין פאר השראת השכינה. און השראת השכינה קען זיין נאר אויב ס'איז דא אן ערליכע ריינע צניעות'דיגע שטוב.

ש'בתי ב'בית י' איז די ראשי תיבות ש'מעון ב'ן יוחאי, דער הייליגער תנא רבי שמעון בן יוחאי. מען דארף נאכזאגן א מימרא פונעם הייליגן תנא ר' שמעון ב'ן יוחאי אין זוהר הק' פ' נשא (דף קכו.), וואו דער הייליגער תנא רבי שמעון רעדט בנוגע פון צניעות לגבי די האר פון א פארהייראטע פרוי, און ער איז זייער שטארק מחמיר.

וועל מיר נאכזאגן דעם הייליגן לשון פון דעם הייליגן תנא,

דוד המלך זאגט אין תהלים (מזמור כו) אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי.

ד'י גמרא אין סוטה (דף יז.) זאגט רבי עקיבא 'איש ואשה' ווען א מאן און פרוי האבן חתונה, 'זכו' אויב זענען זיי זוכה, 'שכינה שרויה ביניהם' איז דא השראת השכינה אין זייער שטוב. בית ה', מיינט א שטוב וואו עס איז דא השראת השכינה,

דער פסוק זאגט (דברים כג טו) 'ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך', אויב חלילה ס'איז דא אן ערות דבר אין שטוב, קען נישט זיין השראת השכינה אין דעם שטוב.

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, מיר בעטן דעם הייליגן

אונז געפין מיר זיך דא בצילא דמהימנותא פון הייליגן תנא רבי שמעון, אונז דארף מיר געדענקן אז דער הייליגער תנא איז געוואלדיג מחמיר אויף דעם. מיר זענען דא בצילו, און מיר דארפן זיך מקבל זיין, יעדער איינער זאל זעהן אכטונג צו געבן.

ישראל קדושים הם, ס'איז אבער דא בקצה המחנה אזעלכע וואס זענען זיך מקיל מיט פארשידענע תירוצים, און ס'קומט אריין אביסל מער אין די אידישע גאס. יעצט ווען מיר זענען דא אין די ד' אמות פון הייליגן תנא רבי שמעון, זענען אידן זיך מקבל אנצונעמען די הייליגע דיבורים פון הייליגן תנא.

אידן זענען זיך מקבל 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש', אז 'שבתי בבית ה'', דער בית ה' זאל זיין אויסגעהאלטן לויטן תנא רבי שמעון בן יוחאי, וואס דער תנא רבי שמעון בן יוחאי מאנט און פאדערט אז אידישע קינדער זאלן גיין בצניעות, און א אשה כשרה וצנועה זאל זיך אפשערן גענצליך די האר, כדי ס'זאל זיך נישט ארויסזעהן קיין כי הוא זה פון שער באשה ערוה.

דער אייבערשטער זאל העלפן אין זכות וואס אידן זענען מקיים די הייליגע ווערטער פון רבי שמעון, וועט רבי שמעון אוודאי מליץ טוב זיין פאר אידישע קינדער, זיי זאלן געבענטשט ווערן, אזוי ווי ער זאגט ווייטער דארט אין זוהר הקדוש אז דאס ברענגט אלע ברכות אין שטוב, מיר זאלן געהאלפן ווערן מיט אלע ברכות שטענדיג, שבתי בבית ה' כל ימי חיי.

זאגט דער תנא רבי שמעון 'תא חזי, כמה בדכורא' אזוי ווי ביי א מאן, 'שערא הוא חומרא דכולא', איז זייער הארב [שהוא בחי' דיינים], 'הכי נמי לנוקבא', ביי א פרוי איז עס זייער הארב, 'פוק חמי' קום און זעה, 'כמה פגימו גרים', וויפיל פגימות איז גורם, 'ההוא שערא דאיתתא', די האר פון א פארהייראטע פרוי, 'גרים לעילא, גרם לתתא', ס'איז גורם אין הימל, און ס'איז גורם דא אונטן אויף דער ערד, 'גרם לבעלה', ס'איז גורם פאר'ן מאן, 'לאיתלטייא', אז ער ווערט פארשאלטן, 'גרים מסכנותא', ס'איז גורם אן ארעמקייט, 'גרם מלה אחרא בביתא', ס'איז גורם אז די סטרא אחרא זאל זיין אין זיין שטוב, 'גרם דיסתלק חשיבותא מבנהא', ס'איז גורם אז ס'זאל אוועק גיין די חשיבות פון די קינדער.

דאס הייסט, ס'שאדט פאר'ן מאן, פשוט א קללה פאר'ן מאן, און ס'שאדט פאר די קינדער, ס'ברענגט ארעמקייט אין שטוב, ס'ברענגט אז די סטרא אחרא איז אין שטוב, און ס'ברענגט אז די קינדער פארלירן דאס חשיבות. און דער זוהר הקדוש ענדיגט צו 'רחמנא לשויבון' דער אייבערשטער זאל אפהיטן, 'מחציפו דלהון', פון די חציפות פון די זאך.

מורא'דיגע זאכן וואס דער הייליגער תנא רבי שמעון זאגט לגבי דעם ענין פון האר פון א פארהייראטע פרוי, אויב ס'זעהט זיך ארויס די האר. - דער פעטער ז"ל איז געווען מרגלא בפומיה נאכצוואגן דעם זוהר הקדוש, ער האט דאס געזאגט אין די הייליגסטע מאמענטן, ס'האט געקענט זיין יום כיפור ביי כל נדרי דרשה, האט ער געזאגט דברי מוסר פאר קדושה פון בנות ישראל.

במעמד הפרשת תרומות ומעשרות ביקב "אור הגנוז" בהשתתפות חברי הבד"ץ העדה החרדית ירושת"ו

יום ראשון פ' ויצא העל"ט

אנדערע ראשונים האלטן אז ס'איז נאר א דרבנן, אבער א דרבנן איז אויך א גרויסע חשוב'ע מצוה. ס'איז מיר א גרויסע שמחה, אין מיין לעבן, איך בין א תושב חוץ לארץ, האב איך

אחרי מו"מ קצר אודות מחלוקת הראשונים בענין הפרשת תרו"מ המשיך רבינו:

נאכנישט זוכה געווען צו מקיים זיין אזא הייליגע מצוה, איך דאנק דעם באשעפער, אנכי בדרך נחני ה', איך בין דא אין ארץ ישראל, זענען געקומען גוטע אידן, דער חשובער רב דא און די משגיחים כל אחד בשמו הטוב יבורך, און די אידן דאדי האבן מיר מכבד געווען צו קענען מקיים זיין אזא הייליגע מצוה, ס'איז מיר זייער א גרויסע שמחה, א גרויסע שמחה, איך זאל קענען מקיים זיין אזא מצוה, ס'האט זיך געלוינט צו צאלן די שפעצן צו קומען פון אמעריקע מיט א טירחא, בלויז פאר די הייליגע מצוה אליינס האט זיך געלוינט די גאנצע טירחא, פאר אזא הייליגע מצוה.

דער חשובער רב דא האט פריער דערמאנט, די וואך אין די סדרה שטייט כל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. הרב הקדוש רבי מאיר'ל פרעמישלאנער ז"ל האט געפרעגט א קשיא, די וואך אין חומש, יעקב אבינו האט זיך גע'חלומ'ט א נבואה, ער האט געזען א לייטער, סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, האט ער געזאגט א לייטער גייט ביז צום הייעך, מוז זיך עס דאך ערגעץ אנכאפן, וואו האט זיך אנגעכאפט די לייטער אין הימל, האט ער געזאגט, יעקב אבינו האט געלערנט תורה לשמה, זאגט דאך די גמרא אז מ'לערנט תורה לשמה איז מעל השמים חסדיך, פון זיין תורה לשמה איז געווארן א לאך אין הימל און אין די לאך האט זיך אנגעכאפט די לייטער.

דער טאטע ז"ל האט געזאגט, ביי מעשר שטייט בחנוני נא בואת, ואפתח לכם ארובות השמים, פון הימל עפנט זיך ארובות השמים, פון די מצוות און מעשים טובים האט זיך געעפנט א לאך, דארט האט זיך אנגעכאפט די לייטער, ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו, זיי האבן ארויפגעטראגן די מצוות ומעשים טובים, ויורדים זיי האבן אראפגעברענגט די השפעה, ווי דער נביא זאגט אני אפתח לכם ארובות השמים עד בלי די.

מ'איז מקיים דא תרומות ומעשרות, דער בעל הבית אין דעם פלאץ, ס'איז דא תר"ג מצוות, איך האב אמאל אריינגעטראכט, איך וואוין אין חו"ל, האב איך אריינגעטראכט וואס איז די טייערסטע מצוה וואס מ'קען מקיים זיין בזמנינו אלה, מיר איז אויסגעקומען די מצוה פון כתיבת ספר תורה, דאס איז די טייערסטע מצוה וואס א איד קען מקיים זיין, דאס איז ביז צום היינטיגן טאג, היינטיגן טאג וואס איך זע א איד איז מקיים און איך זע וואס דאס גיסט זיך אויס, דאס גייט לאיבוד, היינטיגע צייטן ווען מיר זענען טמאי מתים קען מען נישט אוועקגעבן תרומות פאר'ן כהן,

מ'קען נישט געבן פאר'ן כהן די תרומות ומעשרות, איז די הלכה אז מ'גיסט עס אויס, וויפל איז עס ווערד, ס'איז אסאך מער ווערד ווי הונדערט טויזנט דאלער, איך בין מקנא אזא איד, א איד איז מקיים ואהבת את ה' אלוךיך בכל לבבך ובכל מאודיך, מיט'ן גאנצן געלט, א איד געבט אוועק אזויפיל געלט פאר'ן קיום המצוה, לויט רוב פוסקים איז עס א דרבנן, און דאס טוט ער נישט איינמאל, כתיבת ספר תורה איז איינמאל, דא איז מען מקיים עשר תעשר שנה בשנה, מ'איז מקיים מצוות תרומות ומעשרות מדי שנה בשנה, ער לאזט זיך קאסטן אזויפיל געלט, איך זאג אייך, איך בין מקנא דעם איד, ער איז מקיים דעם בכל לבבך ובכל נפשיך, וועל איך אנוואונטשן דעם איד, אוודאי וועט ווייטער מקויים ווערן וואס דער אייבישטער וואונטשט אהן, ס'וועט זיך עפענען די ארובות השמים עד בלי די, אז דער אייבישטער שיקט א ברכה עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר, דער איד וועט ווערן א גרויסער עושר, ער וועט האבן אסאך געלט, יעקב אבינו האט מקיים געווען דעם עשר תעשר, קוקט ווייטער אין די סדרה, יעקב אבינו איז געווארן א גרויסער עושר, וועל איך טאקע אנוואונטשן דעם בעה"ב צו בני חיי ומוזני.

א עקסטערע ברכה וועל איך דא געבן פאר אלע נאספים פה, מ'איז זיך משתתף אין אזא מצוה מ'האט א חלק אין די שמחה של מצוה, די ברכה זאל חל זיין נישט נאר אויפ'ן בעל היקב, נאר אויף אלע הנאספים פה, איך וויל נאכאמאל באדאנקען דעם חשוב'ן רב דא אינעם שטעטל אור הגנוז, א ערלכע אידישע שטעטל, עקסטער וויל איך וואונטשן די רבנים הגאונים והצדיקים די חברי הבית דין צדק פון די עדה החרדית, די רבנים פונעם ועד הכשרות, די משגיחים, די אלע וואס געבן זיך אפ. דער אייבישטער זאל העלפן, ער זאל געבן כוח פאר די אלע חשוב'ע רבנים, דא אין ארץ ישראל איז דאך דא אסאך אנדערע זאכן, ערלה תרומות ומעשרות, ביי אונז איז עס נישטא, די אנדערע זאכן אין כשרות איז אויך א פארוויקלטע זאך זאל זיין כשר בתכלית הכשרות, אבער דא איז דא ענינים וואס מיר האבן נישט, זאל דער אייבישטער געבן כוח פאר די אלע חשוב'ע רבנים זיי זאלן קענען עומד זיין על המשמר אין אידישקייט אין אלע ענינים, ס'איז דא א ביטערע גזירה, גיוס בני הישיבות, זאל דער באשעפער שיקן די ברכה, ביז ווען דער גואל צדק וועט קומען, וועלן מיר דעמאלטס מקיים זיין מצוות תרומות ומעשרות, וועט זיין צוריק מן התורה, מ'וועט עס מקיים זיין מיט חשק, בביתא גואל צדק אמן.

דבר ה' אשר ה'יה אל יוא"ל

"איין וואס כ'האב
געזאגט, קאן מען זיך
ארױסלערנען אסאך
זאכן, "זוכה תחזי", מ'זאל
נאר קוקן ווען מען זעהן".

(דברי רביה"ק זי"ע בפתיחתו האחרונה בינו
בריאיתו לתלמידיו הישיבה, חיי שרה תשכ"ח)

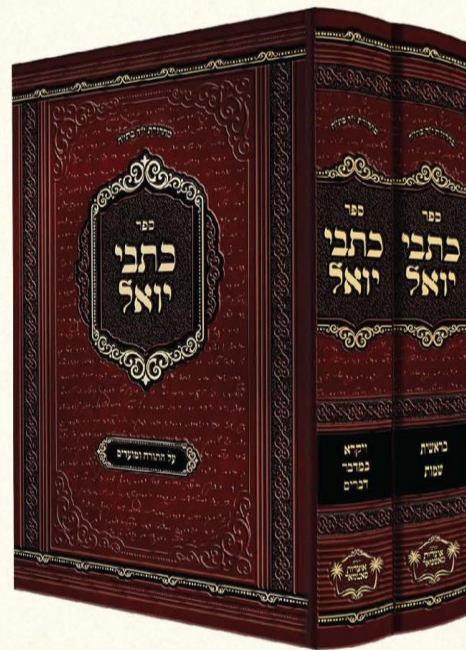
פאר די נדבה פון

\$500

קבלו ברכה אל תוך בתיכם

ספר הקדוש
והמפואר

כתבי
יואל

כתב יושר הדר מכתב פתוחי חותם קודש
לה' כתובים וחרוטים באצבע אלקים

כולם בעצם כתי"ק
של רבינו הקדוש
והשהור זי"ע

אשר חלק מהם
רואים אור
הדפוס לראשונה

כתב יושר הדר
מכתב פתוחי
חותם קודש לה'
כתובים וחרוטים
באצבע אלקים

צוף דבש נועם מתוקים

שוה לכל נפש בהם דבקים

כולו מחמדים חכו ממתקים

שִׁמְחוּ בַּה' וְגִילוּ
צְדִיקִים וּפְרִיצִים
כָּל יִשְׂרָאֵל לַב'

בהתרגשות עצומה ובחדוה עילאה הננו מודיעים לקהל אנ"ש חברי קהלתינו הקדושה, אשר בעז"ה

שבת שבע ברכות בחצרות קדשינו

בבעידן חדוותא דמלכא בנישואי נכדת דור רביעי הבכירה למזל טוב

יערוך

שולחן
הטהור

14 הופפער סטריט - וויליאמסבורג יצ"ו

ליל שב"ק - בשעה 9:00

אחר ברהמ"ז יתקיים בקרב קהל קדושים
הריקודין של מצוה

ויה"ר שהשמחה זו ישפע שפע קודש לכל קהל עדתינו ולכל בית ישראל, בכל ברכאן דלעילא ותתא, עדי נזכה לשמוע קול שישן וקול שמחה בחוצות ירושלים בביאת ג'צ"ג ומלכינו בראישנו בבי"א.

בברכת שבתא טובא

הנהלת הקהלה

כִּן נִפְשָׁם תַּעֲרֹג לְקַבֵּל נַעַם שְׁכֵת

